

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

İKTİSAT ANABİLİM DALI

TÜRKİYE'DE GENÇ İŞSİZLİĞİ VE UYGULANAN POLİTİKALAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Muhammed Emre ŞEN

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Neslihan KILINÇ

TOKAT-2024

ETİK SÖZLEŞME

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Dr. Öğr. Üyesi Neslihan KILINÇ danışmanlığında hazırlamış olduğum “Türkiye’de Genç İşsizliği ve Uygulanan Politikalar” adlı Yüksek Lisans tezinin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

15/08/2024

Muhammed Emre ŞEN

TEŞEKKÜR

Tez konusunun belirlenmesinden çalışmanın tamamlanmasına kadar yürütülen bütün aşamalarda bana yol gösteren ve rehberlik eden değerli tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Neslihan Kılınç' a sonsuz teşekkür ederim.

İhtiyacım olduğunda her an yanımda olan ve desteklerini benden esirgemeyen aileme teşekkür ederim.

ÖZET

TÜRKİYE'DE GENÇ İŞSİZLİĞİ ve UYGULANAN POLİTİKALAR

Şen, Muhammed Emre

Yüksek Lisans İktisat Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Neslihan Kılınç

Ağustos 2024, x + 85 sayfa

Genç işsizlik, küresel düzeyde olduğu gibi Türkiye’de de önemli bir ekonomik ve sosyal sorun olarak varlığını sürdürmektedir. Bu sorun, gençlerin iş gücü piyasasına başarılı bir şekilde girişlerini engelleyerek hem bireysel düzeyde hem de toplumsal düzeyde ciddi sonuçlar doğurmaktadır. Genç işsizliğin yüksek olması, gençlerin eğitim ve mesleki becerilerinin ekonomiye kazandırılmaması, uzun vadede ekonomik büyümeyi ve toplumsal refahı olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle, genç nüfusun iş gücü piyasasına girişleri, ülkenin ekonomik büyümesi ve sosyal istikrarı açısından kritik öneme sahiptir. Bu çalışmada, Türkiye’de genç işsizliğinin tarihsel gelişimi, nedenleri, sonuçları ve uygulanan politikalar incelenmeye çalışılacaktır. Ayrıca, Avrupa Birliği (AB) ülkeleri ile Türkiye'deki genç işsizliği oranları karşılaştırılarak, Türkiye'nin bu konuda hangi düzeylerde yer aldığı ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Genç İşsizlik, İstihdam, İş Gücü, Türkiye

ABSTRACT

YOUTH UNEMPLOYMENT AND IMPLEMENTED POLICIES IN TURKEY

Şen, Muhammed Emre

Master's Thesis Economy Scientific

Advisor: Dr. Öğr. Üyesi Neslihan Kılınç

August 2024, x + 85 pages

Youth unemployment continues to exist as an important economic and social problem in Türkiye as well as globally. This problem has serious consequences at both the individual and social levels by preventing young people from successfully entering the labor market. High youth unemployment and the inability to bring young people's education and professional skills to the economy negatively affect economic growth and social welfare in the long term. Therefore, the entry of the young population into the labor market is of critical importance for the country's economic growth and social stability. In this study, we will try to examine the historical development, causes, consequences and implemented policies of youth unemployment in Türkiye. In addition, by comparing the youth unemployment rates in European Union (EU) countries and Türkiye, it will be revealed at what level Türkiye is in this regard.

Keywords: Youth Unemployment, Employment, Labor, Türkiye

İÇİNDEKİLER

ETİK SÖZLEŞME.....	II
JÜRİ KABUL VE ONAY	III
TEŞEKKÜR.....	IV
ÖZET	V
ABSTRACT.....	VI
İÇİNDEKİLER	VII
TABLolar DİZİNİ.....	XI
KISALTMALAR.....	XII
GİRİŞ	1
1. İŞSİZLİK, İSTİHDAM İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR ve KURAMLAR.....	3
1.1. İşsizlik Kavramı.....	3
1.2. İşsizlik Türleri.....	4
1.2.1. Gizli işsizlik	4
1.2.2. Açık İşsizlik	4
1.2.2.1. Yapısal İşsizlik	5
1.2.2.2. Mevsimlik İşsizlik	5
1.2.2.3. Konjoktürel İşsizlik	5
1.2.2.4. Teknolojik İşsizlik	5
1.2.2.5. Geçici İşsizlik	6
1.3. İşsizlik Kavramını Açıklayan Teoriler	6
1.3.1. Klasik ve Neo-Klasik İktisat Görüş	6
1.3.2. Keynesyen Görüş	8
1.3.3. Marksist görüş.....	9
1.3.4. Monetarist Görüş	11
1.3.5. Yeni Keynesyen Görüş	12

1.3.6.	Yeni Klasik Görüş	13
1.3.7.	Yapısalcı İktisat Görüş.....	13
1.4.	Yeni Teoriler.....	15
1.4.1.	Konjoktür Devresi Teorisi	15
1.4.2.	İş Arama Teorisi	15
1.4.3.	İş Kontratları Teorisi.....	16
1.4.4.	Etkin Ücret Teorisi.....	16
1.4.5.	İçerdekiler-Dışardakiler Teorisi.....	17
1.5.	İstihdam	17
1.5.1.	Tam İstihdam	19
1.5.2.	Eksik istihdam.....	19
1.5.3.	Aşırı istihdam.....	20
1.5.4.	Kayıt Dışı İstihdam.....	20
2.	TÜRKİYE DE GENÇ İŞSİZLİĞİNİN İNCELEMESİ.....	22
2.1.	Genç İşsizlik Kavramı ve Özellikleri.....	22
2.2.	Türkiye’de Genç İşsizliğin Tarihsel Gelişimi.....	25
2.3.	Genç İşsizliğin Yapısı.....	33
2.3.1.	İşsizlik Nedenlerine Göre Genç İşsizler	33
2.3.2.	Aranılan İş Türüne Göre Genç İşsizler	35
2.3.3.	Eğitim Durumuna Göre Genç İşsizler	37
2.3.4.	İş arama süresine göre Genç İşsizler.....	38
2.3.5.	Cinsiyet Türüne Göre Genç İşsizlik.....	39
2.4.	Genç İşsizliğin Nedenleri.....	40
2.4.1.	Makro Nedenler	41
2.4.1.1.	Talep Yetersizlikleri	42
2.4.1.2.	Ekonomik Durgunluklar ve Krizler.....	42

2.4.1.3.	Demografik Yapı	43
2.4.1.4.	Eğitim Yapısı.....	43
2.4.1.5.	Ücret Politikası ve Asgari Ücret Uygulaması	44
2.4.2.	Mikro Nedenler.....	44
2.4.2.1.	Gençler Arası Nitelikler ve Donanımlı İşsizler	44
2.4.2.2.	Gençlerin Çalışma Üzerine Yönelimleri	45
2.4.2.3.	Geçlerin İş gücü Piyasasına İlk Defa Katılıyor Olmaları.....	46
2.4.2.4.	Etnik Köken.....	46
3.	TÜRKİYE-AVRUPA BİRLİĞİ KARŞILAŞTIRMASI	48
3.1.	2014-2023 Yılları Arası Avrupa'daki Genç İşsizlik Oranlarının Analizi	49
3.2.	Ülke Bazlı Analizler ve Uyguladıkları Politikalar.....	50
4.	TÜRKİYE’DE GENÇ İŞSİZLİĞİNİN ORTAYA ÇIKARDIĞI PROBLEMLER VE BU PROBLEMLERİN ÇÖZÜMÜNDE ORTAYA ATILAN İSTİHDAM POLİTİKALARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	59
4.1.	Genç İşsizliğin Ortaya Çıkardığı Problemler.....	59
4.1.1.	Ekonomik Problemler	59
4.1.2.	Sosyal Problemler	60
4.1.3.	Psikolojik Problemler	60
4.2.	Genç İşsizlik Probleminin Çözümüne Yönelik İstihdam Politikaları.....	61
4.2.1.	Ücret ve İstihdam Desteklemeleri.....	61
4.2.2.	Gençler İçerisinde Girişimciliğin Desteklenmesi	62
4.2.3.	Doğrudan İş Olanakları Sağlama Programları.....	62
4.2.4.	İşe Yerleştirme Hizmetleri.....	63
4.2.5.	Danışmanlık Ve Rehberlik Hizmetleri	64
4.2.6.	Sosyal Taraflarının Katılımlarının Sağlanması.....	65
4.2.7.	Eğitim Politikaları.....	66

SONUÇ.....	68
ÖZGEÇMİŞ	88

TABLÖLER DİZİNİ

Tablo 2.1. Türkiye’de Yıllar Bazında Genel İşsizlik Ve Genç İşsizlik Oranları.....	23
Tablo 2.2. 15-24 Yaş Grubundaki Gençlerin İş gücü İstatistikleri.....	24
Tablo 2.3. İşsizlik Nedenlerine Göre İşsizler 15-24 Yaş Grubu.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 2.4. Aranılan İşin Türüne Göre Genç İşsizlik Sayıları	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 2.5. 2023 Yılı Eğitim Durumuna Göre Genç İşsizlik Oranları.....	37
Tablo 2.6. Yıllar Bazında İş Arama Sürelerine Göre Genç İşsizler	39
Tablo 2.7. Türkiye’de Cinsiyet Türüne Göre Genç İşsizlik Oranları	39
Tablo 2. 8 Türkiye’de Meydana Gelen Genç İşsizliğin Nedenleri	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 3.1. 2023 Yılı Seçilmiş Ülkeler Bazında Genç Nüfus Oranları	48
Tablo 3.2. AB Ve Seçilmiş Ülkelerin Yıllık Bazında Genç İşsizlik Oranları	49

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

AİP: Aktif İş Gücü Politikaları

BM: Birleşmiş Milletler

DİSK: Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

ILO: Uluslararası Çalışma Örgütü

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

OECD: Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü

PIİP: Pasif İş Gücü Politikaları

SGK: Sosyal Güvenlik Kurumu

STK: Sivil Toplum Kuruluşları

UNDP: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

YEN: Genç İstihdam Ağı

YÖK: Yüksek Öğretim Kurumu

GİRİŞ

Üretim faktörlerinin temel bileşeni olan insan emeğinin etkin kullanımı ve istihdam düzeylerinin artırılması, sürdürülebilir ekonomik büyümenin anahtarıdır. İş gücünün genişlemesi, gelişen ve büyüyen bir ekonomiyi olumlu yönde etkilemektedir, fakat işsizliğin kalıcı bir sorun haline geldiği ülkelerde önemli zorluklar ortaya çıkarmaktadır. Yeni iş gücü girişlerinin ekonomiye kazanımları, yeni iş fırsatlarının ve kariyer yollarının oluşturulmasını gerektirmektedir.

Gelişmekte olan ülkeler, kalkınma süreçlerinde eğitime özel bir önem atfetmekte ve küresel ekonomide yer alabilmek için nitelikli insan kaynağına ihtiyaç duymaktadır. Bu bağlamda, beşerî sermaye yatırımları bu ülkeler için kritik bir öneme sahiptir. Sürdürülebilir ekonomik büyüme, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin öncelikli hedeflerinden biridir. Bu bağlamda, eğitim, beşerî sermayenin en önemli bileşeni olarak, ekonomik büyümenin iyileştirilmesi ve sürekliliğinin sağlanmasında büyük bir rol oynamaktadır.

Genel olarak, insan iş gücü kullanımını ve istihdamı artırmaya yönelik stratejik politikalar, hem yeni iş alanları oluşturma hem de verimliliği ve ekonomik çıktıyı artırmaya yönelik daha geniş hedefi ele aldığından, uzun vadeli ekonomik istikrarı ve büyümeyi teşvik etmek için hayati öneme sahiptir.

Bu çalışmada kaynak tarama yöntemi kullanılmış olup ülke ekonomisinde genç istihdamının yeri, gençlerin işsiz kalmalarındaki nedenleri, sonuçları kapsamında incelenecektir. Çalışmada genellikle istihdam ve işsizlik adına en kapsamlı ve güncel verileri sunan Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) verileri esas alınmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde, işsizlik ve istihdam kavramlarına ağırlık verilmiştir. İstihdam ve işsizlik kavramları, seçilen kuram ve teoriler kapsamında incelenmiştir.

İkinci bölümde, Türkiye'de genç işsizlik konusu ele alınmıştır. Yapısı çerçevesinde İş arama süresi, aranılan işin türü, eğitim durumu, cinsiyet türü dikkate alınarak, istihdamda olan genç iş gücünün değerleri üzerinden bir inceleme yapılmıştır. Bu bağlamda, istatistiksel veriler kullanılarak genç işsizliğinin nedenleri analiz edilmeye çalışılmıştır. Genç işsizliğine neden olan makro ve mikro ekonomik faktörler, belirli kuram ve teoriler çerçevesinde ve ülkemizin ekonomik yapısına uygun unsurlar temelinde analiz edilmiştir.

Devamında ekonomik büyüme, yapısal sorunlar ve toplam talep yetersizliği bağlamında iş gücünün rolü tartışılmaktadır. Çalışma kapsamında, işsizliğin nedenleri yapısal faktörler, talep yetersizliği, ekonomik krizler ve durgunluk dönemleri, eğitim durumu ve demografik yapı başlıkları altında incelenecektir.

TÜİK' ten elde edilen veriler incelendiğinde Türkiye' de genç işsizlik oranlarında son yıllarda bir azalma olduğu fakat ülke nüfusuna ve kalkınmışlık seviyesine göre genç işsizlik oranlarının halen yüksek seviyelerde olduğu görülmektedir. Çalışmada önceki yıllara ait veriler incelendiğinde 15-24 yaş arası genç işsizlik oranının 2012 yılında % 17,5 olduğunu görülmektedir. İlerleyen yıllarda artan genç işsizlik oranının 2019 yılında %25,4' lık bir oranla çok yüksek oranlara çıktığı görülmektedir. 2023 yılında ise bu oranın %17,4 seviyesine gerilediği görülmektedir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde genç işsizlik konusunda Türkiye, AB ve seçilmiş ülkeler arasında bir karşılaştırma yapılmaya çalışılmıştır. Avrupanın en güvenilir veri merkezi olan EUROSTAT' tan veriler elde edilmiş olup bu veriler ışığında Türkiye ve seçilmiş ülkelerin genç işsizlik oranları analiz edilmiştir.

Dördüncü bölümde ise genç işsizliğin meydana getirdiği olumsuz etkiler incelenmeye çalışılmıştır. Devamında genç işsizliği azaltmaya ve istihdamı artırmaya yönelik politikalar ele alınmıştır.

1. İŞSİZLİK, İSTİHDAM İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR ve KURAMLAR

İşsizlik ve istihdam, ekonomi ve sosyal bilimlerin temel yapı taşlarını oluşturan kavramlar olup, bireylerin ekonomik güvenliği ve toplumsal refahı üzerinde doğrudan etkili olan dinamiklerdir. Bu kavramlar, iş gücü piyasalarının işleyişini anlamak ve değerlendirmek için kritik öneme sahiptir. İş gücü piyasaları, ekonominin sağlıklı işleyişini sürdürmesi, kaynakların etkin dağılımı ve sosyal istikrar açısından büyük öneme sahiptir. Çeşitli ekonomik kuramlar, işsizlik ve istihdam olgusunu farklı perspektiflerden ele alarak, bu dinamiklerin altında yatan nedenleri ve sonuçları ortaya koymaktadır. Bu bölümde, işsizlik ve istihdam ile ilgili temel kavramlar ve kuramlar, iş gücü piyasalarının yapısını ve işleyişini analiz etmek amacıyla kapsamlı bir şekilde ele almaya çalışılacaktır.

1.1. İşsizlik Kavramı

Genel tanım olarak: İşsizlik, çalışma isteğinde ve yeteneğinde olan bireylerin mevcut iş olanaklarından yararlanamaması durumudur. Bu durum, ekonominin iş gücü piyasasında arz ve talep arasındaki dengesizlikten kaynaklanır. İşsizlik, hem bireyler hem de toplumlar için ekonomik ve sosyal zorluklar yaratır. İşsiz bireyler gelir kaybı yaşarken, toplum genelinde üretim kaybı ve sosyal maliyetler ortaya çıkar. Yani işsizlik, kişinin ülke üretimine dâhil olmaması bir başka tabirle çalışma statüsü kazanmış ve iş gücü piyasasında arz ve talebe göre tanımlanan fiyata çalışmaya razı olan fakat iş bulamayan insanları ifade etmektedir (Yıldırım, 2012, s. 35).

İşsizlik, bir ekonomide çalışma çağında olan ve iş arayan bireylerin iş bulamaması durumudur. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) işsizliği, "referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan, son dört hafta içinde aktif olarak iş arayan ve 15 yaş ve üzerindeki kişileri kapsayan bir kavram" olarak tanımlar. İşsizlerin bu tanıma dahil edilebilmesi için çalışma isteklerinin bulunması ve iş arama faaliyetlerinde bulunmaları gerekmektedir. Ayrıca, son dört hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış olmaları şarttır (TÜİK, 2024).

1.2. İşsizlik Türleri

İşsizlik problemi yaşanan dönem, verdiği etki, çıkış kaynağı ve insan üzerinde oluşturduğu zararlar açısından değişiklik göstermektedir. Bu değişiklikler nedeni ile işsizlik türleri ortaya çıkmıştır.

1.2.1. Gizli işsizlik

Gizli işsizlik, bir ekonomide resmi işsizlik oranlarının düşük olmasına rağmen, iş gücünün tam kapasiteyle kullanılmamasıdır. Bu işsizlik türü genellikle tarım sektöründe veya düşük verimliliğe sahip işlerde çalışan işçilerde gözlemlenir (Doğan, 2020, s. 33). Bir diğer ifade ile gizli işsizlik, üretim faktörleri sabit kalıp bu aşamada işgünün çalışır olduğu halde üretime herhangi bir marjinal fayda sağlamama durumudur (Işığışok, 2017, s. 37). Çalışan kişi üretime çok az fayda sağlamakta ya da hiç fayda sağlayamamaktadır. Gizli işsizliğin nedenleri;

- Tarım Sektörü: Gelişmekte olan ülkelerde tarım sektöründe çalışan fazla iş gücü, gizli işsizliğin yaygın bir örneğidir. Bu sektörde çalışanlar, düşük verimlilikle çalışmakta ve üretime katkıları sınırlı olmaktadır (Korkmaz, 2018, s. 55).
- Eğitim ve Beceri Eksiklikleri: Eğitim seviyesinin düşük olması ve beceri eksiklikleri, işçilerin potansiyelinin altında istihdam edilmesine neden olabilir (Yıldırım, 2019, s. 76).
- Ekonomik Yapısal Problemler: Ekonominin yapısal problemleri, iş gücünün etkin bir şekilde dağılımını engelleyebilir ve gizli işsizliğe yol açabilir (Öztürk, 2017, s. 112).

1.2.2. Açık İşsizlik

Çalışma statüsü kazanmış ve iş gücü piyasasında arz ve talebe göre tanımlanan fiyata çalışmaya razı olan fakat iş bulamayan insanların toplamını ifade etmektedir. Başka bir tabirle bir bireyin geçimini sağlamak ve hayatını devam ettirecek bir işinin bulunmamasıdır (Bozdağlıoğlu, 2008, s. 42).

1.2.2.1. Yapısal İşsizlik

İş gücünün, beceri ve yeteneklerinin bulunduğu ülke koşullarında oluşan arz-talep değişimleri diğer faktörel değişimlere uygunluk göstermemesinden oluşan işsizlik türüdür. Yapısal işsizliği sonlandırmak mümkün değildir. Fakat kişinin yetenek ve becerilerini geliştirmesi ile işsizliğin verdiği etkiyi azaltabilir (Ünsal, 1997, s. 58).

1.2.2.2. Mevsimlik İşsizlik

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde tarım, turizm, tarım vb. sektörlerde yılın belirli dönemlerinde iş gücü piyasasında oluşan talep-arz dalgalanmaları işsizliğe yol açmaktadır. Buna mevsimsel işsizlik denmektedir.

Mevsimsel işsizlikte dalgalanmanın en büyük nedeni, iklim koşulları ve mevsimsel değişimlerdir. Gelişmiş ülkelerde işsizlik, sanayi sektöründe yaşanan mal talebindeki mevsimsel dalgalanma ile ilgili iken, az gelişmiş tarım sektörü ile ilgilenen ülkelerde yaşanan mevsimsel işsizliğin mal arzındaki değişiminden kaynaklanmaktadır (Zaim, 1997, s. 112).

1.2.2.3. Konjoktürel İşsizlik

Bir ülkenin ekonomik düzeyinin belirli bir denge seviyesinde kalmayışı sürekli dalgalanmalar göstermesi, bunun sonucunda da ülke ekonomisinde daralma ve bunalım sorunun olduğu dönemlerde ortaya çıkan işsizlik türüdür (Eyüboğlu, 2003, s. 75). Diğer işsizlik türlerine göre en fazla görünen işsizlik türüdür. İş gücü piyasasındaki değişimler ve eksiklikler, üretimin azalması toplam talebin düşüşü genel sebeptir (Zaim, 1997, s. 120).

1.2.2.4. Teknolojik İşsizlik

Geliştirilen yeni üretim methodları, teknolojik gelişmeler ve sanayileşmede verimliliğin artması ile iş gücüne duyulan önemin azalması sonucu insanların üretimin dışında kalması durumudur. Üretim dışı kalan iş gücü farklı üretim alanlarına yönelmek zorundadır. Bu sayede yeni üretim kolları ortaya çıkarak işsizliğin etkisi azaltılmaya çalışılır (Kanca, 2012, s. 45).

1.2.2.5. Geçici İşsizlik

Geçici işsizlik, bireylerin işlerini kısa bir süre için kaybetmeleri ve bu dönemde yeni bir iş aramaları durumunu ifade eder (Doğan, 2019, s. 98). Bu tür işsizlik, genellikle ekonomik dalgalanmalar, mevsimsel değişiklikler veya kişisel sebepler nedeniyle ortaya çıkar. Geçici işsizlik, iş gücü piyasasının doğal bir parçası olarak kabul edilir ve ekonomideki kısa vadeli dengesizliklerin bir yansımasıdır (Yıldız, 2021, s. 134).

Geçici işsizlik genellikle birkaç kategoriye ayrılır:

Friksiyonel İşsizlik: Bireylerin işten ayrılıp yeni bir iş bulana kadar geçen sürede işsiz kalmalarıdır. Bu, genellikle iş gücü piyasasında bilgi eksikliği, coğrafi hareketlilik veya kişisel tercihlerin bir sonucudur (Doğan, 2019, s. 102).

Mevsimsel İşsizlik: Tarım, turizm veya inşaat gibi sektörlerde, işlerin mevsimlere bağlı olarak değişmesi nedeniyle ortaya çıkar. Örneğin, tarım işçileri hasat dönemlerinde çalışırken, diğer dönemlerde işsiz kalabilirler (Yıldız, 2021, s. 138).

Geçici talep düşüşleri, ekonomideki kısa vadeli talep dalgalanmaları nedeniyle ortaya çıkan işsizliktir. Örneğin, bir ekonomik durgunluk sırasında işletmelerin talep düşüşü nedeniyle geçici olarak işçi çıkarması bu kategoriye girer (Doğan, 2019, s. 105).

Geçici işsizlik, genellikle kısa süreli ve geçici olduğundan, uzun vadeli ekonomik problemlerden ziyade iş gücü piyasasının dinamiklerini yansıtır. Fakat, yüksek oranlarda ve uzun süre devam eden geçici işsizlik, daha ciddi yapısal sorunların habercisi olacaktır. (Yıldız, 2021, s. 140).

1.3. İşsizlik Kavramını Açıklayan Teoriler

İşsizlik üzerine çeşitli ekonomik teoriler geliştirilmiştir ve bu teoriler işsizliğin nedenlerini ve dinamiklerini farklı perspektiflerden açıklamaya çalışır. İşte işsizliği açıklayan bazı önemli teoriler aşağıda başlıklar halinde açıklanmıştır.

1.3.1. Klasik ve Neo-Klasik İktisat Görüş

Merkantilizmin, ekonomi ve piyasalar üzerindeki etkisini yitirmesi ile klasik iktisat görüşü ortaya çıkmıştır. 1976 yılından 1929 ekonomik krizine kadar olan dönem klasik dönem olarak bilinmektedir. Klasik dönemin en önemli temsilcisi olan Adam Smith'in

ulusların zenginliği eseri bu dönemin başlangıcı olarak sayılmaktadır. Klasik teoride, 1759 yılında Adam Smith'in yazmış olduğu ahlaki duygular teorisinde ortaya atılmış olduğu "görünmez el" fikri piyasa ekonomisinin kendiliğinden dengeye geleceği varsayılmıştır. Klasik iktisatçılara göre ekonomide tam rekabet koşullarında ve piyasa fiyatların tam esnek olduğu görüşüne dayanarak ekonomide yaşanacak aksaklık ve problemler otomatik olarak çözümlenebilecektir. Bu varsayımda devletin piyasaya müdahale etmesine ihtiyaç yoktur. Klasik iktisat teorisine göre iş gücü piyasasında tam rekabet koşullarının sağlandığı sürece piyasada tam istihdam otomatik olarak oluşacaktır. Esnek fiyat yapısı ile tam istihdam dengeye dönüşecektir (Hiç Gencer & Hiç Birol, 2014, s. 102). Ücretler düzeyi artınca iş gücü talebi düşecek, böylelikle düşen iş gücü talebinin fiyatını azaltarak iş gücü talebini tekrardan hızlandırarak işsizlik oranlarını azaltacaktır. Klasik iktisatçılar, tam istihdam düzeylerinden eskik istihdam doğru kaymaların geçici olduğunu savunmuşlar ve ücret düzeylerinin tam rekabet koşulları dışında ekonomide tam istihdam dışında dengenin oluşmadığını öne sürmüşlerdir (Eğilmez & Kumcu, 2007, s. 45). Özetle klasik teori işsizlik konusundaki yaklaşımları ekonomi piyasası çerçevesinde açıklamamaktadır. Çünkü klasik teoriye göre piyasaya müdahale olmadığı sürece çalışmak isteyen iş gücü istihdamda yer alabilecektir. Bu durumda ekonomide oluşan işsizlik, piyasadan değil kişinin iradesinden kaynaklı oluşmaktadır (Gürsel & Ulusoy, 1999, s. 88).

Klasik iktisat ve Neo klasik iktisat birbirinin devamı niteliğinde ve aynı önermeleri içerdiği için tekrara düşmemek açısından tek başlık altında incelenmesini gerektirmektedir. Neoklasik iktisat, klasik iktisadın makro ekonomi üzerindeki çalışmalarının eksiklerini tamamlayarak mikro ekonomi üzerinde geliştirmeler yapmış bir iktisat teorisidir (Eğilmez & Kumcu, 2007, s. 63). Neo-klasik iktisatçılar bir mal için biçilen değer iş gücü ve maliyet yönünden değil, kişinin sağladığı marjinal fayda ile belirlendiği savunmaktadır. Marjinal fayda, bir malın tüketiminden alınan en üst düzey faydadır. O maldan ne kadar fazla tüketilirse, en sonki malın faydası giderek azalacaktır. Bu ilkeye azalan marjinal fayda denilmektedir (Ardıç & Yılmaz, 2011, s. 27).

Neo-Klasik iktisat teorisine göre, işsizlik, iş gücü arzının artması sonucunda ücret seviyelerinin düşmesiyle ortaya çıkar. Neo-Klasik teori, reel piyasadaki ücretlerin düşmesinin iş gücüne olan talebi artıracığını savunur. Bu bağlamda, işsizliğin, belirtilen

değişkenlerin ve iş gücü piyasasının dengeye ulaşmasıyla açıklanabileceği öne sürülür (Korkmaz & Mahiroğulları, 2007, s. 24).

Ayrıca, Neo-Klasik yaklaşım, işsizliği önlemeye yönelik kamusal müdahalelerin, işsizliği azaltmak yerine, fiyat artışları, işten çıkarmalar ve yatırımların duraklaması gibi sonuçlara yol açarak işsizliği artıracığını savunur. Bu nedenle, Neo-Klasik iktisatçılar, nüfus artışını kontrol altına almak ve iş gücünün niteliğini geliştirmek dışında, iş gücü piyasasının kendi işleyişine bırakılmasının en doğru yöntem olduğunu öngörmektedir (Koray, 2008, s. 231).

Neo-klasik iktisata göre işsizliğin nedeni; işveren tarafından talep edilen iş gücünün ürettiği marjinal ürün sayısına karşılık gelecek ücreti kabul etmemesi ve daha yüksek ücretlere çalışmak istemesidir. İşveren firmanın karını gözettiğinden işe aldığı iş gücünün ürettiği maksimum ürünün parasal değeri ücret seviyesine eşit olana kadar iş gücü talep etmektedir. İstihdamda yer alan iş gücü sayının yükselmesi ile birlikte üretimde yer alan yeni iş gücünün marjinal ürün üretimi düşmektedir. Bu da istihdamdaki artışın yakalanmasının sadece ücretlerdeki bir azalma ile olacağı sonucunu ortaya atmıştır (Ardıç & Yılmaz, 2011, s. 29).

1.3.2. Keynesyen Görüş

1929 bunalımından sonra klasik iktisat görüşü işsizliği açıklamada yetersiz kalmıştır. 1936 yılında Keynesin genel teorisi yayımlandıktan sonra klasik okullar yerini yeni bir görüş olan Keynesyen görüşe bıraktı. Keynesyen teori, klasik teorilerin aksine eksik istihdamı savunmuş ve bundan dolayı dengenin oluşmasında miktarda meydana gelen uyumu yani üretimdeki oluşacak bir değişimin esas olarak rol oynayacağını savunmuştur. Keynesin teorisinin istihdama kazandırdığı en önemli yeniliklerden birisi eksik rekabet koşullarının ele alınması, diğeri ise klasik iktisatın savunduğu iradi işsizlik teorisinin aksine gayri iradi işsizlik sorununun olduğuna dikkat çekmesi olmuştur. Keynesyen teori, kişilerin cari ücret oranlarına çalışmaya razı olsalar bile iş bulmakta zorluk çektiklerini dile getirmiştir. Keynes'e göre işsizlik toplam talep yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Yani kişilerin düşük miktarda mal talep etmesi işverenlerin ise buna bağlı olarak işverenlerin düşük emek talep etmeleri vardır. Keynes'e göre işsizliğin

çözümünde devletin uygulayacağı politikalar ile piyasalara müdahale etmesi gerekmektedir (Ataman, 1998, s. 54).

Keynesyen teorisi, talep yetersizliğinin ekonomik faaliyet düzeyini belirleyen temel faktör olduğu inancına dayanır. Toplam talep, tüketim harcamaları, yatırım harcamaları, kamu harcamaları ve net ihracattan oluşur. Bu bileşenlerden herhangi birinde meydana gelen azalma, toplam talebi düşürerek işsizliğe yol açabilir (Hiç, 1994, s. 45). Keynesyen teoriye göre, ekonomideki işsizliğin temel nedeni etkin talep eksikliğidir. Ekonomi, tam istihdam düzeyinde faaliyet gösterebilmek için yeterli etkin talebe ihtiyaç duyar. Ancak, bireyler ve işletmeler tasarruf etmeyi, harcama yapmaktan daha fazla tercih edebilirler. Bu durumda, toplam talep yetersiz kalır ve işsizlik artar (Paya, 1998, s. 67).

Keynes'in önemli kavramlarından biri olan tasarruf paradoksu, bireylerin tasarruflarını artırma eğiliminin kısa vadede toplam talebi düşürerek ekonomik durgunluğa ve işsizliğe yol açabileceğini belirtir. Tasarruflar arttıkça, tüketim harcamaları azalır ve bu da üretim ve istihdam düzeylerini olumsuz etkiler (Keynes, 1980, s. 134). Keynes, serbest piyasa ekonomilerinin kendi başlarına tam istihdama ulaşamayacağını savunmuş ve devletin ekonomiye aktif müdahalesini önermiştir. Kamu harcamalarının artırılması ve altyapı yatırımları gibi politikalar, toplam talebi canlandırarak işsizliği azaltabilir (Orhan, 1995, s. 79).

Keynesyen çarpan etkisi, harcama artışlarının ekonomik çıktıyı nasıl artırdığını açıklar. Hükümetin altyapı projelerine yaptığı harcamalar, inşaat sektörü çalışanlarına gelir sağlar. Bu gelir, çalışanlar tarafından harcandığında, diğer sektörlerde de talep yaratır ve istihdamı artırır. Böylece, başlangıçtaki harcama, ekonomide daha büyük bir toplam etki yaratır (Hiç, 1994, s. 58).

1.3.3. Marksist görüş

Karl Marx'ın işsizlik üzerine ortaya atmış olduğu teori emek-değer ilişkisi üzerine olmuştur. Teoriye göre bir malın kıymeti, o mala harcanan toplam iş gücü süresi ya da o malı üretirken kullanılan materyellerin dolaylı ve dolaysız olarak iş gücüne katılmasıyla oluşmaktadır. Üretim materyellerinin oluşturduğu dolaylı iş gücü sabit sermaye, iş gücüne sahip değeri de değişken sermaye haline getirerek toplumu etkileyen bir faktör

ilişkinine dönüştürülmüştür. Marksist teoriye göre iki farklı işsizlik tipi vardır; bunlardan biri üretimde meydana gelen teknolojik gelişmelerin sonucunda yedek işsizler grubunun ortaya çıkması, ikincisi ise bu topluluk ile elde edilen birikimin üretimde karının düşmesiyle oluşan işsizliktir.

Marksist teoriye göre, işsizliğin iki temel biçimi vardır. Birincisi, üretimde meydana gelen teknolojik gelişmelerin bir sonucu olarak ortaya çıkan yedek işsizler ordusudur. Teknolojik ilerlemeler, üretim sürecinde daha az erişim alanına sahip olmak ve bu durumun sorunsuz bir şekilde devam edebilmesi için bir fırsatın oluşmasına neden olur. İkincisi ise, bu yedek işsizler ordusunun varlığıyla birlikte sermayesinin artmasıyla birlikte kar oranlarının düşmesidir. Kar oranlarının desteklenmesi, işverenlerin yatırımlarını azaltması ve zamanla işsizliğin artmasına yol açar (Marx, 1867, s. 312).

Marksist teoriye göre, sermaye ve üretimde gelişmiş, artık değerin artmasına neden olur. Bu artık değer, yeni teknoloji ve üretim malzemelerinin rekabetçi fiyatlarla müşterilere ulaştırılması ve iş müşterilerinin müşterilerinin artmasına yol açar. İşverenler, emeklerinin yüksek olduğu teknolojilere yönelerek sermayelerini doğru kullanırlar. Fakat, teknolojik gelişmeler ile üretilen her zaman mal başına daha fazla üretim aracı düşerken, daha az kullanımla elde edilebilir. Bu durum, masrafların artmasına ve kar oranlarının düşmesine yol açar. Marx'ın dönemine göre, sermayenin ve teknolojik gelişmelerin, emek faktörlerini etkileyerek kar oranlarını artırdığında ve azalan üretim karşısında yatırımların azalması ile işsizliğe neden olmaktadır (Marx, 1867, s. 368).

Bu tanımlardan hareketle sermaye birikiminin ve üretimde teknolojinin gelişmesinin meydana getirdiği artık değer yeni teknoloji ve üretim materyellerinin ortaya çıkmasına neden olacak ve bunula birlikte iş bekleyen iş gücünün artmasına sebep olacaktır. Marksist teoriye göre işveren emek verimliliğin fazla olduğu teknolojilere yönelerek sermayesini ona göre kullanmaktadır. Bununla birlikte teknolojideki gelişme ile üretilen birim mal başına daha fazla üretim aracı düşecek ve daha az emek faktörü ile kullanılmasını ortaya çıkaracaktır. Teknolojik gelişme ile yeni üretim araçlarının kullanılması ile maliyet artıp kar oranı azalacaktır. Teorinin en önemli kaynağı da sermaye birikimi ile teknolojinin emek faktörünü etkileyip kar oranlarını düşürmesi ve azalan üretim karşısında yatırımın düşmesi ile işsizlik ortaya çıkmıştır (Ataman, 1998, s. 65).

1.3.4. Monetarist Görüş

Monetarist teori, Milton Friedman'ın liderliğinde bir grup iktisatçının Keynesyen teoriye tepki olarak geliştirdiği bir ekonomik yaklaşımdır. Bu teori, piyasa sisteminde serbestliği ve ekonomi politikasında para arzının önemini vurgular. Monetarist kuram olarak bilinen bu yaklaşım, 1970'li yıllara kadar düşük etkiler göstermiş, fakat 1970'li yıllarda ekonomik düzen üzerinde belirgin bir hakimiyet kurmuştur. Monetarist teori, Keynesyen teoriden farklı olarak kısa dönem yerine uzun dönem ekonomik koşullara odaklanır ve işsizliğin çözümünde devlet müdahalesini zorunlu kılmaz. Keynesyen teoride devlet müdahalesi işsizliğin azalmasında kritik bir rol oynarken, Monetarist teori, para arzı ve para politikasının işsizlik üzerinde önemli etkileri olduğunu savunur.

Monetaristler, klasik teorinin ekonomide sürekli tam istihdam modelini reddederler. Onlara göre, iş gücünün daha iyi çalışma koşulları sunan işlere yönelmesi ve sık sık iş değiştirmesi, doğal işsizlik oranında artışa ve tam istihdam koşullarından sapmalara neden olabilir. Bu süreçte oluşan doğal işsizlik, ekonominin sağlıklı işleyişinin bir parçası olarak görülür ve müdahale gerektirmez (Aktan, 2010, s. 25).

Monetarist teori, işsizlik oranının uzun vadede doğal bir seviyede sabit kalacağını öne sürer. Bu doğal işsizlik oranı, ekonomi tam istihdamda olduğunda dahi mevcut olan işsizlik oranıdır. Friedman, bu kavramı açıklarken, uzun vadede işsizliğin para politikaları ile kalıcı olarak değiştirilemeyeceğini savunur. Bu görüş, Phillips Eğrisi'ne yönelik eleştiriler içerir. Phillips Eğrisi, kısa vadede enflasyon ve işsizlik arasında ters yönlü bir ilişki olduğunu öne sürerken, monetaristler bu ilişkinin uzun vadede geçerli olmadığını belirtirler (Friedman, 1968, s. 7).

Monetarist iktisat teorisi, para politikasının işsizlik üzerindeki etkilerini geçici olarak kabul eder. Hükümetin genişleyici para politikaları uygulayarak işsizliği kısa vadede azaltabileceğini, fakat bu politikaların uzun vadede enflasyonu artıracak ve işsizliğin tekrar doğal seviyesine döneceğini savunur. Bu nedenle, işsizliği kalıcı olarak düşük seviyede tutmak için para arzının dikkatli bir şekilde kontrol edilmesi gerektiğini vurgularlar (Friedman, 1968, s. 10).

Para politikasının etkilerini anlamak için Friedman'ın "doğal işsizlik oranı" ve "adaptif beklentiler" kavramları önemlidir. Adaptif beklentiler teorisi, ekonomik ajanların gelecekteki enflasyon oranlarını geçmiş enflasyon oranlarına göre tahmin ettiklerini belirtir. Bu nedenle, genişleyici para politikalarının başlangıçta işsizliği azaltırken enflasyonu artırması, uzun vadede ekonomik ajanların beklentilerini değiştirmelerine ve enflasyon beklentilerinin artmasına yol açar. Sonuç olarak, enflasyon arttıkça işsizlik tekrar doğal seviyesine döner (Mankiw, 2016, s. 156).

1.3.5. Yeni Keynesyen Görüş

Yeni Keynesyen Teori, 20. yüzyılın son çeyreğinde geliştirilen ve Keynesyen ekonomi anlayışını mikroekonomik temellerle güçlendiren bir makroekonomik yaklaşımdır. Bu teori, piyasa başarısızlıklarını açıklamak ve ekonomik dalgalanmaları anlamak için fiyat ve ücret yapışkanlığı, eksik rekabet ve bilgi asimetrisi gibi unsurlara odaklanır.

Yeni keynesyen iktisatın temel varsayımlarından biri, fiyat ve ücretlerin esnek olmamasıdır. Fiyat ve ücret yapışkanlığı, ekonomideki talep şoklarına verilen tepkilerin gecikmesine neden olabilmektedir. Özellikle nominal ücretlerin aşağı yönlü esnek olmaması, iş gücü piyasasında dengesizliklere yol açmaktadır. Bu durum, işverenlerin maliyetleri düşürmek amacıyla işçi çıkarmalarına ve işsizlik oranlarının artmasına neden olabilir. Genç işçilerin genellikle deneyimsiz olmaları ve iş gücü piyasasında yeni olmaları nedeniyle, ücretlerin daha esnek olamaması, genç işsizliğini artıran bir faktör olabilmektedir (Blanchard & Fischer, 1989, s. 112).

Yeni Keynesyen Teori, eksik rekabet ve bilgi asimetrisi gibi mikroekonomik sorunların makroekonomik sonuçlarına da dikkat çeker. Eksik rekabet, firmaların piyasa gücünü artırarak işçi talebini azaltmalarına yol açar. Bu durum, özellikle genç işçilerin istihdam olanaklarını kısıtlayabilir. Bilgi asimetrisi ise, işverenlerin genç işçilerin yetkinlikleri ve potansiyelleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları nedeniyle, işe alım süreçlerinde genç işçilere karşı temkinli davranmalarına neden olmaktadır. Bu da genç işsizlik oranlarının artmasına katkıda bulunmaktadır (Mankiw, 2019, s. 76).

İstihdam teşvikleri, mesleki eğitim programları ve iş gücü piyasası reformları gibi politikalar, genç işsizliğini azaltmaya yönelik önemli adımlar olarak görülmektedir. Fakat bu politikaların etkinliği, piyasa yapısının ve iş gücü piyasasındaki yapışkanlıkların

giderilmesine bağlıdır. Yeni Keynesyen bakış açısına göre, politika yapıcıların ekonomik dalgalanmaları ve piyasa başarısızlıklarını dikkate alarak daha esnek ve dinamik çözümler üretmeleri gerekmektedir (Romer, 2012, s. 134).

1.3.6. Yeni Klasik Görüş

Yeni Klasik Teori, 1970'lerde Robert Lucas ve diğer ekonomistler tarafından ortaya atılmış, piyasanın çözülebilir dengeye dayanıklı savunan bir makroekonomik yaklaşımdır. Yeni klasik teori, ekonomik aktörlerin beklentilerle hareket ettiğini ve piyasaların genellikle tam rekabet koşulları altında yönetildiğini varsaymaktadır.

Yeni Klasik Teori'nin temelinde, ekonomik aktörlerin beklentilere sahip oldukları yerde yer almaktadır. Bu duruma göre, bireyler ve firmaların ekonomik koşulları doğru tahminler yapar ve buna göre hareket ederler. Piyasalar, bu beklentiler değişen gelişen dengeye gelmektedir (Lucas, 1972, s. 104).

Yeni klasik iktisat teorisinde, işsizlik oranlarının doğal olarak bir düzeyde dengeye ve bu oran dağılımının değiştiği, yerleşik kalıcılıktaki esnek faktörlere bağlı olarak savunulmaktadır. Ayrıca teoriye göre, devlet müdahaleleri genellikle etkisizdir. Çünkü ekonomik aktörler bu müdahaleleri beklentilerle öngörür ve kendi davranışları buna göre ayarlamaktadır. (Sargent & Wallace, 1975, s. 185).

Yeni klasik iktisat teorisine göre, genç işsizliğin yönlendirilmiş politikaların etkin olabilmesi için yapısal reformların potansiyel olması gerekmektedir. İş gücü piyasasının faaliyetlerini artıracak reformlar, eğitim sisteminin iş gücü piyasası ile uyumlu hale getirilmesi ve girişimciliğin teşvik edilmesi, genç işsizliği sağlamaya yönelik etkili politikalar olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda, genç işsizliğini azaltmak için uygulanan politikaların uzun vadeli yapısal reformlara odaklanması gerekmektedir (Barro, 1976, s. 36).

1.3.7. Yapısalcı İktisat Görüş

Yapısalcı İktisat Teorisi, gelişmekte olan ülkelerin ekonomik kalkınma süreçlerini anlamak ve çözümlemek için, yapısal faktörlerin önemini vurgulayan bir yaklaşımdır. Bu teori, ekonomik büyümenin yalnızca piyasa mekanizmaları ile sağlanamayacağını, devlet müdahalelerinin ve planlamanın gerekli olduğunu savunmaktadır. Gelişmekte olan

lkelerde genç işsizlik oranlarının yüksek olması, yapısalcı iktisat teorisi çerçevesinde değerlendirildiğinde, ekonomik ve sosyal yapının derinlemesine incelenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Yapısalcı İktisat Teorisi, gelişmekte olan ülkelerde ekonomik büyümenin önündeki engellerin, ekonomik yapının kendisinden kaynaklandığını savunur.. Eğitim sistemi ile iş gücü piyasasının ihtiyaçları arasındaki uyumsuzluk, gençlerin istihdam edilebilirliğini olumsuz etkilemektedir. Gelişmekte olan ülkelerde eğitim sistemi, iş gücü piyasasının taleplerine uygun nitelikte iş gücü yetiştirme konusunda yetersiz kalmaktadır. Bu uyumsuzluk, gençlerin iş bulmasını zorlaştırmakta ve genç işsizliğini artırmaktadır (Kazgan, 1999, s. 112).

Yapısalcı İktisat Teorisi, ekonomik kalkınma sürecinde devlet müdahalesinin ve planlamanın önemini vurgular. Genç işsizliğin azaltılması için uygulanacak politikaların, yalnızca piyasa mekanizmalarına bırakılmaması gerektiğini savunur. Gelişmekte olan ülkelerde genç işsizliği azaltmaya yönelik politikaların etkin olabilmesi için, eğitim ve iş gücü piyasası reformlarının yanı sıra, sanayi politikalarının da gözden geçirilmesi gerekmektedir. Devletin, genç iş gücünün niteliklerini artıracak eğitim programları ve sanayileşmeyi teşvik eden politikalar uygulaması, yapısalcı perspektife göre önem arz etmektedir. Örneğin, mesleki eğitim ve teknik eğitim programlarının yaygınlaştırılması, genç iş gücünün iş piyasasına daha hızlı ve etkin bir şekilde entegre olmasını sağlayacaktır. (Boratav, 2003, s. 54).

Yapısalcı İktisat Teorisi çerçevesinde, genç işsizliği azaltmaya yönelik politika nerileri, uzun vadeli yapısal reformları içermelidir. Eğitim sisteminin iş gücü piyasası ihtiyaçlarına uyumlu hale getirilmesi, mesleki eğitim programlarının yaygınlaştırılması ve genç girişimciliğin teşvik edilmesi, bu reformların başında gelmektedir. Ayrıca, sanayi politikalarının genç iş gücünü absorbe edecek şekilde tasarlanması, genç işsizliği azaltmak için kritik öneme sahiptir. Gelişmekte olan ülkelerde uygulanan genç istihdam politikalarının başarısı, bu yapısal reformların etkinliğine bağlıdır. Gençlerin iş gücü piyasasına girişlerini kolaylaştırmak için, iş deneyimi kazanmalarına yardımcı olacak staj ve ıraklık programlarının yaygınlaştırılması da önemlidir (Ekinci, 2010, s. 78).

1.4. Yeni Teoriler

1980'lere gelindiğinde, devam eden işsizliği açıklamada yetersiz kalan iktisadi teoriler yerini yeni yaklaşımlara bırakmıştır. Bu yeni yaklaşımlar çerçevesindeki teoriler, Konjoktür Devresi Teorisi, İş Arama Teorisi, İş Kontratları Teorisi, Etkin Ücret Teorisi, İçerdekiler-Dışardakiler Teorisi olarak sıralanabilir.

1.4.1. Konjoktür Devresi Teorisi

Konjoktür devresi teorisi yeni klasik iktisatçılar tarafından ortaya atılan ekonomik dalgalanmaları klasik teori çerçevesinde açıklayan son teoridir. Bu teori, işsizlik sorununa yaklaşımında Marx'ın teknolojik işsizlik kavramını temel almıştır. Ancak, bu teorisinin getirdiği yenilik, teknolojik değişimlerin neden olduğu dengesizliklerin hem arz hem de talep kaynaklı olabileceğini vurgulamasıdır. Çünkü arz ve talep birbiriyle ilişkilidir ve biri diğerini tetiklemektedir. Dolayısıyla, bir değişim süreci söz konusu olduğunda, bu değişimi açıklamak için her iki taraftan gelen unsurlara bakmak gereklidir. Bu teoriye göre, teknolojik değişim çok hızlı gerçekleşir ve bu değişimlere anında uyum sağlamak mümkün değildir. Özellikle 1974'ten sonra sermayenin emek faktörü ile ikame edilebilir hale gelmesi ve otomasyon döneminin başlamasıyla bu durum daha belirgin hale gelmiştir. Konjoktür devresi teorisi, bu değişimleri açıklamak için iki dönemi ayırt etmektedir: Şok dönemi ve yayılma dönemi. Şoklar, dengeleri değiştirerek yeni durumlar yaratır ve bu yeni durumlar hem arz hem de talep kaynaklı olabilir. Yayılma mekanizmalarında ise değişen denge içinde oluşan belirli durumlar, örneğin değişen dengenin korunması gibi, söz konusudur. (Ataman,1998, s. 66)

1.4.2. İş Arama Teorisi

Bu teori, Neo-Klasik okulun öne sürmüş olduğu teorilerin devamı olarak kabul edilmektedir. Bu teoride, kişi çalışmak ya da çalışmamak arasındaki tercihleri zamana göre değişiklik göstermektedir. Belirli zaman zarfında hedeflediği ücret düzeylerinin altında çalışmayı kabul etmez fakat zaman ilerledikçe ve işsizlik süreleri arttıkça kişi, hedeflediği ücret düzeylerini gözden geçirmek zorunda kalır ve tercihler şekillenir. İş arama sürecinde ortaya çıkan maliyet ile hedeflenen ücret düzeyi karşılaştırılarak faydanın maksimize olduğu durumda iş arama sürecine son verilecektir (Ataman,1998,s. 65).

Casson (1979, s. 89) ise bu teoriyi “iş arama hipotezi ” olarak adlandırmakta, hipotezin genç iş gücü arasında yüksek düzeylerdeki işsizlik oranının, sürekli iş değişikliklerinden kaynaklı olduğunu savunmaktadır. Cassona göre; kişinin iş değişikliği yapması iradidir, işine duyduğu tatminsizliğin sonucu iş değişiklikleri yüksek oranda artmaktadır.

1.4.3. İş Kontratları Teorisi

İş kontratları teorisi, diğer adıyla "Zımni Sözleşme Modeli" olarak da bilinir (Topalhan, 2010, s. 205). Emek piyasasında "açık" ve "zımni" olmak üzere iki farklı anlaşma türü bulunmaktadır. Zımni sözleşme, işçi ve işveren arasında karşılıklı olarak hak ve sorumlulukların belirlendiği bir anlaşmadır. Bu modele göre, ödenecek ücretler belirli bir zaman diliminde sabitlenir ve bu süre zarfında değiştirilemez. Piyasadaki değişiklikler, belirlenen tarihler arasında ücretler üzerinde herhangi bir etki yaratmamaktadır. Aynı şekilde, bu dönemlerde işsizliğin artması da ücretler üzerinde bir değişikliğe neden olmamaktadır (Ataman, 1998, s. 68).

1.4.4. Etkin Ücret Teorisi

Etkin ücret teorisi, işverenlerin işçilerin verimliliğini artırmak amacıyla piyasa dengesi üzerinde ücretler ödemesi gerektiğini savunan bir yaklaşımdır. Bu teoriye göre, işçilerin moralini ve motivasyonunu artırarak işten ayrılma oranlarını düşürmek ve işletmenin genel verimliliğini artırmak için yüksek ücretler ödenmesi önemlidir. Etkin ücret teorisi, iş gücü piyasasındaki çeşitli anormallikleri ve işsizlik oranlarını açıklamak için kullanılır.

Etkin ücret teorisi, işverenlerin yüksek ücretler ödemesinin iş gücü piyasasında çeşitli avantajlar sağladığını öne sürer. Yüksek ücretler, işçilerin firmaya olan bağlılığını artırır, işten ayrılma oranlarını düşürür ve işverenin iş gücü maliyetlerini uzun vadede azaltır (Akerlof & Yellen, 1986, s. 95).

Türkiye'de asgari ücret politikaları, etkin ücret teorisinin uygulanmasına katkıda bulunabilir. Asgari ücretin artırılması, işçilerin yaşam standartlarını iyileştirir ve iş gücü piyasasında daha yüksek verimlilik sağlar (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2019, s. 75).

1.4.5. İerdeiler-Dışardakiler Teorisi

Bu teori; İngiltere’de 1980 li yıllardan itibaren yüksek işsizlik seviyelerine karşın oluşan yüksek ücret düzeylerinin nedenlerini araştırmaya yönelik ortaya çıkmıştır. Birçok ekonomist ve politikacılar bu durumun ‘içerdeki’ aktif iş gücünden kaynaklandığı savunmuştur. Teoriye göre; iş gücü piyasası tam rekabet koşullarında çalışıyorrsa üretimi ve istihdamı, piyasa ücret seviyelerinde genişletecektir. Burdan hareketle, içerdeki ücret seviyelerinin belirlenmesi durumunda üretimdeki artışın doğrudan ücret artışına yol açacaktır. Bu şartlarda firmanın üretimi ve istihdamı düşecektir. İş gücünün üretimdeki sağladığı fayda istihdamı değil, ücret düzeyini yükseltecektir.

Firmanın varolan aktif iş gücünü işten çıkartıp yerine dışarıda çalışmak isteyen, iş arayan iş gücünü işe alması firma yönünden önemli maliyetler oluşturmaktadır. Çünkü çalışan iş gücünün işten çıkma maliyeti bir taraftan da çalışan iş gücünün iş tecrüberinin olması firmanın üretim ve geleceğı açısından ağır basmaktadır. Dolayısıyla firma, çalışan kişilerle ücret pazarlığı yapmayı seçmektedir. Bu da ücret seviyelerinin daha üst seviyelere çıkmasına neden olmaktadır. Bu teori kapsamında ücret seviyelerinin yüksekliğı ve gönülsüz işsizlerin iç içe olmasının nedeninin ierdeilerden kaynaklandığı görüşüdür.(Ataman,1998, s. 69)

Sonuç olarak çalışan işçilerin ücret seviyelerinin belirlenmesinde önemli rol oynadıkları araştırmalar sonucu ortaya konulmuştur. Firmalar deneyimsiz işçi çalıştırmaktansa içerdeki çalışan işçinin çalışma koşulları ve ücret seviyelerini artırmakla birlikte firma gelirlerinin ve işücü piyasa ücretlerinin artmasını sağlamıştır.

1.5. İstihdam

İstihdam, bir ülkede belirli bir sürede etkin olarak üretim faktörlerine katılan toplam iş gücü sayısını ifade etmektedir. İstihdam, gündelik kullanımda çalıştırmak ve hizmet almak anlamlarına gelmekle birlikte, ekonomik açıdan, üretim faktörlerinin kazanç sağlamak amacıyla çalıştırılması veya çalışması olarak tanımlanabilir. Bu tanımda belirtildiğı gibi, istihdam kavramı sadece iş gücünün çalışmasıyla sınırlı değildir; aynı zamanda tüm üretim faktörlerinin üretim sürecinde kullanılmasıyla ilgilidir. Fakat, istihdam sorunları genellikle yalnızca iş gücü ile ilişkilendirildiğinden, ekonomik bağlamda istihdam sorununun en önemli bileşeni iş gücüdür. Bunun temel nedeni, iş

gücünün insani bir unsur olmasıdır. Diğer bir deyişle, iş gücü doğrudan insanlar tarafından oluşturulmaktadır ve bu nedenle diğer üretim faktörlerine kıyasla daha büyük bir öneme sahiptir. Çünkü bir ekonomide diğer üretim faktörlerinin etkin kullanılamaması yalnızca ekonomik bir sorun yaratırken, iş gücünün etkin kullanılamaması hem ekonomik kayıplara hem de siyasi ve toplumsal problemlere yol açmaktadır. İşsiz bireylerin yaratabileceği sosyal huzursuzluk ve işsizliğin toplumsal ve ekonomik sonuçları, iş gücü kullanımını diğer faktörlere göre daha kritik bir sorun haline getirmektedir (Pekin, 2007, s. 93). Bu bağlamda, İktisatçılar istihdamın tanımını iki farklı şekilde tanımlamaktadır. Bunlar; dar anlamda istihdam, geniş anlamda istihdamdır.

Dar anlamda istihdam: Belirli bir ülkede belirli bir zamanda üretim yapılırken üretim faktörlerinden sadece iş gücünden faydalanılması anlamına gelmektedir.

Geniş anlamda istihdam: Ülkede üretilen mal ve hizmetlerin üretim aşamasında iş gücü faktörünün yanında diğer üretim faktörlerinin etkin olarak kullanılmasıdır.

TÜİK'e göre istihdam edilenler iki farklı şekilde tanımlanmaktadır. Birincisi: "İşbaşında Olanlar". Çalışma süreleri içinde ücretli bir şekilde minimum bir saat ekonomik faaliyet girişiminde olanlar. İkincisi: "İşbaşında Olmayanlar". Belirli bir çalışma grubuna mensup olduğu halde çalışma süreleri içinde çeşitli sebeplerle üretime katılmayan fakat istihdamda yer alan kişilerdir (TÜİK, 2018).

Genel olarak istihdam, ülkede bulunan üretim faktörlerinin kazanç sağlamak için üretime katılması veya çalıştırılması şeklinde tanımlanabilir.

Dünya genelinde birçok ülkenin karşılaştığı en önemli makroekonomik sorunlardan biri, işsizlik oranlarının düşürülmesi ya da tamamen ortadan kaldırılması, yani tam istihdama ulaşılmasıdır. Ülkeler, işsizlikle mücadele etmek ve istihdamı artırmak amacıyla çeşitli ekonomik yaklaşımlar benimser ve bu doğrultuda hedeflerini gerçekleştirmeye çalışırlar. fakat, bu yaklaşımlar her zaman istenen sonuçları vermez ve tam istihdama ulaşmak yerine sadece eksik istihdam elde edilebilir. Bu bölümde, istihdam türleri olan tam istihdam, eksik istihdam, aşırı istihdam ve kayıt dışı istihdam konuları incelenecektir.

1.5.1. Tam İstihdam

Tam istihdam üretim faktörlerinin tamamının üretime katılması ve çalışmak isteyen tüm bireylere iş imkanı sunulması, iş arayan fakat iş bulamayan kimsenin bulunmaması anlamına gelir. Geniş anlamıyla tam istihdam, bir ekonomideki tüm üretim faktörlerinin etkin şekilde kullanılması ve hiçbirinin atıl durumda kalmaması olarak tanımlanabilir (Çelik, 2011, s.142). Tam istihdamın temel amacı, tüm işsizlik türlerinin ortadan kaldırılması ve tam istihdamın sağlanmasıdır. Tam istihdam hedefi, tüm üretim faktörleri için geçerli olsa da, iş gücü diğer faktörlere göre öncelikli bir konumda bulunur. Bir ülkede tam istihdama ulaşılması, girişimci, doğal kaynaklar, iş gücü ve sermaye gibi tüm üretim faktörlerinin üretime dahil edilmesi ve atıl durumda hiçbir faktörün kalmaması anlamına gelir (Parasız, 1998, s.112). Bu bağlamda tam istihdam, üretim sürecinde tüm üretim faktörlerinin etkin kullanılması ve iş arayan fakat iş bulamayan bireylerin bulunmaması şeklinde tanımlanabilir. Bazı iktisatçılara göre bu durumun olması mümkün olmayacağı piyasada sürekli bir geçici işsizliğin olacağını öne sürmektedirler. Örneğin eski çalıştığı işinden ayrılarak yeni bir iş arayanlar, yeni mezun olup iş arayan kişiler sürekli olarak işsizler kategorisinde yer alacaktır.

1.5.2. Eksik istihdam

Bir ülkede üretilen mal ve hizmetlerin üretiminde yer alan üretim faktörlerinden herhangi birisinin eksik olması durumudur. Detaylandırarak olursak üretim faktörlerinden iş gücünün, ülke ekonomisine katkıda bulunmak için çalışmaya istekli olduğu fakat iş gücünün temel yetenek ve eğitim gibi nedenlerden ötürü iş gücü piyasasında iş bulamama durumudur.

Eksik istihdam, geniş ve dar anlamda iki şekilde tanımlanabilir. Dar anlamda eksik istihdam, yalnızca iş gücü unsurundaki eksikliği ifade eder. Bu tanıma göre, eksik istihdam, bir ülke ekonomisinde çalışabilecek durumda ve çalışma arzusunda olmasına rağmen iş bulamayan kişilerin varlığıdır (Çelik, 2001, s.143). Tam istihdamda, bu durumda olan herkes iş sahibi iken, eksik istihdamda bu kişilerin bir kısmı iş bulamamaktadır. Eksik istihdamın geniş anlamı ise, bir ülkenin girişimci, sermaye, doğal kaynaklar ve emek gibi üretim faktörlerinin tümünün üretime katılamaması, bir kısmının atıl durumda olmasıdır. Bu tür eksik istihdam, çözülmesi gereken işsizlik sorunuyla

benzer öneme sahiptir çünkü tam istihdama dönüştürülemezse ekonomik açıdan ciddi riskler doğurabilir. İş gücü, işe sahip olanlar ve iş arayanlar şeklinde ikiye ayrılmakta olup, eksik istihdam bu ikisinin arasında yer almaktadır (Gündoğan&Biçerli, 2003, s.8).

1.5.3. Aşırı istihdam

Bir ülke ekonomisinde üretilen mal ve hizmetlerde üretim faktörlerinin etkin olarak kullanıldığı, üretime katılan işgünün tam istihdamdaki iş gücü faktöründen farklı olarak piyasa özelliğinden fazla üretime katılmasıdır. Bu durum üretilen mal ve hizmetlere karşın piyasada talep yetersizliği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bir başka tanımda, bir ülkede tam istihdama ulaşıldığında, emeğe olan talep azalmıyorsa bu durum aşırı istihdam olarak adlandırılabilir. Diğer bir deyişle, tam istihdamın sağlandığı ve iş gücünün iş aramadığı bir ortamda emeğe olan talep devam ediyorsa aşırı istihdam ortaya çıkar. Toplam talep ile üretim miktarı karşılaştırıldığında talebin daha yüksek olması durumunda fazla istihdamdan bahsedilebilir. Eğer talep, üretim miktarına göre aşırı derecede yüksekse aşırı istihdam durumu söz konusu olur (Eyüpoğlu, 2003, s.12).

1.5.4. Kayıt Dışı İstihdam

Kayıt dışı istihdam kavramının, literatürde birçok tanımı vardır. TÜİK kayıt dışı istihdamı; “aktif nüfusa dâhil olan veya piyasada bizzat görev alan ancak herhangi bir uzun veya kısa vadeli sigorta kollarına dâhil olmaksızın çalışan kişilerin oluşturduğu istihdam türüdür.” şeklinde tanımlamıştır (TÜİK, 2024). TÜİK bu tanımla sadece sigortasız iş gücünü kapsamaktadır. SGK ise kayıt dışı istihdamı; “yasal işlerde çalışarak istihdama katılan kişilerin, çalışmalarının gün veya ücret olarak ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına hiç bildirilmemesi ya da eksik bildirilmesi...” olarak nitelendirmektedir (SGK, 2024).

Kayıt dışı istihdam, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde yaygın bir sorundur. Bu durum, özellikle tarım, inşaat ve hizmet sektörlerinde yoğun olarak görülmektedir. Kayıt dışı istihdamın yaygın olduğu sektörlerde çalışanlar, sosyal güvencelerden yoksun kaldıkları için iş kazaları ve meslek hastalıkları gibi risklere daha fazla maruz kalmaktadırlar (Gürsel & Uysal, 2013, s. 89).

Kayıt dışı istihdamın ekonomi üzerindeki olumsuz etkileri de büyüktür. Devletin vergi gelirlerinin azalmasına ve sosyal güvenlik sisteminin sürdürülebilirliğinin tehlikeye girmesine yol açar. Ayrıca, kayıt dışı çalışanların düşük ücretlerle çalışmaları, resmi iş gücü piyasasında haksız rekabete neden olur ve toplam iş gücü verimliliğini olumsuz etkiler (Tansel, 2000, s. 245).

Kayıt dışı istihdamı azaltmak için çeşitli politikalar uygulanabilir. Bu politikalar arasında denetimlerin sıklaştırılması, kayıt dışı çalışmayı teşvik eden faktörlerin ortadan kaldırılması ve iş gücünün kayıt altına alınmasını teşvik eden yasal düzenlemelerin yapılması bulunmaktadır. Örneğin, sosyal güvenlik primlerinin düşürülmesi ve işverenlerin kayıtlı işçi çalıştırmaları halinde teşvik edilmesi gibi önlemler alınabilir (zdemir, 2018, s. 132).

Kayıt dışı istihdamın azaltılması, hem çalışanların haklarının korunması hem de ekonominin daha sağlıklı bir yapıya kavuşması açısından önemlidir. Bu bağlamda, kayıt dışı istihdamla mücadele eden politikaların etkin bir şekilde uygulanması gerekmektedir.

2. TÜRKİYE DE GENÇ İŞSİZLİĞİNİN İNCELEMESİ

Türkiye’de genç işsizliğin kapsamlı bir şekilde incelenmesi, ülkenin ekonomik ve sosyal yapısının anlaşılması ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşılması açısından hayati öneme sahiptir. Genç işsizliği, sadece bireysel ve ailevi düzeyde ekonomik sıkıntılara yol açmakla kalmayıp, aynı zamanda toplumsal huzursuzluk ve sosyal dışlanma risklerini de artırmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye’de genç işsizliğin nedenlerinin, sonuçlarının ve çözüm yollarının detaylı bir şekilde ele alınması gerekmektedir.

2.1. Genç İşsizlik Kavramı ve Özellikleri

Son dönemlerde bütün ülkelerde küresel bir sorun haline gelen genç işsizlik, ülkeler nezdinde kültürel, sosyal ekonomik vb. faktörlerden ötürü farklı yorumlanabilmektedir. ILO, BM, OECD gibi kuruluşların sınıflandırmasına göre 15-24 yaş aralığını genç olarak nitelendirmektedirler. TÜİK’e göre de genç olarak nitelendirilen referans aralığı 15-24 yaş aralığıdır.

Bir başka tanımda, cari ücret düzeyinde çalışma isteğinde bulunan fakat iş bulamayan 15-24 yaş aralığındaki gençleri kapsamaktadır (Murat & Şahin, 2011, s. 12).

Tablo 2.1’de Türkiye’deki genel işsizlik ve genç işsizlik oranlarını yıllara göre göstermektedir. Veriler, Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK) internet verilerinden hesaplanmıştır ve 2012-2023 yıllarını kapsamaktadır.

Tablo 2.1. Türkiye’de Yıllar Bazında Genel İşsizlik Ve Genç İşsizlik Oranları

Yıllar	Genel İşsizlik (%)	Genç İşsizlik (%)
2012	8.4	17.5
2013	9.0	18.7
2014	9.9	17.9
2015	10.3	18.5
2016	10.9	19.6
2017	10.9	20.8
2018	11.0	20.3
2019	13.7	25.4
2020	13.2	25.3
2021	12.0	22.6
2022	10.4	19.4
2023	9.4	17.4

Kaynak: TÜİK İş gücü İstatistikleri internet verilerinden hesaplanmıştır.

2012 yılında genel işsizlik oranı %8,4 iken genç işsizlik oranı %17,5 olarak kaydedilmiştir. Bir yıl sonra, 2013'te genel işsizlik %9,0'a yükselmiş, genç işsizlik ise %18,7'ye çıkmıştır. Bu eğilim 2014'te de devam etmiş, genel işsizlik %9,9, genç işsizlik %17,9 olmuştur. 2015 yılına gelindiğinde ise genel işsizlik oranı %10,3'e, genç işsizlik oranı %18,5'e yükselmiştir.

2016 yılında genel işsizlik oranı %10,9'a, genç işsizlik oranı ise %19,6'ya çıkmıştır. 2017'de bu oranlar sırasıyla %10,9 ve %20,8 olmuştur. 2018 yılında genel işsizlik %11,0, genç işsizlik %20,3 olarak kaydedilmiştir. Bu oranlar 2019 yılında önemli bir artış göstermiştir; genel işsizlik %13,7'ye, genç işsizlik ise %25,4'e yükselmiştir.

2020 yılına gelindiğinde, genel işsizlik oranı %13,2, genç işsizlik oranı %25,3 olarak gerçekleşmiştir. 2021'de ise genel işsizlik %12,0'ye düşerken, genç işsizlik oranı %22,6 olmuştur. 2022 yılında genel işsizlik %10,4'e, genç işsizlik ise %19,4'e gerilemiştir. Son olarak, 2023 yılında genel işsizlik oranı %9,4, genç işsizlik oranı ise %17,4 olarak kaydedilmiştir.

Genel olarak, bu veriler Türkiye'de genel işsizlik ve genç işsizlik oranlarının 2012-2023 yılları arasında dalgalandığını göstermektedir. Genel işsizlik oranı 2019'da zirve yapmış, sonrasında ise kademeli olarak azalmıştır. Genç işsizlik oranı da benzer bir eğilim izleyerek 2019'da en yüksek seviyesine ulaşmış, fakat sonraki yıllarda azalma eğilimi göstermiştir. Bu veriler, ekonomik dalgalanmaların ve muhtemelen pandemi gibi dışsal faktörlerin işsizlik oranları üzerindeki etkisini yansıtmaktadır.

Tablo 2.2'de, 2012-2023 yılları arasında Türkiye'de 15-24 yaş grubundaki gençlerin iş gücü istatistiklerini göstermektedir. Veriler, işsizlik oranları, iş gücüne katılım oranları ve istihdam oranlarını kapsamaktadır ve TÜİK'in internet verilerinden hesaplanmıştır.

Tablo 2.2. 15-24 Yaş Grubundaki Gençlerin İş gücü İstatistikleri

Yıllar	İşsizlik Oranları (%)	İş gücüne Katılım Oranları (%)	İstihdam Oranları (%)
2012	17.5	38.2	31.5
2013	18.7	39.6	32.2
2014	17.9	40.8	33.5
2015	18.5	42	34.2
2016	19.6	42.4	34.1
2017	20.8	43.3	34.3
2018	20.3	44	35
2019	25.4	44.4	33.1
2020	25.3	39.1	29.2
2021	22.6	41.7	32.2
2022	19.4	43.8	35.3
2023	17.4	45.6	37.7

Kaynak: TÜİK İş gücü İstatistikleri internet verilerinden hesaplanmıştır.

2012 yılında, genç işsizlik oranı %17,5, iş gücüne katılım oranı %38,2 ve istihdam oranı %31,5 olarak kaydedilmiştir. 2013 yılında genç işsizlik oranı %18,7'ye yükselirken, iş gücüne katılım oranı %39,6'ya, istihdam oranı ise %32,2'ye yükselmiştir. 2014'te işsizlik oranı %17,9'a düşmüş, iş gücüne katılım oranı %40,8 ve istihdam oranı %33,5 olmuştur.

2015 yılına gelindiğinde genç işsizlik oranı %18,5'e yükselmiş, iş gücüne katılım oranı %42'ye, istihdam oranı ise %34,2'ye çıkmıştır.

2016 yılında genç işsizlik oranı %19,6'ya yükselirken, iş gücüne katılım oranı %42,4 ve istihdam oranı %34,1 olmuştur. 2017'de bu oranlar sırasıyla %20,8, %43,3 ve %34,3 olarak kaydedilmiştir. 2018 yılında genç işsizlik oranı %20,3, iş gücüne katılım oranı %44 ve istihdam oranı %35 olmuştur. 2019 yılında genç işsizlik oranı %25,4 ile zirve yapmış, iş gücüne katılım oranı %44,4 ve istihdam oranı %33,1 olmuştur.

2020 yılına gelindiğinde, genç işsizlik oranı %25,3, iş gücüne katılım oranı %39,1 ve istihdam oranı %29,2 olarak gerçekleşmiştir. 2021'de genç işsizlik oranı %22,6'ya düşmüş, iş gücüne katılım oranı %41,7 ve istihdam oranı %32,2 olmuştur. 2022 yılında genç işsizlik oranı %19,4'e gerilerken, iş gücüne katılım oranı %43,8 ve istihdam oranı %35,3 olmuştur. 2023 yılında ise genç işsizlik oranı %17,4'e düşmüş, iş gücüne katılım oranı %45,6 ve istihdam oranı %37,7 olmuştur.

Genel olarak, 15-24 yaş grubundaki gençlerin işsizlik oranları 2019 yılında en yüksek seviyeye ulaşmış, sonrasında ise kademeli olarak azalmıştır. İş gücüne katılım oranı, 2023 yılında en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Bu veriler, Türkiye'de gençlerin iş gücüne katılım ve istihdam dinamiklerinde önemli değişiklikler olduğunu göstermektedir. Özellikle 2019 yılı sonrasında işsizlik oranlarındaki azalma, ekonomik toparlanma ve gençlerin iş gücüne katılımındaki artış ile ilişkilendirilebilir. Fakat, genç işsizlik oranlarının hala yüksek seviyelerde seyretmesi, gençlerin iş gücü piyasasında karşılaştıkları zorlukların devam ettiğine işaret etmektedir.

2.2. Türkiye’de Genç İşsizliğin Tarihsel Gelişimi

Türkiye'de genç işsizliğin tarihsel gelişimi, ekonomik, sosyal ve politik değişimlerin etkisiyle farklı dönemlerde farklı dinamikler göstermiştir. Bu süreci anlamak için birkaç önemli dönem ve bu dönemlerin özelliklerine değinmek gerekmektedir.

1923-1950: Erken Cumhuriyet Dönemi; Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasından sonra, ülke tarıma dayalı bir ekonomiden sanayileşmiş bir ekonomiye geçiş sürecine girmiştir. Bu dönemde, genç işsizlik büyük ölçüde tarım sektöründe gizli işsizlik olarak kendini göstermiştir. Sanayileşme ve şehirleşme süreci henüz emekleme aşamasında olduğundan,

gençlerin büyük bir kısmı kırsal alanlarda tarım işlerinde çalışmaya devam etmiştir (Karadeniz, 2015, s. 74). Tarımsal üretim yöntemlerinin ilkel olması ve modern tarım tekniklerinin henüz yaygınlaşmamış olması, genç nüfusun büyük bölümünün tarım sektöründe düşük verimlilikle çalışmasına yol açmıştır. Bu dönemde genç işsizliğin görünür olmaması, iş gücü piyasasında kayıt dışı çalışmanın ve aile işçiliğinin yaygın olmasından kaynaklanmaktadır.

Erken Cumhuriyet döneminde Türkiye, ekonomik kalkınma hedeflerini gerçekleştirmek için çeşitli planlar ve reformlar uygulamıştır. Tarım sektöründe yapılan iyileştirmeler ve toprak reformları, kırsal kesimdeki iş gücü verimliliğini artırmayı amaçlamıştır. Fakat bu çabalar, kısa vadede genç işsizliğin azalması üzerinde belirgin bir etki yaratmamıştır. Tarım sektöründe makineleşme ve modernizasyonun yavaş ilerlemesi, genç nüfusun büyük bir kısmının hala düşük verimlilikle çalışmasına neden olmuştur (Öztürk, 2016, s. 61).

Sanayileşme sürecinde, devletin öncülüğünde çeşitli kamu işletmeleri kurulmuş ve sanayi yatırımları teşvik edilmiştir. Ancak bu yatırımlar, genellikle büyük şehirlerde yoğunlaşmış ve kırsal kesimde yaşayan genç nüfus için yeterli istihdam olanakları yaratmamıştır. Bunun sonucunda, kırsal alanlarda yaşayan gençler, iş bulmak için büyük şehirlere göç etmek zorunda kalmıştır. Bu göç hareketi, şehirlerde iş gücü piyasasında baskı yaratmış ve genç işsizliğin artmasına yol açmıştır (Akdemir, 2018, s. -89).

Eğitim sisteminde yapılan reformlar ve okullaşma oranlarının artırılması, genç nüfusun niteliklerinin geliştirilmesi için önemli adımlar olmuştur. Ancak, eğitilmiş gençlerin sayısının artması, iş gücü piyasasında nitelikli işlere olan talebin aynı oranda artmaması nedeniyle, genç işsizlik oranlarının düşmesine yeterince katkı sağlamamıştır. Bu dönemde, mesleki eğitim ve teknik becerilerin geliştirilmesine yönelik çabalar yetersiz kalmış ve gençlerin iş gücü piyasasında rekabet edebilirlikleri sınırlı olmuştur (Yılmaz, 2019, s. 120).

Ayrıca, Erken Cumhuriyet döneminde kadınların iş gücüne katılım oranı oldukça düşüktü. Genç kadınların büyük bir kısmı, ev işleri ve tarım işlerinde çalışmakta ve formel iş gücü piyasasına dahil olmamaktaydı. Bu durum, genç işsizlik oranlarının cinsiyet

bazında farklılık göstermesine ve genç kadınların iş gücü piyasasında yeterince temsil edilmemesine neden olmuştur (Kurt, 2020, s. 54).

1950-1980: Sanayileşme ve Şehirleşme; 1950'lerden itibaren Türkiye'de planlı ekonomi dönemine geçilmesi ve sanayileşme politikalarının hız kazanmasıyla birlikte, genç nüfus kırsal alanlardan şehirlere göç etmeye başlamıştır. Bu süreçte, şehirlerde sanayi ve hizmet sektörlerinde iş arayan gençlerin sayısı artmıştır. Ancak, sanayileşmenin henüz yeterince gelişmemiş olması ve şehirlerdeki iş olanaklarının sınırlı olması nedeniyle, genç işsizliği bu dönemde önemli bir sorun olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca, 1970'lerde yaşanan ekonomik krizler ve politik istikrarsızlıklar da genç işsizliğini olumsuz etkilemiştir (Duman, 2014, s. 234).

1950'li yıllarda, Türkiye'de sanayileşme sürecini hızlandırmak amacıyla planlı ekonomi dönemine geçilmiştir. 1960 yılında Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) kurulmuş ve beş yıllık kalkınma planları uygulanmaya başlanmıştır. Bu planlar kapsamında, sanayi sektörü yatırımları teşvik edilmiş ve altyapı projeleri hayata geçirilmiştir. Ancak bu yatırımlar, kırsal kesimden şehirlere göç eden genç nüfusun tamamına istihdam sağlayacak düzeyde olmamıştır (Karabulut, 2017, s. 170).

1950'lerden itibaren kırsal alanlardan büyük şehirlere doğru yoğun bir göç hareketi başlamıştır. Bu göçün temel nedenleri arasında tarım sektöründe mekanizasyonun artması ve tarımsal verimliliğin düşük olması yer almaktadır. Tarımda makineleşme, kırsal kesimde iş gücü ihtiyacını azaltmış ve genç nüfusu iş bulma umuduyla şehir merkezlerine yöneltmiştir (Yıldırım, 2018, s. 118). Göç eden gençler, şehirlerde iş bulma umuduyla sanayi ve hizmet sektörlerine yönelmişlerdir, ancak bu sektörlerdeki istihdam kapasitesi, göç eden nüfusu karşılayacak düzeyde olmamıştır.

Şehirlerde sanayi ve hizmet sektörlerinde iş bulma arayışına giren gençlerin büyük bir kısmı, vasıfsız işlerde düşük ücretlerle çalışmak zorunda kalmıştır. Sanayi sektörü, özellikle tekstil, gıda ve metal işleme gibi alanlarda gelişme göstermiştir. Fakat sanayileşmenin henüz yeterince olgunlaşmamış olması ve yatırımların yetersiz kalması nedeniyle genç işsizliği önemli bir sorun olarak varlığını sürdürmüştür (Erdoğan, 2016, s. 104).

1970'li yıllarda Türkiye ekonomisi, çeşitli ekonomik krizler ve politik istikrarsızlıklarla karşı karşıya kalmıştır. 1973 petrol krizi ve ardından yaşanan ekonomik durgunluk, işsizlik oranlarının artmasına neden olmuştur. Bu kriz dönemlerinde, sanayi üretimi azalmış ve iş olanakları daha da sınırlı hale gelmiştir. Politik istikrarsızlıklar ve hükümet değişiklikleri, ekonomik politikaların tutarsız ve sürdürülemez olmasına yol açmıştır. Bu durum, genç işsizliğin daha da derinleşmesine neden olmuştur (Duman, 2014, s. 234).

1950-1980 döneminde kadınların iş gücüne katılımı da önemli bir konudur. Bu dönemde kadınlar, genellikle düşük ücretli ve vasıfsız işlerde çalışmışlardır. Kadınların iş gücüne katılımı, özellikle hizmet sektöründe ve tekstil sanayinde yoğunlaşmıştır. Ancak, toplumsal cinsiyet rolleri ve kültürel engeller, kadınların iş gücüne katılımını sınırlamıştır. Kadınların eğitim düzeyinin artırılması ve mesleki eğitim imkanlarının geliştirilmesi, bu dönemde yetersiz kalmıştır (Güven, 2015, s. 138).

Şehirleşme sürecinin hızlanması, kentsel altyapı ve sosyal sorunları da beraberinde getirmiştir. Göç eden genç nüfus, şehirlerde gecekonduarda yaşamış ve kentsel yoksulluk artmıştır. Kentsel altyapının yetersiz olması, sağlık, eğitim ve barınma gibi temel hizmetlere erişimi zorlaştırmıştır. Bu durum, gençlerin iş gücü piyasasında daha dezavantajlı bir konumda olmasına yol açmıştır (Aydın, 2016, s. 93).

1980 Sonrası 1980-2000 Yapısal Reformlar ve Ekonomik Krizler Dönemi; 1980 askeri darbesi sonrasında uygulanan 24 Ocak Kararları ile Türkiye ekonomisi serbest piyasa ekonomisine geçiş yapmıştır. Bu kararlarla birlikte, devletin ekonomideki rolü azaltılmış, serbest piyasa ekonomisi benimsenmiş ve ihracata dayalı büyüme stratejileri uygulanmaya başlanmıştır, ihracata dayalı büyüme stratejileri benimsenmiş ve ekonomide yapısal reformlar gerçekleştirilmiştir. Fakat, 1994 ve 1999 yıllarında yaşanan ekonomik krizler, yüksek enflasyon ve iş gücü piyasasındaki dengesizlikler, genç işsizliği üzerinde olumsuz etkiler yaratmıştır. Eğitim sistemi ile iş gücü piyasası arasındaki uyumsuzluklar da gençlerin istihdam edilebilirliğini azaltmıştır (Ercan, 2018, s. 67).

İhracata dayalı büyüme stratejileri, sanayi sektöründe bazı ilerlemeler sağlamış olsa da, bu büyüme genç işsizlik sorununu çözmekte yeterli olmamıştır. Özellikle ihracata yönelik sanayi kollarında genç iş gücüne duyulan ihtiyaç artmış, fakat bu sektörlerdeki istihdam olanakları sınırlı kalmıştır. İhracatın artırılması amacıyla düşük ücret politikalarının

benimsenmesi, genç işçilerin çalışma koşullarını zorlaştırmış ve iş gücü piyasasında dengesizliklere yol açmıştır (Güner, 2017, s. 105).

1980 sonrası dönemde yaşanan ekonomik krizler, genç işsizlik oranlarının artmasında önemli rol oynamıştır. 1994 yılında yaşanan ekonomik kriz, yüksek enflasyon ve döviz kuru dalgalanmaları ile karakterizedir. Bu kriz döneminde, işsizlik oranları hızla artmış ve genç nüfus, iş gücü piyasasında daha da dezavantajlı bir konuma düşmüştür (Ercan, 2018, s. 67).

1999 yılında yaşanan diğer bir ekonomik kriz, finansal sektördeki sorunlardan kaynaklanmış ve işsizlik oranlarını yeniden artırmıştır. Bu dönemde, sanayi üretimi azalmış ve birçok işletme iflas etmiş veya küçülmeye gitmiştir. Bu durum, gençlerin iş bulma olanaklarını sınırlamış ve iş gücü piyasasında istikrarsızlık yaratmıştır (Yılmaz, 2015, s. 160). Eğitim sistemi ile iş gücü piyasası arasındaki uyumsuzluklar, genç işsizliğin artmasında önemli bir faktör olmuştur. Eğitim sistemi, gençlere yeterli mesleki beceriler kazandırmada yetersiz kalmış ve iş gücü piyasasının ihtiyaçlarına cevap verememiştir. Özellikle üniversite mezunları arasında işsizlik oranları yüksek seyretmiş, mezunlar niteliklerine uygun iş bulmakta zorlanmışlardır (Korkmaz, 2020, s. 83).

Mesleki eğitim kurumlarının yetersizliği, gençlerin iş gücü piyasasında ihtiyaç duyulan becerilere sahip olmalarını engellemiştir. Bu dönemde, mesleki ve teknik eğitim veren kurumların sayısının artırılması yönünde bazı adımlar atılmış olsa da, bu çabalar genç işsizliği azaltmak için yeterli olmamıştır (Çelik, 2016, s. 110).

Şehirlerde artan genç nüfus, kentsel altyapı ve sosyal sorunları da beraberinde getirmiştir. Özellikle büyük şehirlerde gecekondulaşma ve kentsel yoksulluk artmıştır. Gençler, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimde zorluklar yaşamış ve bu durum, iş gücü piyasasında dezavantajlı bir konumda olmalarına neden olmuştur. Kentsel altyapının yetersizliği, gençlerin ekonomik ve sosyal hayata tam anlamıyla katılmalarını engellemiştir (Aydın, 2016, s. 93).

1980 sonrası dönemde, devletin işsizlikle mücadele politikaları genellikle makroekonomik istikrarı sağlamaya yönelik olmuştur. Ancak, bu politikalar genç işsizlik sorununu doğrudan hedef almamış ve gençlerin istihdam edilebilirliğini artırmak için

yeterli olmamıştır. İşsizlik sigortası ve aktif iş gücü politikaları gibi uygulamalar, genç işsizliğin azaltılmasında sınırlı kalmıştır (Öztürk, 2019, s. 130).

2000-2010: Ekonomik İstikrar ve Büyüme; 2001 ekonomik krizi, Türkiye ekonomisinde derin bir etki bırakmış, ancak bu kriz sonrasında uygulanan reformlar ekonomik istikrarın sağlanmasına katkıda bulunmuştur. Bankacılık sektöründe yapılan düzenlemeler ve mali disiplin politikaları, ekonomik büyümeyi desteklemiştir. Bu dönemde genç işsizlik oranları yüksek seviyelerde seyretmiş, ekonomik büyüme ve istihdam yaratma kapasitesinin artmasıyla genç işsizlik oranları azalmaya başlamıştır. 2008 küresel ekonomik krizi ise genç işsizlik oranlarını yeniden yükseltmiştir (TÜİK, 2020).

2001 ekonomik krizi, Türkiye ekonomisini derinden sarsmış ve işsizlik oranlarını hızla artırmıştır. Krizin ardından uygulanan yapısal reformlar, bankacılık sektöründe düzenlemeler yapılmasını ve mali disiplin politikalarının benimsenmesini sağlamıştır. Bankacılık sektöründe yapılan düzenlemeler, finansal sistemin daha istikrarlı hale gelmesine ve kredi olanaklarının genişlemesine katkıda bulunmuştur (Yılmaz, 2015, s. 180).

2001 krizinin ardından bankacılık sektöründe gerçekleştirilen reformlar, finansal sistemin güçlenmesini sağlamıştır. Bankaların sermaye yapıları güçlendirilmiş, denetim ve düzenleme mekanizmaları iyileştirilmiş ve risk yönetimi kapasiteleri artırılmıştır. Bu reformlar, ekonomik büyümenin sürdürülebilirliği açısından önemli bir rol oynamıştır (Kara, 2017, s. 107). Ayrıca, mali disiplin politikaları ile kamu maliyesi dengelenmiş ve enflasyon oranları düşürülmüştür.

2000'li yılların başında gerçekleştirilen ekonomik reformlar, Türkiye ekonomisinin istikrarlı bir büyüme sürecine girmesine katkıda bulunmuştur. 2002-2007 döneminde, Türkiye ekonomisi yıllık ortalama %7 oranında büyüme kaydetmiştir. Bu büyüme, iş gücü piyasasında yeni istihdam olanaklarının yaratılmasına ve genç işsizliğin azalmasına yardımcı olmuştur (TÜİK, 2020). Fakat, bu dönemde de genç işsizlik oranları hala yüksek seviyelerde seyretmiştir.

2000'li yılların başında, Türkiye'de genç işsizlik oranları yüksek seviyelerde seyretmiştir. Ancak, ekonomik büyüme ve istihdam yaratma kapasitesinin artmasıyla birlikte, genç işsizlik oranları kademeli olarak azalmaya başlamıştır. Özellikle sanayi ve hizmet

sektörlerindeki büyüme, gençler için yeni iş olanakları yaratmıştır (Aksoy, 2016, s. 150). Eğitim seviyesinin yükselmesi ve gençlerin iş gücü piyasasına daha donanımlı bir şekilde katılması da işsizlik oranlarının azalmasına katkı sağlamıştır.

2008 yılında başlayan küresel ekonomik kriz, Türkiye ekonomisini de olumsuz etkilemiştir. Küresel talepteki düşüş, ihracatın azalmasına ve sanayi üretiminin yavaşlamasına neden olmuştur. Bu dönemde, işsizlik oranları yeniden yükselmiş ve genç nüfus iş gücü piyasasında daha fazla zorlanmıştır (TÜİK, 2020). Krizin etkisiyle, birçok işletme küçülmeye gitmiş veya kapanmıştır, bu da gençlerin iş bulma olanaklarını daha da sınırlandırmıştır.

2000'li yıllarda, eğitim sisteminde yapılan reformlar gençlerin istihdam edilebilirliğini artırma amacını taşımıştır. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarının sayısı artırılmış, üniversitelerdeki kontenjanlar genişletilmiştir. Ancak, eğitim sistemi ile iş gücü piyasası arasındaki uyum sorunları devam etmiş ve mezunlar niteliklerine uygun iş bulmakta zorlanmıştır (Korkmaz, 2020, s. 102).

Şehirleşme süreci, 2000'li yıllarda da devam etmiş ve genç nüfusun büyük şehirlerde yoğunlaşmasına neden olmuştur. Kentsel altyapının yetersizliği ve sosyal sorunlar, gençlerin ekonomik ve sosyal hayata tam anlamıyla katılmalarını engellemiştir. Gecekondulaşma, kentsel yoksulluk ve eğitim- sağlık hizmetlerine erişimdeki zorluklar, gençlerin iş gücü piyasasında dezavantajlı konumda olmalarına yol açmıştır (Aydın, 2016, s. 112).

2000'li yıllarda, devletin işsizlikle mücadele politikaları, ekonomik büyümeyi destekleyici ve istihdam yaratıcı önlemler içermiştir. Aktif iş gücü politikaları, işsizlik sigortası ve mesleki eğitim programları, genç işsizliğin azaltılmasına yönelik önemli adımlar olmuştur. Fakat, bu politikaların etkinliği sınırlı kalmış ve genç işsizlik oranları hala yüksek seviyelerde seyretmiştir.

2010 ve Sonrası: Ekonomik Dalgalanmalar ve Politik Etkiler; Bu dönemde Türkiye ekonomisi, küresel ekonomik koşulların ve iç politik gerilimlerin etkisiyle zaman zaman yavaşlama dönemleri yaşamıştır. Ekonomik büyümenin yavaşlaması, iş gücü piyasasında yeni istihdam olanaklarının yaratılmasını zorlaştırmış ve genç işsizliği artırmıştır. Ayrıca, eğitim sistemi ile iş gücü piyasası arasındaki uyumsuzluklar, gençlerin istihdam

edilebilirliğini olumsuz etkilemiştir. Gençlerin eğitim düzeyi artmasına rağmen, iş gücü piyasasının ihtiyaçlarına uygun niteliklerde iş bulmakta zorlanmaları, işsizlik oranlarını yüksek tutmuştur (Kara, 2019, s. 95).

2010 sonrası dönemde hızla gelişen teknolojik değişimler, iş gücü piyasasında köklü değişikliklere yol açmıştır. Dijital dönüşüm ve otomasyon, bazı sektörlerde iş gücü talebini azaltırken, yeni beceri ve yetkinliklere sahip iş gücüne olan talebi artırmıştır. Gençler, dijital becerilere ve teknolojik yetkinliklere sahip olmadıkları durumlarda iş bulmakta zorlanmışlardır. Bu dönemde, gençlerin eğitim sisteminin sağladığı beceriler ile iş gücü piyasasının ihtiyaçları arasındaki uyumsuzluk, genç işsizliğin artmasına neden olmuştur (Yılmaz, 2020, s. 150).

COVID-19 pandemisi de genç işsizliğini artıran bir diğer önemli etken olmuştur. Özellikle otel, lokanta ve eğlence yerlerinde çalışan genç iş gücü, pandeminin neden olduğu iş ve istihdam kayıplarından en fazla etkilenen grup olmuştur. Gençlerin bu sektörlerde yoğun olarak istihdam edilmesi ve pandemi nedeniyle bu sektörlerde yaşanan daralma, genç işsizliğinin artmasına neden olmuştur. Ayrıca, bu süreçte genç iş gücünün istihdam edilebilirliği ve gelir güvencesi büyük ölçüde zayıflamıştır (TÜİK, 2021).

Pandemi döneminde, genç iş gücünün istihdam edilebilirliği ve gelir güvencesi büyük ölçüde zayıflamıştır. Eğitim kurumlarının kapanması ve uzaktan eğitime geçiş, gençlerin eğitim süreçlerini aksatmış ve iş gücü piyasasına girişlerini zorlaştırmıştır. Ayrıca, gençlerin birçoğu güvencesiz ve geçici işlerde çalıştıkları için pandeminin neden olduğu ekonomik dalgalanmalardan daha fazla etkilenmişlerdir (Aksoy, 2021, s. 180).

Pandemi sonrası dönemde, ekonomik toparlanma sürecinde genç işsizliği hala önemli bir sorun olmaya devam etmiştir. Özellikle hizmet sektöründe toparlanmanın yavaş ilerlemesi, genç işsizliğin azalmasını zorlaştırmıştır. Devletin ekonomik destek paketleri ve istihdam teşvikleri, genç işsizliği azaltmaya yönelik bazı adımlar içermiş olsa da, bu çabalar yetersiz kalmıştır. Gençlerin iş gücü piyasasına girişleri ve uzun vadeli istihdam çözümleri oluşturulması gerekliliği ortaya çıkmıştır (Öztürk, 2022, s. 133).

2.3. Genç İşsizliğin Yapısı

Türkiye'de genç işsizlik oranları, bölgeye, cinsiyete, eğitim düzeyine, iş arama süresine ve aranan iş türüne göre farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar, genç işsizliğin dinamiklerini anlamak ve etkili politikalar geliştirmek için dikkate alınması gereken önemli unsurlardır.

2.3.1. İşsizlik Nedenlerine Göre Genç İşsizler

Türkiye'de genç işsizlik oranları, ekonomik dalgalanmalar, pandemi etkileri ve yapısal sorunlar nedeniyle önemli bir politika konusu olmuştur. 15-24 yaş grubundaki genç işsizlerin işsizlik nedenleri 2018-2023 yılları arasında çeşitli sebeplerle değişiklik göstermiştir.

Tablo 2.3. İşsizlik Nedenlerine Göre İşsizler 15-24 Yaş Grubu

İşsizlik Nedenleri	2018 (Bin)	2019 (Bin)	2020 (Bin)	2021 (Bin)	2022 (Bin)	2023 (Bin)
İşini Kaybetti – Geçici Bir İşte Çalışıyordu, İş Bitti	332	424	346	322	283	232
İlk Kez İş Arayan – Ev İşleri İle Meşgul	21	32	20	16	22	17
İlk Kez İş Arayan – Diğer	4	5	3	5	5	6
İşini Kaybetti – İşten Çıkarıldı	59	97	112	87	72	55
İşini Kaybetti – İşyerini Kapattı/İflas Etti	18	22	23	23	15	16
İşinden Ayrıldı – Kendi İsteğiyle	166	178	158	145	173	188
İşinden Ayrıldı – Ücretsiz Aile İşçisi Olarak Çalışıyordu	3	3	6	5	2	3
İşinden Ayrıldı – Diğer	318	389	365	374	325	302
İlk Kez İş Arayan – Öğrenime Devam Ediyordu	127	159	118	143	121	117
İlk Kez İş Arayan -Askerden Yeni Geldi	4	8	5	8	6	3

Kaynak: TÜİK İş gücü istatistikleri internet verilerinden elde edilmiştir.

Türkiye'de genç işsizlik, ekonomik, sosyal ve politik faktörlerin etkisiyle sürekli değişen bir konu olmuştur. 2018-2023 yılları arasında 15-24 yaş grubundaki genç işsizlerin işsizlik nedenleri incelendiğinde, geçici işlerde çalışan gençlerin işsizlik oranlarında belirgin dalgalanmalar gözlemlenmiştir. 2018 yılında binde 332 olan geçici işlerde çalışan gençlerin işsiz sayısı, 2019'da binde 424'e yükselmiş, 2023'te binde 232'ye düşmüştür. Bu değişimler, ekonomik büyüme ve COVID-19 pandemisi gibi makroekonomik faktörlerin iş piyasasındaki etkilerini yansıtmaktadır. Geçici işlerdeki bu dalgalanma, ekonomideki belirsizlikler ve hükümetin kalıcı istihdam yaratma politikaları ile de ilişkilendirilebilir.

İlk kez iş arayan ve ev işleri ile meşgul olan gençlerin sayısı ise 2018'de binde 21 iken 2023'te binde 17'ye düşmüştür. Bu düşüş, kadınların iş gücüne katılımındaki artış ve toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili değişimler gibi sosyo-ekonomik faktörlere bağlanabilir. Kadınların eğitim seviyelerinin artması ve iş gücüne daha aktif katılımı, ev işleriyle meşgul olan genç kadın sayısının azalmasına neden olmuştur. Benzer şekilde, işten çıkarılan gençlerin sayısı 2018'de binde 59 iken, pandeminin etkisiyle 2020'de binde 112'ye çıkmış ve 2023'te binde 55'e düşmüştür. Bu veriler, COVID-19 pandemisinin iş gücü piyasası üzerindeki olumsuz etkilerini ve ekonomik toparlanma sürecini açıkça göstermektedir.

İşini kaybeden ve işyerini kapatan/iflas eden gençlerin sayısı binde 2018'de binde 17 iken, 2020'de binde 23'e çıkmış ve 2023'te binde 19'a düşmüştür. Bu durum, ekonomik krizlerin ve işletmelerin sürdürülebilirlik sorunlarının bir göstergesidir. Hükümetin işletmelere sağladığı destek paketleri ve teşvikler, iş yerlerinin kapanmasını engellemede önemli bir rol oynamış olabilir. Kendi isteğiyle işinden ayrılan gençlerin sayısı ise 2018'de binde 166 iken 2023'te binde 188'e yükselmiştir. Bu artış, gençlerin iş tatmini arayışları ve kariyer değişikliği eğilimleri ile ilişkilendirilebilir. Girişimcilik ve serbest çalışma olanaklarının artması, gençlerin kendi işlerini kurma isteğini de artırmıştır.

Ücretsiz aile işçisi olarak çalışan gençlerin sayısı düşük seviyelerde kalmış, 2018'de binde 6 olan sayı 2023'te binde 5 olmuştur. Bu, kırsal kesimden şehirlere göçün ve gençlerin aile işlerinde çalışmak yerine farklı iş imkanlarına yönelmesinin bir sonucu olarak okunabilecektir. Diğer nedenlerle işten ayrılan gençlerin sayısı ise 2018'de binde 318 iken 2021'de binde 365'e çıkmış ve 2023'te binde 302'ye düşmüştür. Bu kategori, iş

piyasasındaki dalgalanmalar ve ekonomik koşullara bağlı olarak değişiklik göstermektedir.

Eğitimine devam eden gençlerin işsizlik oranları ise 2018'de binde 127 iken 2023'te binde 117'ye düşmüştür. Bu, gençlerin eğitim sürecinden sonra iş arama sürecine geçişlerini yansıtmaktadır. Eğitim sistemindeki değişiklikler ve gençlerin eğitim tercihlerindeki farklılıklar bu durumu etkileyebilir. Son olarak, ilk kez iş arayan gençlerin işsizlik oranları düşük seviyelerde kalmış, 2018'de binde 4 olan sayı 2023'te binde 3 olmuştur. İş bulma sürecinde yaşanan zorluklar ve adaptasyon süreci, bu kategorideki sayının düşük kalmasına neden olabilir.

Türkiye'de genç işsizliği azaltmak için hükümetin uyguladığı politikalar arasında genç girişimciliğin desteklenmesi, mesleki eğitim programlarının artırılması ve iş gücü piyasasına yönelik reformlar bulunmaktadır. Bu politikalar, gençlerin iş gücüne katılımlarını artırmayı hedeflemektedir. OECD ve Dünya Bankası gibi kuruluşlar, genç işsizliğin yüksek olduğu dönemlerde gençlerin geleceğe dair umutlarının azaldığını ve toplumsal sorunların arttığını belirtmektedir. Dolayısıyla, genç işsizliğiyle mücadelede eğitim ve istihdam arasındaki uyumsuzluğu gidermeye yönelik politikalar önem arz etmektedir.

2.3.2. Aranılan İş Türüne Göre Genç İşsizler

Tablo 2.4'de, 15-24 yaş aralığındaki genç işsizlerin 2018-2020 yılları arasında aradıkları iş türlerine göre gruplandırılmasını göstermektedir. Veriler, tam zamanlı ve yarı zamanlı iş arayışları arasında farklı kategorilere ayrılmış ve bin kişi cinsinden ifade edilmiştir.

Tablo 2.4. Aranılan İşin Türüne Göre Genç İşsizlik Sayıları

İşin Türü	2018 (Bin)	2019 (Bin)	2020 (Bin)
(15-24) ve 1. (Tam Zamanlı)	936	1187	1006
(15-24) ve 2. (Tam Zamanlı, Ancak Bulamazsa Yarı Zamanlı Olabilir)	25	29	27
(15-24) ve 3. (Yarı Zamanlı)	36	39	32
(15-24) ve 4. (Yarı Zamanlı, Ancak Bulamazsa Tam Zamanlı Olabilir)	1	1	1
(15-24) ve 5. (Tam Zamanlı Veya Yarı Zamanlı Farketmez)	19	15	51
(15-24) ve 6. (Kendi İşini Kurmak İstiyor)	13	24	21
(15-24) ve 7. (İş Bulmuş, Başlamak İçin Bekliyor)	23	22	19

Kaynak: TÜİK İş gücü istatistikleri internet verilerinden elde edilmiştir.

Tam zamanlı veya yarı zamanlı iş ayrımı yapmaksızın iş arayanların sayısı 2018'de binde 19 iken, 2019'da binde 15 e düşmüş ve 2020'de binde 51 e yükselmiştir. Kendi işini kurmak isteyen genç işsizlerin sayısı 2018'de binde 13, 2019'da binde 24 ve 2020' de binde 21 olmuştur. Son olarak, iş bulmuş ancak başlamak için bekleyen genç işsizlerin sayısı 2018'de binde 23, 2019' da binde 22 ve 2020'de binde 19 olarak kaydedilmiştir. Bu veriler, genç işsizlerin iş arayışlarındaki tercih ve eğilimlerini yansıtmaktadır. Özellikle tam zamanlı iş arayışında olanların sayısındaki dalgalanmalar, ekonomik koşulların gençler üzerindeki etkisini göstermektedir. 2019 yılında tam zamanlı iş arayışında olanların sayısındaki artış, bu yıl içinde iş gücü piyasasında yaşanan zorlukları ve gençlerin iş bulma konusundaki çabalarını yansıtmaktadır. 2020 yılında, tam zamanlı iş arayışında olanların sayısındaki düşüş ve tam zamanlı veya yarı zamanlı fark etmeksizin iş arayanların sayısındaki artış, COVID-19 pandemisinin iş gücü piyasası üzerindeki etkisini ve gençlerin iş arama stratejilerindeki değişiklikleri göstermektedir. Gençlerin kendi işlerini kurma eğilimindeki artışın, girişimcilik faaliyetlerine yönelimin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu veriler, gençlerin iş gücü piyasasındaki dinamiklere nasıl uyum sağladığını ve değişen ekonomik koşullara nasıl tepki verdiklerini anlamak açısından önemlidir.

2.3.3. Eğitim Durumuna Göre Genç İşsizler

Türkiye'de genç işsizliğin eğitim durumuna göre dağılımı, gençlerin iş gücü piyasasındaki yerini anlamak ve uygun politikalar geliştirmek açısından kritik öneme sahiptir. Tablo 2.5'de sunulan veriler, farklı eğitim düzeylerine sahip gençler arasındaki işsizlik oranlarının değişkenlik gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 2.5. 2023 Yılı Eğitim Durumuna Göre Genç İşsizlik Oranları

Eğitim Durumu	İşsizlik Oranları (%)
Okuma Yazma Bilmeyen	7.7
Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	10.9
İlkokul	16.3
Genel Ortaokul/Mesleki Veya Teknik Ortaokul/ İlköğretim	12.7
Genel lise	19.4
Lise dengi mesleki okul	16.8
Yükseköğretim	25.1

Kaynak: TÜİK İş gücü İstatistikleri internet verilerinden hesaplanmıştır.

Okuma yazma bilmeyen gençlerde işsizlik oranı %7.7 olarak görülmektedir. Bu oran, diğer eğitim seviyelerine kıyasla oldukça düşüktür. Benzer şekilde, okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen gençlerde işsizlik oranı %10.9 olarak kaydedilmiştir. Bu düşük oranlar, bu gruptaki gençlerin iş gücüne katılım oranlarının düşük olmasından kaynaklanabilir, çünkü bu gençler genellikle aile işlerinde çalışmakta veya iş gücüne aktif olarak katılmamaktadırlar.

İlkokul mezunu gençlerin işsizlik oranı %16.3'tür. Genel ortaokul, mesleki veya teknik ortaokul/ilköğretim mezunu gençlerin işsizlik oranı ise %12.7'dir. Bu oranlar, temel eğitim düzeyindeki gençlerin iş gücüne katılımında karşılaştıkları zorlukları ve yetersiz eğitim nedeniyle iş piyasasında rekabet edememelerini yansıtmaktadır.

Genel lise mezunları arasında işsizlik oranı %19.4 olarak dikkat çekmektedir. Bu durum, lise eğitiminin gençlerin iş piyasasında yeterli beceri ve deneyime sahip olmalarını

sağlamada yetersiz kaldığını göstermektedir. Lise dengi mesleki okul mezunlarında işsizlik oranı %16.8 olup, genel lise mezunlarına göre daha düşük bir seviyededir. Bu durum, mesleki eğitim alan gençlerin iş gücüne daha kolay giriş sağladığını ve belirli mesleki becerilere sahip olmanın iş bulma olasılığını artırdığını göstermektedir.

Yükseköğretim mezunları arasında işsizlik oranı %25.1 ile en yüksek seviyede yer almaktadır. Bu şaşırtıcı bir durum olarak değerlendirilebilir, çünkü yüksek eğitim seviyesinin genellikle iş bulma olasılığını artırması beklenir. Ancak, bu yüksek oran Türkiye'deki iş gücü piyasasının yapısal sorunlarını ve yükseköğretim mezunlarının iş piyasasındaki arz-talep dengesizliğini yansıtmaktadır. Yükseköğretim mezunlarının karşılaştığı bu yüksek işsizlik oranı, üniversitelerden mezun olan gençlerin iş piyasasında yeterince karşılık bulamadığını ve birçok gencin niteliklerine uygun işler bulmakta zorlandığını göstermektedir. Bu durum, iş gücü piyasasındaki dengesizlikleri ve gençlerin eğitim ile iş piyasası ihtiyaçları arasındaki uyumsuzluğu ortaya koymaktadır.

Bu veriler, Türkiye'de genç işsizliğin eğitim durumuna göre ciddi farklılıklar gösterdiğini ve gençlerin eğitim düzeylerine göre iş gücüne katılımında karşılaştıkları zorlukları ortaya koymaktadır. Genç işsizliğini azaltmak ve eğitim ile iş gücü piyasası arasındaki uyumu sağlamak için, mesleki eğitimin artırılması, iş gücü piyasasının ihtiyaçlarına yönelik eğitim programlarının geliştirilmesi ve gençlere yönelik istihdam teşviklerinin uygulanması gerekmektedir. Bu tür politikalar, gençlerin iş gücüne daha etkin katılımını sağlayarak, genel işsizlik oranlarının düşürülmesine katkı sağlamaktadır.

2.3.4. İş arama süresine göre Genç İşsizler

Ülkemizde işsizlik, özellikle genç işsizlik sorununu analiz ederken işsiz geçen sürenin incelenmesi, sorunun anlaşılması adına büyük önem taşımaktadır. İş bulmak için geçen sürenin uzaması, gençlerin çeşitli sorunlarını tetikleyebilir. Bu sürenin uzaması, meslek sahibi gençlerin becerilerinin körelmesine neden olur. Bu durum, gençlerin iş bulmalarını daha da zorlaştıracaktır. İş bulma sürelerinin uzaması sonucunda gençler, iş gücü piyasasının dışına itileceklerdir (Özşuca, 2003,s. 75)

İş arama sürecine göre genç işsizlik, Tablo 2.6'da gördüğünüz üzere en fazla olan kesim 1 veya 2 aydır iş gücü piyasasından uzak kalan geçlere ait, onun peşine 3 ay veya 5 ay iş gücü piyasasından uzak kalanlar, 1 yıl veya 2 yıl arası iş gücü piyasasından uzak

kalanlar şeklinde takip etmektedir, en düşük alan ise 3 yıl ve daha fazla süreli iş gücü piyasasından uzak kalan 15-24 yaş arası genç işsizlere aittir.

Tablo 2.6. Yıllar Bazında İş Arama Sürelerine Göre Genç İşsizler

İş Süreleri	2018 (Bin)	2019 (Bin)	2020 (Bin)	2021 (Bin)	2022 (Bin)	2023 (Bin)
1-2 ay	505	561	426	419	484	483
3-5 ay	245	331	298	277	271	223
6-8 ay	110	143	158	132	92	89
9-11 ay	43	57	59	53	30	29
1 yıl ve daha fazla 2 yıldan az	116	170	160	201	107	90
2 yıl ve daha fazla 3 yıldan az	27	42	45	36	33	22
3 yıl ve daha fazla	7	12	11	11	7	5

Kaynak: TÜİK İş gücü İstatistikleri internet verilerinden hesaplanmıştır.

Tablo 2.6’de TÜİK’den elde edilen bu verilerde son 6 yıl incelendiğinde geçlerin büyük çoğunluğunun 1 sene öncesinde iş buldukları anlaşılmaktadır. 1 ve 2 yıl arası işsiz kalanların sayısı, 2 yıl ve üzeri işsiz kalan gençlerden fazladır. Bu verilerden hareketle Türkiye’nin gençler arasındaki yaşadığı işsizlik sorununun uzun vadeli olmadığı kısa vadede işsizlik sorununun çözümlendiği çıkarımı yapılabilir. Bu sebeple işsizlik üzerine yapılacak politikaların bu veriler ışığında şekillenmesi gerektiğini göstermektedir.

2.3.5. Cinsiyet Türüne Göre Genç İşsizlik

Genç işsizlik, Türkiye’de önemli bir ekonomik ve sosyal sorun olarak varlığını sürdürmektedir. İşsizliğin cinsiyet ayrımına göre incelenmesi, genç erkekler ve kadınlar arasındaki işsizlik oranlarındaki farklılıkların belirlenmesi ve bu farklılıkların altında yatan nedenlerin anlaşılması açısından büyük önem taşımaktadır.

Tablo 2.7. Türkiye’de Cinsiyet Türüne Göre Genç İşsizlik Oranları (15-24)(%)

Cinsiyet	2018 (%)	2019 (%)	2020 (%)	2021 (%)	2022 (%)	2023 (%)
Erkek	17.6	22.5	22.6	19.4	16.4	14.3
Kadın	25.3	30.6	30.3	28.7	25.2	23.2

Kaynak: TÜİK İş gücü İstatistikleri internet verilerinden hesaplanmıştır.

Tablo 2.7’de, Türkiye’de 15-24 yaş arası genç işsizliğin cinsiyete göre dağılımı, 2018-2023 yılları arasında incelenmiştir. 2018 yılında erkek genç işsizlik oranı %17.6 iken, bu oran 2019 yılında %22.5’e yükselmiştir. 2020 yılında ise hafif bir artışla %22.6 seviyesine çıkmıştır. Ancak, 2021 yılından itibaren düşüş trendine giren erkek genç işsizliği, 2021 yılında %19.4, 2022 yılında %16.4 ve 2023 yılında %14.3 seviyelerine gerilemiştir. Bu düşüş, pandemi sonrası ekonomik toparlanma ve iş gücü piyasasının yeniden açılmasıyla ilişkilendirilmektedir.

Kadın genç işsizlik oranı ise 2018 yılında %25.3 olarak başlamış ve 2019 yılında %30.6’ya kadar yükselmiştir. 2020 yılında bu oran %30.3 ile benzer bir seviyede kalmıştır. 2021 yılında %28.7’ye düşen kadın işsizliği, 2022 yılında %25.2 ve 2023 yılında %23.2 seviyelerine gerilemiştir. Kadın genç işsizliğinde de erkeklerde olduğu gibi bir düşüş gözlemlense de, kadınların işsizlik oranları genel olarak erkeklerin işsizlik oranlarından daha yüksektir.

Cinsiyete göre genç işsizlik oranlarının değerlendirilmesi, Türkiye’de genç işsizliğin cinsiyet temelli farklılıklar gösterdiğini ortaya koymaktadır. Erkek genç işsizliği oranları genellikle kadınlara göre daha düşük seyretmiştir. 2019 ve 2020 yıllarında hem erkek hem de kadın işsizlik oranlarında artış gözlemlenmiştir, bu durum COVID-19 pandemisinin iş gücü piyasası üzerindeki olumsuz etkileriyle açıklanabilir. 2021 ve sonrasında her iki cinsiyet için de işsizlik oranlarında bir düşüş görülmektedir; ancak, kadın genç işsizliğinin erkeklere kıyasla daha yüksek kalmaya devam ettiği görülmektedir. Bu veriler, Türkiye’de genç işsizliği sorununun çözümünde cinsiyet temelli stratejilerin önemini vurgulamaktadır. Kadınların iş gücü piyasasına daha etkin katılımını sağlamak için özel politikaların geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, genç işsizliğin azaltılmasında cinsiyet eşitsizliklerini gidermeye yönelik eğitim ve istihdam programlarının önemi büyüktür.

2.4. Genç İşsizliğin Nedenleri

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ortak sorunları olan genç işsizlik kavramını meydana getiren çeşitli nedenler mevcuttur. Genç işsizliğin nedenleri incelenirken genç işsizliği meydana getiren çeşitli faktörlerin iş gücü piyasasına etkileri ve etki ettiği kapsam düzeyleri açısından sınıflandırılması esas alınmıştır. Genç işsizlik nedenleri

incelenirken iş gücü piyasasında yaşanan olumsuzluklar makro ve mikro nedenlere göre sınıflandırılarak ele alınacaktır.

Tablo 2.8 Türkiye’de Meydana Gelen Genç İşsizliğin Nedenleri

Genç İşsizliğin Sebepleri	Arz Yönünden	Talep yönünden
Mevcut İşler	Ekonomik şartlar sebebiyle gençlere karşı iş olanaklarının sınırlı olması	Düşük seviyelerde birden fazla işin olması
Ücretler	Cari ücretlerin, düşük seviyedeki iş sayılarını azaltması	Gençlerin piyasa koşulları üzerinde bir ücret talep etmeleri
Mobilite	Kısa vadede kalıcı olmayan işsizliğin işsizlik oranını artırması	Genç işçilerin iş konusunda hareketlilik ve değişim yönlerinin fazla olması
Tavırlar	Gençlerin sürekliliği olan işleri tercih etmeleri	Asgari ücret seviyelerinde gençler çalışmamayı tercih etmekte
Nitelikler	Kişinin aktif iş hayatındayken niteliğini kazanması	Gençlerin eğitim ve deneyim açısından eksik kalması
Genç Nüfusun Hızlı Artışı	Nüfusun artması ile piyasalarda gençlere yönelik yeni iş imkânlarının artması	Genç kesimde yaşanan işsizliklerin artan nüfus hızından kaynaklanması

Kaynak: Freeman (1980)

Genç işsizliğe neden olan etkenler; makro ve mikro etkenler olmak üzere sınıflandırılmıştır. Makro etkenler; yeterli düzeyde talebin olmaması, ülke ekonomisindeki sorunlar, ülkede uygulanan eğitim politikaları, ücret politikaları gibi etkenler sayılmaktadır. Mikro etkende ise iş gücünün kendine ait özellikleri, eğitim düzeyleri, eksik deneyimleri, iş gücünün çalışma yönündeki tavırları gibi etkenlerin olduğu belirtilmiştir (Murat & Şahin, 2011, s. 19).

2.4.1. Makro Nedenler

Genç işsizlik, birçok ülkede önemli bir ekonomik ve sosyal sorun olarak öne çıkmakta olup, çeşitli makroekonomik nedenlere dayanmaktadır. Genç işsizliğin nedenleri, arz ve

talep yönlü faktörlerle açıklanabilir. Bu faktörler; talep yetersizlikleri, ekonomik durgunluklar, eğitim sistemindeki yetersizlikler, demografik yapı, iş gücü piyasasının yapısal sorunları ve ücret politikaları gibi unsurları içerir.

2.4.1.1. Talep Yetersizlikleri

Genç işsizliği inceleyen birçok araştırmanın, talep yetersizliğinin gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde, genç işsizliği meydana getiren en büyük makro nedenlerden birisi olduğu görüşüne sahiptirler. Toplam talebin azalması durumunda işsizlikte bir artış meydana gelmekte ve iş gücüne olan talep azalmaktadır. Birçok araştırmacının görüşüne göre, bu durumdan yetişkin bireylerden çok genç bireylerin daha fazla etkilendiği yönündedir. Keynes' e göre ekonomilerde, işsizliğin kaçınılmaz bir sorun olduğu, tam istihdama ulaşmanın zor olduğu ve bunun sebebinin toplam talepteki yetersizliklerden kaynaklandığını öne sürmüştür. Toplam talepteki bir azalmanın üretime etki edeceği, talep edilen iş gücünde azalmaya yol açacaktır (Murat & Şahin, 2011, s. 19).

Meydana gelen işsizliğin arz yönlü nedenler ve talep yönlü nedenler olarak incelemek mümkündür. Arz yönlü nedenler; gençlerin, yetişkin işgüne göre işten çıkmaya daha istekli düşük ücretlerde kısa süreli çalışmaya yoğunlaşmakta, talep yönlü nedenler; genç iş gücünün deneyiminin az olması, işverenin gençler üzerinde yatırım ve maliyetlerinin yetişkin bireylere göre daha az olması etkin rol almaktadır (O'Higgins, 1997, s. 89).

2.4.1.2. Ekonomik Durgunluklar ve Krizler

Genç işsizliğin meydana gelmesine neden olan önemli faktörlerden birisi de ekonomik durgunluk ve krizlerdir. Pek çok ülkede ekonomik durgunluk dönemlerinde genç iş gücünün iş bulmada sıkıntı çektiği görülmektedir. Bu dönemlerde işverenler işçi almaktan kaçınmakta, çalışan iş gücünü azaltma kararı alma zorunluluğunda kalmakla birlikte işverenin işçiyi işten çıkarmasında daha cazip görünen gençlerin işsiz kalmasına neden olmaktadır (Murat, 1991, s. 123).

Ekonomik durgunluğun uzun süreler devam etmesi ile ortaya çıkan kriz kavramı ile toplam talepte bir daralma sonucu kişiler harcamalarını kısımakta ve üretim yapan işletmeler zarar etmekte ve durma seviyesine gelmektedir. Piyasalarda oluşan daralmalarla birlikte üretimde aktif olarak çalışan iş gücü de yaşanan krizler sonucu işlerine kaybetmektedir (Murat & Şahin, 2011, s. 20).

2.4.1.3. Demografik Yapı

Gelişmiş ve Gelişmekte olan ülkelerde, genç işsizliği etkileyen unsurlardan biri de demografik yapıdır. Ekonomilerin iş gücü piyasasına sunmuş olduğu demografik fırsatların yeterli şekilde istihdam yaratamadığından kaynaklanmaktadır (Günaydın, 2015, s. 45).

Genç işsizliğe neden olan makro etkenlerden birisi olan demografik yapının en önemli unsuru yaşıdır. Genç iş gücünün yetişkin kişiler karşısında hem tecrübe olarak hem de nitelik olarak zayıf olması gençleri iş gücü piyasasında arka planda tutmaktadır. Nitekim işverende bu kişileri tercih etmektedir. Ayrıca yükseköğrenim almış gençler aradıkları niteliklere uygun işlerde çalışmakta fakat uymayan işlerde çalışmaktansa iş aramaya razı olurlar. Bu durumdada genç işsizliği olumsuz etkilemektedir (Adıgüzel, 2021, s. 106).

Ülkenin demografik yapısını etkileyen bir önemli hususta göçtür. Gerek iç göç gerekse dış göç olarak yeterli eğitim ve niteliklere sahip genç nüfusun göç ettiği şehrin nüfusunu etkilediği bilinmektedir. Bunun sonucunda talep ve arz dengesi bozulup genç işsizlikle artış meydana gelmektedir. Özellikle de kırsal bölgelerde makineleşme, ulaşım vb. gelişmeler iş gücüne duyulan gereksinimi azaltmaktadır. Dolayısıyla bu durumdan etkilenen genç nüfus kırdan kente göç etmektedir. Kentlerde artan nüfusa karşın talebin iş gücü piyasasına karşı duyulan arzdan düşük olması ve yeni iş olanaklarının oluşturulamaması sonucunda genç işsizlik oranları artmaktadır (Akcan, 2018, s. 89).

2.4.1.4. Eğitim Yapısı

Ülkemizde genç işsizliğinin nedenlere arasında; yürütülen eğitim sisteminin iş gücü talebinde yetersiz kalması bir başka deyişle eğitim ile istihdam arasındaki dengesizliktir (Işık, 2016, s. 132).

Genç topluma bakıldığında alınan eğitimden ötürü beklenen işin niteliği ve ücrete dair beklentilerinin önemli olduğu görülmektedir. Eğitimlerini bitiren gençler işe başlarken yüksek ücret beklentisi ile başlayıp hedeflediği ücret düzeyine ulaşamadığından işten kolay şekilde ayrılmaktadır. Gençler bu hedeflerine ulaşana dek bu döngü devam etmektedir (İzgi, 2012, s. 78). Diğer yandan gençlerin eğitim süreleri boyunca ülkemizde bulunan işler hakkında yeterli bilgi edinememeleri, doğru kariyer eğitimlerinden yararlanamamaları işsizliğe yol açan en büyük sebeplerdendir (Tekin, 2021, s. 54).

2.4.1.5. Ücret Politikası ve Asgari Ücret Uygulaması

Kamu ve özel sektör kesiminde uygulanan ücret tarifelerinin, genç istihdamını olumsuz yönde etkilediğine dair genel bir kanı bulunmaktadır. Özellikle ücret düzeyinin yüksek olduğu dönemlerde, işe alım konusunda gençlerin yerine yetişkinlerin tercih edildiği öne sürülmektedir. Bunun nedeni ise yetişkinlerin gençlere göre daha donanımlı ve tecrübeli fakat mecburi durumlarda yerlerini gençlere bırakacakları varsayımı ortaya atılmıştır. Ancak yapılan araştırmalarda elde edilen bulgular, ortaya atılan varsayımı desteklememektedir. Kendini yetiştirmiş nitelik ve beceri sahibi gençlerin yetişkinler kadar iş gücü piyasalarında önemli rol oynadıkları görülmektedir. Dolayısıyla uygulanan ücret tarifelerinin genç istihdam üzerinde doğrudan bir etki yarattığını söylemek doğru olmamaktadır (Murat & Şahin, 2011, s. 28).

Ücret politikası ve asgari ücret uygulamasının, genç işsizliğe etkisi bakımından yapılan araştırmalara göre farklı yaklaşımlar elde edilmiştir. Örneğin; ABD’de yapılan bir araştırmada genç istihdamı ile ücret düzeyi arasında negatif bir ilişkinin olduğunu ortaya koymuştur. Ancak ilerleyen dönemlerde bu düzeyin genç istihdamı üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı ortaya konmuştur. Kanada’da yapılan çalışmalarda ücret düzeyinin genç istihdam üzerinde negatif bir etkiye sahip olduğu ileriye sürülmüştür. İngiltere’de yapılan çalışmalar bu durumun genç istihdam üzerinde olumsuz bir etkisinin olmadığını ortaya koymuştur (Ghellab, 1998).

2.4.2. Mikro Nedenler

Genç işsizliğe sebep olarak bilinen önemli mikro nedenler; gençler arası nitelikler ve donanımlı işsizler, gençlerin çalışma üzerine yönelimleri, gençlerin iş gücü piyasasına ilk defa katılıyor olmaları, etnik köken olarak bilinmektedir.

2.4.2.1. Gençler Arası Nitelikler ve Donanımlı İşsizler

Gençlere özgü nitelikler ve donanımlar, genç işsizliği bağlamında kritik bir öneme sahiptir. Gençler, dinamizm, yenilikçilik, hızlı öğrenme yeteneği ve teknolojiye adaptasyon gibi özellikleriyle öne çıkmaktadırlar. Bu nitelikler, iş gücü piyasasında rekabet avantajı yaratabilecek unsurlar olmasına rağmen, yeterince değerlendirilemediğinde genç işsizlik oranlarını artırma potansiyeline sahiptir.

Donanımlı gençler, eğitim, beceri ve deneyim açısından yeterli donanıma sahip bireyler olarak tanımlanabilir. Fakat, eğitim sisteminin ve iş gücü piyasasının taleplerinin uyumsuzluğu, bu gençlerin iş bulma süreçlerini olumsuz etkileyebilmektedir. Eğitim kurumlarından mezun olan gençlerin sahip oldukları bilgi ve becerilerin işverenlerin beklentileriyle örtüşmemesi, genç işsizliğin artmasına neden olmaktadır. Bu durum, iş dünyası ile eğitim kurumları arasındaki işbirliğinin önemini vurgulamaktadır. İşverenlerin gençlerin potansiyelini değerlendirmekte isteksiz davranmaları veya gençlere yönelik fırsatların sınırlı olması da bu süreci daha karmaşık hale getirebilmektedir.

Genellikle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde gençlere eğitim süreleri boyunca iş konusunda gerçekçiliği tartışılır iş vadeleri verilmekte ve gençler bu yaklaşımla tembelliğe alıştırılmakta ve alacakları eğitimi herşeyden üstün olarak ön planda tutmaya yol açmaktadır. Özetle eğitimin yanı sıra gençlerin becerileri ve nitelikleri göz ardı edilmemelidir (Murat & Şahin, 2011, s. 30).

Genç işsizliğin azaltılması için, gençlerin sahip oldukları niteliklerin ve donanımların iş gücü piyasasında daha etkili bir şekilde kullanılmasını sağlamak gerekmektedir. Bu bağlamda, mesleki eğitim programlarının, staj ve çıraklık fırsatlarının artırılması, gençlerin iş tecrübesi kazanmalarına ve iş dünyasının beklentilerine daha iyi hazırlanmalarına katkı sağlayacaktır. Ayrıca, gençlerin girişimcilik ve yenilikçilik potansiyellerini destekleyen politikaların geliştirilmesi, genç işsizliğin azaltılmasında önemli bir adım olacaktır. Eğitim ve iş dünyası arasındaki köprüyü güçlendirmek, gençlerin niteliklerini ve donanımlarını etkin bir şekilde kullanmalarını sağlayarak işsizliğin azalmasına katkıda bulunacaktır.

2.4.2.2. Gençlerin Çalışma Üzerine Yönelimleri

Genç işsizliğe işsizliğe neden olan en önemli faktörlerden birisi de gençlerin iş konusundaki sergiledikleri tavırlar ve davranışlardır. Herhangi bir sorumluluğu bulunmayan özellikle bakmakla yükümlü olduğu kişilerin olmadığı genç bireylerin daha az ücretlere çalışmaya razı olduğu ve sık sık iş değiştirmeye diğerlerine göre daha da yatkın olmaktadır. Genellikle donanımlı olan gençler kendi hedeflerindeki işleri bulmak için sık sık iş değiştirirler. Bu durum işveren üzerinde olumsuz etki göstermektedir.

Gençlerin sergilemiş olduğu bu tutum işsizlik sürelerinde yükselmesine neden olmaktadır (Yıldırım, 2020, s. 45).

Gençlerin asgari ücret düzeylerindeki işlere yönelimlerinin iki önemli nedeni vardır. Bunlardan birincisi; gençlerin yaş düzeyleri ilerledikçe çevresindeki insanlara karşı sorumluluklarının artması ve bu sorumluluğu yerine getirmek için daha iyi iş imkanlarını sunan işlerin aranması; ikincisi ise, işten ayrılma ihtimali olan genç işçiye işveren tarafından gerekli eğitim yatırımları yapmayacağıdır. Bu durumda işten ayrılan genç daha iyi bir iş için iş arama sürecinde aktif olamayacaktır (Murat & Şahin, 2011, s. 31).

2.4.2.3. Gençlerin İş gücü Piyasasına İlk Defa Katılıyor Olmaları

Gençlerin iş gücü piyasasına ilk defa giriyor olması deneyimli işçiler karşında iş bulma şansını azaltmaktadır. İş hayatına katılmadan önceki alınan eğitimlerin pratikten çok teorik eğitim verilmesi bu gençleri alınan eğitimden sonra deneyim yönünden zayıf, iş gücü piyasasında deneyimli işçiler karşısında daha az tercih edilen bir konuma getiriyor. İşverenler, deneyimsiz işçileri eğitim ve nitelik yönünden ek maliyet olarak gördüğünden işletmenin karını düşünerek deneyimli, uzmanlaşmış iş gücünü tercih etmektedir. Bu da genç işçilerin işe girmesini zorlaştırmaktadır (Seçer, 2006, s. 68)

2.4.2.4. Etnik Köken

Genç işsizliğin artışında etkili olan faktörlerden biri de etnik kökendir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde bu faktör, genç işsizliğin önemli nedenleri arasında yer almaktadır. Ülke içerisinde farklı dil, din ve ırk özellikleri taşıyan genç bireyler, iş gücü piyasasında sıklıkla dışlanma ve ayrımcılıkla karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum, etnik kökene sahip gençlerin iş bulma süreçlerinde ciddi engellerle karşılaşmalarına neden olmakta, işsizlik oranlarının bu gruplar arasında daha yüksek seyretmesine yol açmaktadır. Özellikle, eğitimde fırsat eşitsizlikleri, dil bariyerleri, kültürel uyum sorunları ve işveren önyargıları, etnik kökenli gençlerin iş bulma olanaklarını kısıtlamaktadır. Bu gençler, işsizlik sürecinin uzamasıyla birlikte ekonomik açıdan daha kırılgan hale gelmekte ve ailesel geçim sıkıntıları yaşamaktadır. Giderek yoksul kesime dönüşen bu bireyler, toplumsal ve ekonomik dışlanmaya maruz kalmaktadır. Sonuç olarak, etnik köken faktörü, genç işsizliğin artmasına doğrudan etki etmekte ve toplumsal eşitsizliklerin derinleşmesine katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda, politika yapıcılarının

etnik kökenin işsizlik üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik daha kapsayıcı ve eşitlikçi stratejiler geliştirmeleri gerekmektedir. Eğitimde fırsat eşitliği sağlanması, iş gücü piyasasında ayrımcılığın önlenmesi ve kültürel uyumun desteklenmesi gibi önlemler, genç işsizliğin azaltılmasına katkı sağlayabilir.

3. TÜRKİYE-AVRUPA BİRLİĞİ KARŞILAŞTIRMASI

Türkiye'de ve Avrupa Birliği ülkelerinde genç işsizlik problemi ciddi boyutlara ulaşmış durumdadır. Türkiye'de genç işsizlik oranları, toplam işsizlik oranının neredeyse iki katıdır. En son verilere göre, toplam işsizlik oranı %9,4 iken genç işsizlik oranı %17,4 seviyesindedir. Bu durum, Türkiye açısından olumsuz kabul edilmekte olup, gençlerin işsiz kalması ülkenin ekonomik gelişimini ve büyümesini olumsuz etkilemektedir. Çalışmanın bu bölümünde Türkiye ile Avrupa birliğine üye olan ülkeler arasındaki genç işsizlik hakkında bilgi verilip bu ülkeler arasında karşılaştırma yapılacaktır.

Tablo 3.1. 2023 Yılı Seçilmiş Ülkeler Bazında Genç Nüfus Oranları

Ülke	AB	Almanya	Yunanistan	İtalya	Hollanda	İsviçre	Türkiye
Oran (%)	10.6	10	10.1	9.9	12.3	10.2	15.1

Kaynak: EUROSTAT verilerinden elde edilmiştir.

Tablo 3.1, 2023 yılında seçilmiş ülkeler bazında genç nüfus oranlarını göstermektedir. Bu tablo, genç nüfus oranlarının ülkeler arasında nasıl farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Avrupa Birliği (AB) genelinde genç nüfus oranı %10.6 iken, Almanya'da bu oran %10, Yunanistan'da %10.1, İtalya'da %9.9, Hollanda'da %12.3, İsviçre'de %10.2 ve Türkiye'de %15.1 olarak belirtilmiştir.

Tabloya bakıldığında, Türkiye'nin genç nüfus oranının %15.1 ile diğer ülkelere göre oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Bu, Türkiye'nin demografik yapısının genç bir nüfusa sahip olduğunu ve bu genç nüfusun iş gücü piyasasına girişleri ve istihdamı konusundaki politikaların önemini vurgulamaktadır. Diğer taraftan, Almanya ve İtalya gibi ülkelerde genç nüfus oranlarının %10'un altında kalması, bu ülkelerin yaşlanan nüfus problemi ile karşı karşıya olduklarını ve genç nüfusu iş gücüne dahil etme konusunda farklı zorluklarla mücadele ettiklerini göstermektedir.

Hollanda'nın %12.3 gibi diğer Avrupa ülkelerine kıyasla daha yüksek genç nüfus oranı, bu ülkenin genç iş gücü için uygun fırsatlar ve destekleyici politikalar sunması gerektiğini göstermektedir. Aynı şekilde, Yunanistan'da %10.1 oranında genç nüfus bulunmakta, ancak bu ülkenin ekonomik durgunluk ve yüksek işsizlik oranları gibi zorluklarla

mücadele ettiği bilinmektedir. Bu durum, genç nüfusun iş gücü piyasasına katılımlarını zorlaştırmaktadır.

3.1. 2014-2023 Yılları Arası Avrupa'daki Genç İşsizlik Oranlarının Analizi

Genç işsizlik, Avrupa ülkeleri için önemli bir ekonomik ve sosyal sorun teşkil etmektedir. 2014 ile 2023 yılları arasındaki genç işsizlik oranları, bu sürecin nasıl evrildiğini ve çeşitli ülkelerin genç işsizlikle nasıl mücadele ettiğini anlamak açısından değerli veriler sunmaktadır. Aşağıda, Avrupa Birliği (AB) genelinde ve bazı seçilmiş ülkelerdeki genç işsizlik oranlarının detaylı bir analizi yapılacaktır.

Tablo 3.2. AB Ve Seçilmiş Ülkelerin Yıllık Bazında Genç İşsizlik Oranları

	2014 (%)	2015 (%)	2016 (%)	2017 (%)	2018 (%)	2019 (%)	2020 (%)	2021 (%)	2022 (%)	2023 (%)
ÜLKELER										
AVRUPA BİRLİĞİ	24,1	22,4	20,7	18,5	16,7	15,6	17,5	16,7	14,5	14,5
ALMANYA	8,3	7,7	7,5	7,2	6,6	6,2	8,0	7,0	6,0	5,9
YUNANİSTAN	53,0	50,3	48,2	44,5	41,2	37,5	38,0	35,5	31,4	26,7
İTALYA	42,7	40,3	37,7	34,6	32,2	29,2	29,8	29,7	23,7	22,7
HOLLANDA	13,8	12,5	12,1	10,4	8,9	8,5	10,6	9,3	7,6	8,2
İSVİÇRE	8,6	8,8	8,6	8,1	7,9	8,0	8,6	8,8	7,5	8,1
TÜRKİYE	17,8	18,5	19,5	20,5	20,2	25,2	25,1	22,7	19,5	17,5

Kaynak: EUROSTAT verilerinden elde edilmiştir.

Tablo 3.2'deki verilere göre, Avrupa Birliği'ndeki (27 ülke) genç işsizlik oranı 2014 yılında %24,1 iken, 2023 yılında %14,5'e düşmüştür. Bu genel düşüş eğilimi, AB genelinde uygulanan istihdam politikalarının ve ekonomik iyileşmenin genç işsizliğini azaltmada etkili olduğunu göstermektedir. Özellikle 2018 yılından itibaren belirgin bir düşüş görülmektedir.

3.2. Ülke Bazlı Analizler ve Uyguladıkları Politikalar

Türkiye'deki genç işsizliği sorunu, Almanya, Fransa, İspanya ve İtalya gibi Avrupa Birliği ülkeleri ile karşılaştırıldığında daha yüksek oranlarla dikkat çekmektedir. Çalışmanın bu bölümünde; Türkiye'deki genç işsizliğinin nedenleri ve bu alanda uygulanan politikaların etkinliği incelenerek, Avrupa Birliği ülkeleri olan Almanya, Yunanistan, Fransa, İspanya ve İtalya ile karşılaştırmalı bir analiz sunulacaktır.

Almanya, Avrupa'da ekonomik olarak en güçlü ülkelerden biri olarak genç işsizlik oranlarını düşük seviyelerde tutmayı başarmıştır. 2014 yılında %8,3 olan genç işsizlik oranı, 2023 yılında %5,9'a düşmüştür. Bu analiz, Almanya'nın genç işsizlik oranlarını nasıl düşük seviyelerde tuttuğunu ve bu başarının arkasındaki faktörleri daha detaylı bir şekilde inceleyecektir.

Almanya'nın mesleki eğitim sistemi, Almanya'daki düşük genç işsizlik oranlarının en önemli nedenlerinden biri, ülkenin mesleki eğitim sistemidir. Almanya'nın ikili eğitim sistemi (dual education system), gençlerin okul eğitimini iş deneyimi ile birleştirmesine olanak tanır. Bu sistemde öğrenciler, haftanın birkaç günü okulda teorik eğitim alırken, geri kalan günlerde ise iş yerinde pratik eğitim görülmektedir. Bu model, gençlerin iş piyasasında hemen işe girebilmeleri için gerekli becerileri kazanmalarını sağlamaktadır. Bu sistem, gençlerin hem teorik bilgi hem de pratik beceri kazanmalarına yardımcı olur. Mesleki eğitim kurumları ve şirketler arasındaki güçlü işbirliği, öğrencilerin mezun olduktan sonra iş bulma şansını artırmaktadır (Busemeyer, 2015, s. 123).

Almanya, genç işsizliği azaltmak için çeşitli istihdam politikaları uygulamaktadır. Bu politikalar, gençlerin iş piyasasına girişini kolaylaştırmak ve işsizlik süresini kısaltmak amacıyla tasarlanmıştır. Almanya, genç işsizliği azaltmak için aktif iş gücü piyasası politikalarını kullanır. Bu politikalar arasında mesleki eğitim programları, iş bulma hizmetleri ve staj imkanları bulunmaktadır (Zimmermann, 2012, s.45).

Genç istihdamını artırmak amacıyla işverenlere sağlanan vergi indirimleri ve diğer teşvikler, gençlerin iş bulma şansını artırır. Özellikle küçük ve orta ölçekli işletmelerin gençleri istihdam etmeleri teşvik edilir (Kluve, 2010, s. 45).

Ekonomik ve sosyal faktörler, Almanya'nın güçlü ekonomik yapısı ve sosyal güvenlik sistemleri, genç işsizlik oranlarının düşük seviyelerde kalmasına katkıda bulunmaktadır. Almanya' nın güçlü ve istikrarlı ekonomisi, iş piyasasında sürekli olarak yeni iş imkanlarının ortaya çıkmasını sağlar. Bu durum, gençlerin iş bulma süreçlerini kolaylaştırmaktadır (Dustmann et al., 2014, s. 103).

Almanya'daki geniş kapsamlı sosyal güvenlik sistemi, gençlerin işsizlik dönemlerinde maddi destek almasını sağlar. Bu destekler, gençlerin iş arama süreçlerinde daha sabırlı olmalarına ve uygun iş bulmalarına yardımcı olur (Eichhorst et al., 2015, s.68).

Almanya'da eğitim sürecinde edinilen iş deneyimi, gençlerin mezun olduktan sonra iş bulma şansını artırır. Almanya'daki eğitim sistemi, öğrencilerin eğitim sürecinde staj ve çıraklık programlarına katılmalarını teşvik eder. Bu programlar, gençlerin iş piyasasında aranan becerileri kazanmalarını sağlar ve iş bulma sürecini hızlandırır (Wolter & Ryan, 2011, s.90).

Yunanistan, 2010'lu yılların başında yaşanan ekonomik krizden en çok etkilenen Avrupa ülkelerinden biridir. 2014 yılında %53,0 olan genç işsizlik oranı, 2023 yılında %26,7'ye düşmüştür. Bu fazla düşüş, ekonomik toparlanma süreci ve çeşitli reformların etkisiyle gerçekleşmiştir. Fakat, Yunanistan'daki genç işsizlik oranları hala yüksek seviyelerde seyretmektedir. Bu analizde, Yunanistan'daki genç işsizliğin nedenleri, alınan önlemler ve bu sürecin detayları ele alınacaktır.

Ekonomik krizin etkilerinde Yunanistan, 2009 yılında başlayan borç krizi nedeniyle ciddi ekonomik sorunlarla karşı karşıya kaldı. Bu kriz, ülkenin genç nüfusunu ciddi şekilde etkiledi ve genç işsizlik oranları hızla yükseldi. Ekonomik kriz sırasında Yunanistan'ın gayri safi yurtiçi hasılası (GSYİH) önemli ölçüde daraldı ve iş piyasası daraldı. Bu durum, genç işsizliğin %53,0 gibi yüksek bir orana çıkmasına neden oldu (Rapanos & Kaplanoglou, 2014, s.260).

Uluslararası kredi kuruluşlarının dayattığı kemer sıkma politikaları, kamu harcamalarının kesilmesine ve iş güvencesinin azalmasına yol açtı. Bu da iş piyasasında ciddi bir daralma yarattı (Featherstone, 2015, s.301).

Ekonomik toparlanma ve reformlar, 2014 yılından itibaren Yunanistan, ekonomik krizden çıkmak için çeşitli reformlar ve yapısal değişiklikler yapmaya başladı. Bu süreç, genç işsizlik oranlarının düşmesine katkıda bulunmuştur. Hükümet, iş gücü piyasasını esnek hale getirmek için çeşitli yapısal reformlar gerçekleştirdi. İş kanunları, işverenlerin daha kolay işçi alım ve çıkarım yapabilmesi için değiştirildi (Arkolakis et al., 2016, s.423).

Yunanistan, yabancı yatırımcıları çekmek ve yeni iş alanları yaratmak için çeşitli teşvik programları uygulamaya koydu. Bu teşvikler, gençler için yeni istihdam olanakları yaratılmasına yardımcı oldu (Giannitsis & Zografakis, 2015, s.78).

Gençlerin iş piyasasında ihtiyaç duyulan becerilere sahip olmaları için mesleki eğitim programları artırıldı. Bu programlar, gençlerin iş bulma süreçlerini hızlandırdı (Karamessini, 2017, s.102). İşsiz gençlere yönelik iş bulma hizmetleri, kariyer danışmanlığı ve iş arama desteği gibi programlar yaygınlaştırıldı. Bu programlar, gençlerin iş piyasasına girişlerini kolaylaştırdı (Petmesidou & Polyzoidis, 2015, s.67).

Yunanistan, mali disiplin ve bütçe açığını azaltma politikaları ile ekonomik istikrarı sağlamaya çalıştı. Bu politikalar, ekonomik güvenin artmasına ve iş piyasasının canlanmasına katkıda bulundu (Featherstone, 2015, s.38).

Yunanistan, genç işsizlik oranlarını düşürmek için önemli adımlar atmış olsa da, hala yüksek seviyede genç işsizliği bulunmaktadır. Bu durum, birkaç temel zorlukla ilişkilidir; ekonomik toparlanmanın sürdürülebilirliği, genç işsizliğin daha da azaltılmasında kritik bir faktördür. Ekonomik büyümenin devam etmesi, yeni iş imkanlarının yaratılması açısından önemlidir (Arkolakis et al., 2016, s.178). Ekonomik kriz sırasında birçok yetenekli genç, daha iyi iş fırsatları bulmak için yurt dışına göç etti. Bu beyin göçü, ülke içinde iş gücü kalitesini ve gençlerin istihdam olanaklarını olumsuz etkilemiştir (Labrianidis & Pratsinakis, 2016, s.128).

İtalya, 2014 yılında %42,7 gibi yüksek bir genç işsizlik oranına sahipken, 2023 yılına gelindiğinde bu oran %22,7'ye düşmüştür. Bu düşüş önemli bir ilerleme olarak değerlendirilebilse de, genç işsizlik oranları hala yüksek seviyelerde seyretmektedir.

İtalya'daki bu durum, iş gücü piyasasında mevcut olan yapısal sorunlara işaret etmektedir. Bu analizde, İtalya'daki genç işsizliğin nedenleri, alınan önlemler ve mevcut zorluklar ele alınacaktır.

İtalya'daki yüksek genç işsizlik oranlarının arkasında bir dizi ekonomik ve sosyal faktör bulunmaktadır; 2008 küresel finans krizinin ardından İtalya, uzun süreli ekonomik durgunluk ve düşük büyüme oranları ile karşı karşıya kalmıştır. Bu durum, iş piyasasında daralmaya ve genç işsizliğin artmasına yol açmıştır (Bertola, 2016, s.382). İtalya'nın kuzeyi ve güneyi arasındaki ekonomik farklılıklar, genç işsizlik oranlarının yüksek olmasına katkıda bulunmaktadır. Güney İtalya'da işsizlik oranları genellikle daha yüksektir ve ekonomik fırsatlar daha sınırlıdır (Pastore, 2017, s.432).

Eğitim ve mesleki eğitim sisteminin sorunları, eğitim ve mesleki eğitim sistemlerindeki yetersizlikler, gençlerin iş piyasasına girişlerini zorlaştırmaktadır.

İtalya'daki eğitim sistemi, gençlerin iş piyasasında ihtiyaç duyulan becerileri kazanmalarını yeterince desteklememektedir. Okuldan işe geçiş süreci, gençler için zorlu ve uzun olabilmektedir (Quintini & Martin, 2014, s.154).

Almanya'nın ikili eğitim sisteminin aksine, İtalya'da mesleki eğitim ve staj imkanları sınırlıdır. Bu durum, gençlerin pratik beceriler kazanmasını zorlaştırmakta ve iş piyasasında rekabet edebilirliklerini azaltmaktadır (Brunello & Rocco, 2015, s.24).

İstihdam politikaları ve reformlar, İtalya, genç işsizliği azaltmak için çeşitli istihdam politikaları ve reformlar uygulamıştır. Ancak, bu önlemler yeterince etkili olamamıştır. Gençlerin istihdam edildiği işler genellikle geçici ve düşük kaliteli işlerdir. Bu durum, iş güvencesi ve kariyer gelişimi açısından olumsuz etkilere yol açmaktadır (Gualtieri, 2016, s.50). Hükümet, iş gücü piyasasını esnek hale getirmek ve gençlerin iş bulma süreçlerini kolaylaştırmak için çeşitli reformlar gerçekleştirmiştir. Ancak, bu reformların uygulanması ve etkinliği konusunda zorluklar yaşanmıştır (Boeri & Garibaldi, 2019). İtalya'daki genç işsizlik oranlarını daha da düşürmek için birkaç temel zorluk ve bunlara yönelik çözümler bulunmaktadır; Eğitim ve Mesleki Eğitim Sisteminin İyileştirilmesi, eğitim sisteminin iş piyasası ihtiyaçlarına daha uygun hale getirilmesi ve mesleki eğitim

imkanlarının artırılması gerekmektedir. Gençlerin pratik beceriler kazanmasını sağlayacak programlar yaygınlaştırılmalıdır (OECD, 2018).

Bölgesel Eşitsizliklerin Azaltılması, Güney İtalya'daki ekonomik kalkınma projeleri ve yatırım teşvikleri ile bölgesel eşitsizliklerin azaltılması hedeflenmelidir. Bu bölgelerdeki gençlere yönelik istihdam imkanları artırılmalıdır (Pastore, 2017, s.431).

İş gücü Piyasasında Yapısal Reformlar, İş gücü piyasasında esneklik ve güvence dengesini sağlayacak yapısal reformlar yapılmalıdır. Gençlerin istihdam edildikleri işlerin kalitesi artırılmalı ve uzun vadeli iş imkanları yaratılmalıdır (Boeri & Garibaldi, 2019, s.45).

Hollanda, 2014 yılında %13,8 olan genç işsizlik oranını 2023 yılında %8,2'ye düşürmeyi başarmıştır. Bu, genç işsizlik oranlarında dikkate değer bir azalma anlamına gelmektedir. Hollanda'nın düşük genç işsizlik oranları, esnek iş gücü piyasası ve güçlü eğitim sistemi gibi faktörlerle ilişkilidir. Bu analiz, Hollanda'nın genç işsizliği azaltma konusundaki başarılarını ve bu başarıların arkasındaki faktörleri inceleyecektir.

Hollanda'nın esnek iş gücü piyasası, genç işsizlik oranlarının düşük seviyelerde kalmasında önemli bir rol oynamaktadır. Hollanda' da yarı zamanlı çalışma, geçici istihdam ve serbest çalışma gibi esnek çalışma düzenlemeleri yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu düzenlemeler, gençlerin iş piyasasına daha kolay girmelerini ve iş bulma süreçlerini hızlandırmalarını sağlamaktadır (Visser, 2013, s.56).

Hollanda, genç işsizliği azaltmak için aktif iş gücü piyasası politikaları uygulamaktadır. Bu politikalar, gençlerin iş bulma sürecini destekleyen eğitim ve beceri geliştirme programlarını, staj imkanlarını ve iş bulma hizmetlerini kapsamaktadır (Bekker & Wilthagen, 2008, s.69).

Hollanda'da genç işsizlik oranlarının düşüklüğünde eğitim sisteminin kalitesi ve yapısı da önemli bir rol oynamaktadır. Hollanda' nın ikili eğitim sistemi, öğrencilerin okulda aldıkları teorik eğitimi iş yerinde pratik deneyimle birleştirmelerine olanak tanır. Bu sistem, gençlerin iş piyasasında ihtiyaç duyulan becerileri kazanmalarını ve mezun olduktan sonra iş bulma şanslarını artırmalarını sağlamaktadır (Wolter & Ryan,2011,

s.62). Hollanda'da mesleki eğitim ve staj programları yaygın olarak uygulanmaktadır. Bu programlar, gençlerin iş deneyimi kazanmalarını ve iş piyasasında rekabet edebilirliklerini artırmalarını sağlamaktadır (Hensen & Dekker, 2005, s.23).

Hollanda'nın ekonomik ve sosyal yapısı, genç işsizlik oranlarının düşük seviyelerde kalmasına katkıda bulunmaktadır. Hollanda, güçlü ve istikrarlı bir ekonomiye sahip olup, bu durum iş piyasasında sürekli olarak yeni iş imkanlarının ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Ekonomik istikrar, gençlerin iş bulma süreçlerini olumlu yönde etkilemektedir (OECD, 2020, s.15).

Hollanda'daki geniş kapsamlı sosyal güvenlik sistemi, gençlerin işsizlik dönemlerinde maddi destek almasını sağlamaktadır. Bu destekler, gençlerin iş arama süreçlerinde daha sabırlı olmalarına ve uygun iş bulmalarına yardımcı olmaktadır (Eichhorst et al., 2015, s.44).

Hollanda, genç işsizlik oranlarını düşük seviyelerde tutmak için bazı zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır: esnek çalışma düzenlemeleri, gençlerin iş piyasasına girişini kolaylaştırırsa da, kalıcı ve uzun vadeli iş imkanları yaratmada yetersiz kalabilmektedir. Gençlerin iş güvencesi sağlanacak politikaların geliştirilmesi önemlidir (OECD, 2020). Hollanda'da bazı bölgelerde genç işsizlik oranları diğer bölgelere göre daha yüksek olabilir. Bölgesel kalkınma politikaları ve yatırım teşvikleri ile bu eşitsizliklerin azaltılması hedeflenmelidir (Bekker & Wilthagen, 2008, s.73).

İsviçre, 2014 yılında %8,6 olan genç işsizlik oranını 2023 yılında %8,1'e düşürerek genç işsizliği düşük seviyelerde tutmayı başarmıştır. Bu başarı, mesleki eğitime verilen önem ve yüksek yaşam standartları gibi faktörlere dayanmaktadır. Bu analizde, İsviçre'nin genç işsizlik oranlarının düşük kalmasındaki ana etkenler ve bu konudaki başarılı uygulamaları ele alınacaktır.

İsviçre'de genç işsizliğin düşük seviyelerde kalmasında mesleki eğitim sisteminin rolü büyüktür. İsviçre'nin ikili eğitim sistemi, gençlerin okulda aldıkları teorik eğitimi iş yerinde pratik deneyimle birleştirmelerine olanak tanır. Bu sistem, gençlerin mezun olduktan sonra iş piyasasına hızlı ve etkili bir şekilde girişlerini sağlamaktadır. (Bertschy

et al., 2014 s.451). İsviçre'de staj ve çıraklık programları yaygın olarak uygulanmakta ve gençlerin iş deneyimi kazanmalarına imkan tanımaktadır. Bu programlar, gençlerin pratik beceriler kazanmasını ve iş piyasasında rekabet edebilirliklerini artırmalarını sağlar (Wolter & Ryan, 2011, s. 576).

İsviçre'deki ekonomik ve sosyal yapı, genç işsizlik oranlarının düşük seviyelerde kalmasına katkıda bulunmaktadır. İsviçre, yüksek yaşam standartlarına sahip bir ülkedir. Ekonomik refah ve istikrar, gençlerin iş bulma sürecinde daha az zorlanmasına ve iş piyasasında daha fazla fırsat bulmasına olanak tanır (OECD, 2020).

İsviçre, güçlü ve çeşitli bir ekonomiye sahiptir. Bu durum, iş piyasasında sürekli olarak yeni iş imkanlarının ortaya çıkmasını sağlamaktadır ve gençlerin iş bulma süreçlerini olumlu yönde etkilemektedir. (World Economic Forum, 2019).

İsviçre'de gençlerin iş bulma süreçlerini desteklemek için çeşitli aktif iş gücü piyasası politikaları uygulanmaktadır. Bu politikalar, eğitim ve beceri geliştirme programlarını, staj imkanlarını ve iş bulma hizmetlerini kapsamaktadır (Bonoli, 2012, s.204).

İsviçre'de işverenler, eğitim kurumları ile işbirliği yaparak gençlerin iş piyasasına hazırlanmalarını desteklemektedir. Bu işbirlikleri, gençlerin mezun olduktan sonra iş bulma şanslarını artırmaktadır (Hoeckel et al., 2009).

İsviçre, genç işsizlik oranlarını düşük seviyelerde tutmak için bazı zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Bunları örneklendirecek olursak; birincisi, İsviçre ekonomisindeki değişimler ve küresel ekonomik dalgalanmalar, genç işsizlik oranlarını etkileyebilir. Bu nedenle, gençlerin iş piyasasına adaptasyonunu sağlayacak esnek politikaların geliştirilmesi önemlidir (OECD, 2020). İkincisi ise göçmen gençlerin iş piyasasına girişleri, İsviçre için önemli bir konudur. Bu gençlerin eğitim ve mesleki eğitim sistemine girişlerini sağlamak için özel programlar ve destekler gereklidir (Fibbi et al., 2007, s.367).

Türkiye'de genç işsizlik oranı, 2014 yılında %17,8 iken, 2023 yılında %17,5 olarak kaydedilmiştir. Bu oranlar, Türkiye'nin genç işsizlik sorununu çözmede yeterli ilerleme kaydedemediğini göstermektedir. Ekonomik dalgalanmalar, iş gücü piyasasındaki yapısal sorunlar ve eğitim sisteminin iş gücü piyasası ile uyumundaki eksiklikler, genç işsizlik

oranlarının yüksek kalmasına katkı sağlamaktadır. Türkiye'deki genç işsizlik oranlarının yüksek kalmasında ekonomik dalgalanmalar ve iş gücü piyasasındaki yapısal sorunlar önemli bir rol oynamaktadır. Türkiye ekonomisi, son yıllarda yaşanan ekonomik dalgalanmalar ve finansal krizlerden olumsuz etkilenmiştir. Bu durum, gençlerin iş bulma süreçlerini zorlaştırmış ve işsizlik oranlarının yüksek kalmasına neden olmuştur (TÜİK, 2023).

Türkiye'deki iş gücü piyasasında, kayıt dışı istihdamın yaygın olması, düşük ücretler ve iş güvencesi eksiklikleri gibi yapısal sorunlar bulunmaktadır. Bu sorunlar, gençlerin iş piyasasına girişlerini zorlaştırmaktadır (Ercan & Tansel, 2014, s.587).

Eğitim sistemi ile iş gücü piyasası arasındaki uyumsuzluk, Türkiye'deki genç işsizlik oranlarının yüksek kalmasına neden olan bir diğer önemli faktördür. Türkiye' de eğitim sistemi ile iş piyasası arasındaki uyumsuzluk, gençlerin mezun olduktan sonra iş bulma süreçlerini olumsuz etkilemektedir. Eğitim sisteminin iş piyasasının ihtiyaçlarına uygun beceriler kazandırılmaması, genç işsizliğin artmasına yol açmaktadır (Kara, 2020, s.35). Türkiye'de mesleki eğitim sisteminin yetersizliği, gençlerin iş piyasasında rekabet edebilirliklerini azaltmaktadır. Mesleki eğitim ve staj programlarının yaygınlaştırılması, genç işsizliğin azaltılmasında önemli bir rol oynayabilir (Arslan, 2019, s.67).

Türkiye'deki genç işsizlik oranlarının yüksek kalmasında sosyo-ekonomik ve demografik faktörler de etkili olmaktadır. Türkiye'nin genç nüfusu, iş piyasasına her yıl büyük sayıda yeni katılımcı eklemektedir. Bu durum, mevcut iş imkanlarının gençler arasında paylaştırılmasını zorlaştırmakta ve işsizlik oranlarının yüksek kalmasına yol açmaktadır (UNDP, 2020). Genç kadınların iş gücüne katılım oranları, toplumsal cinsiyet normları ve geleneksel roller nedeniyle düşüktür. Bu durum, genç kadın işsizliğinin yüksek kalmasına ve genel işsizlik oranlarının artmasına katkı sağlamaktadır (Kalkınma Bakanlığı, 2018).

Türkiye'nin ekonomik dalgalanmaları en aza indirgeyecek ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi sağlayacak politikalar geliştirmesi gerekmektedir. Bu, gençlerin iş bulma süreçlerini olumlu yönde etkileyecektir (World Bank, 2021).

Eğitim sisteminin iş gücü piyasasının ihtiyaçlarına uygun hale getirilmesi ve mesleki eğitimin güçlendirilmesi, genç işsizliğin azaltılmasında kritik öneme sahiptir. Eğitim

politikalarının gençlerin becerilerini geliştirecek şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir (YÖK, 2019).

Türkiye'de iş gücü piyasasının daha esnek ve kapsayıcı hale getirilmesi, gençlerin iş bulma süreçlerini destekleyecek aktif iş gücü piyasası politikalarının uygulanması önemlidir. Kayıt dışı istihdamın azaltılması ve iş güvencesinin artırılması bu politikaların başında gelmelidir (OECD, 2020).

4. TÜRKİYE’DE GENÇ İŞSİZLİĞİNİN ORTAYA ÇIKARDIĞI PROBLEMLER VE BU PROBLEMLERİN ÇÖZÜMÜNDE ORTAYA ATILAN İSTİHDAM POLİTİKALARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Türkiye'deki genç işsizliğin ortaya çıkardığı problemler, ekonomik, sosyal ve psikolojik boyutlarda kendini göstermektedir. Ekonomik problemler arasında, işsiz gençlerin ülke ekonomisine katkıda bulunamaması ve gelir eşitsizliğinin artması yer almaktadır. Sosyal problemler, gençlerin toplumsal dışlanmışlık hissi yaşamalarına ve sosyal uyum sorunlarına yol açarken, psikolojik problemler ise umutsuzluk, stres ve depresyon gibi bireysel sorunları içermektedir. Bu bölümde, genç işsizliğinin bu üç ana boyutta nasıl sorunlar yarattığı ayrıntılı olarak ele alınacak ve bu sorunların çözümüne yönelik istihdam politikaları ile çözüm önerileri tartışılacaktır. Amaç, genç işsizliğinin çok boyutlu etkilerini ortaya koyarak, etkin çözümler sunmaktır.

4.1. Genç İşsizliğin Ortaya Çıkardığı Problemler

Dünya genelinde toplumların en önemli problemlerinden birisi genç işsizliğidir. Ülkeler genç iş gücünün nitelik ve isteklerine göre iş üretmekte zorlanmaktadır. İş gücü piyasasında işsizliğe karşı başarılı bir girişimin olması, ülke ekonomisinin kalkınması ve ve refahın artması açısından son derece önemlidir (Adıgüzel, 2021, s.111). Kişinin istihdamda yer alması, bu bireyin işsizlik süreci boyunca yaşadığı stres ve sıkıntılara son verecek ve kişinin kendine duyduğu öz güven yerine gelecektir. Tam tersi konuda kişilerin işsizlik sorunlarıyla karşı karşıya kalması, onları ekonomik, sosyal ve psikolojik yönden olumsuz etkileyecektir (Murat & Şahin, 2011, s.35)

4.1.1. Ekonomik Problemler

Genç işsizlik hem makro hemde mikro ölçekte büyük ekonomik sorunlar oluşturmaktadır. Kişilerin çalışma hayatına katılamaması durumunda mikro ekonomik yönden büyük kayıplar içermektedir. Bu süreç devam ettiği sürece kişiyi yoksulluğa yitmekte, bunun sonucunda da psikolojik sonuçlara yol açmaktadır. Makro ölçekte iki farklı sonuç olarak incelenmekte olup, birincisi; üretimde yer almayan iş gücü eksik istihdam sorunu oluşturmakta, ikincisi ise gelişmiş ve gelişmekte olan sosyal yönden finans eksikliği olan ülkelerde prim, vergi gibi devletin gelir getirici kazançlarda kayıplar oluşturmaktadır (Adıgüzel, 2021, s.112)

Genel olarak bu durumların sıkça yaşandığı ülkelerde, gençlerin uzun süre işsiz kalması ya da işsiz kalma korkusunu yaşaması, onu kayıt dışı çalışmaya yöneltmektedir. Genç işsizlik oranlarının fazla olduğu ülkelerde, genç bireylerin kayıt dışı istihdam faaliyetlerine yönelmekte ve cari ücret seviyesinin altında ve iş sigortasının olmadığı işlerde çalıştığı görülmektedir.

Genç işsizliğin meydana getirdiği fazlaca ekonomik sonuç vardır. Ekonomide üretici-tüketici dengelerinin bozulması neticesinde bireylerin gelirlerinin azalması ve gelir dağılımlarında bir bozulmanın meydana gelmesi; prim, vergi gibi önemli gelirlerde azalmalar meydana gelmesi, bireylerin eğitim ve sağlık harcamalarının artması bunlardan birkaçıdır (Murat & Şahin, 2011, s.36)

4.1.2. Sosyal Problemler

İşsizlik faktörü denilince ilk akla gelen kişinin gelir kaybı yaşadığı kanısındır. Bundan dolayıdır ki etkilerini ekonomik olarak göstermektedir. Yapılan çalışmalarda genç işsizliğin kişileri sadece ekonomik yönden değil sosyal sonuçlarda doğurduğunu göstermektedir. İnsanların yaşamını idame ettirebilmeleri için gerekli olan çalışma isteğinde bulunmaları, kişilerin yaşamlarına önemli katkıda bulunmaktadır. Çalışma arzusu olan bireylerin iş gücü piyasasına yer alamaması durumunda hayal kırıklığı çevresindekilere ve sisteme karşı kin ve öfke gibi davranışlar sergileyecek, pek çok sosyal sorunlar oluşacaktır. İşsizlik sorunu ile karşılaşan gençler toplumdan kendisini soyutlayarak sosyalleşme ve yeni bir sosyal statüden uzak kalacaklardır (Murat & Şahin, 2011, s.37)

4.1.3. Psikolojik Problemler

Araştırmacılar İşsizlik olgusunun, kişiler üzerinde en büyük psikolojik etkiler oluşturduğu kanısındadır. Kişilerin işsizlik sebebinden dolayı hayal kırıklığı, stres, endişe korku gibi soyut duygular içerse de kişilerin hayatını etkileyen fiziksel sonuçlar oluşturmaktadır. Bu duygular işsizliğin devam etmesiyle ilerleyen dönemlerde kişilerde davranış ve durum bozukluklarına yol açacaktır (Eren&Özkırbaç, 2020, s.20).

Genç işsizliğin uzun dönemde de devam etmesinin sonucunda psikolojik sonuçlar meydana getirir. Bu sonuçları şu şekilde sıralayabiliriz (Adıgüzel, 2021, s.112).

- Özgüven eksikliği
- Depresyon hali
- Sağlık problemleri
- Toplumdan kendini soyutlamak ve içe dönük yaşam
- Saygınlık eksikliği
- Sosyal farklılık
- Özsaygının kaybedilmesi
- İntihara meyil
- Stres seviyelerinde yükselme

Yaşanması mümkün bunun gibi psikolojik sorunlar işsizlik süresinin uzaması halinde önemli toplumsal sorunlara dönüşmektedir. İşsiz kalmakla birlikte sadece maddi olan gelirden mahrum değil ayrıca istihdamdaki kazanacağı deneyim ve statüden de mahrum kalacaktır (Adıgüzel, 2021, s.112).

4.2. Genç İşsizlik Probleminin Çözümüne Yönelik İstihdam Politikaları

Sanayi devriminden sonra oluşan ve o dönemlerde kişilerin iradi görüşlerinden kaynaklandığı savunulan işsizlik faktörü, 20. yüzyılda sosyal statü kazanmıştır. Sosyal statüdeki işsizlik, Keynesyen görüşün ortaya attığı politika önerileri gibi devletler tarafından çözümlenmesi gereken devletin asli görevi olarak kabul edilir. Bu aşamada gençlere yönelik istihdamı sağlamada devletin en önemli unsuru bir istihdam stratejisi oluşturmaktır. Devletlerin genç istihdamı için oluşturacakları stratejilerin, işsizlik üzerinde doğrudan kamu politikalarını içermektedir. Söz konusu politikalar, gençler üzerinde yeni iş imkanları oluşturmakta yetersiz kalması durumunda aşağıda belirteceğim politikaların iş gücü piyasasında etkinliği sınırlı kalacaktır. Bundan dolayı istihdam politikaların en başta hedefleyeceği konu iş gücü piyasasında yeni işler yaratmak olmalıdır (Erdayı, 2009, s.143).

4.2.1. Ücret ve İstihdam Desteklemeleri

Genç işsizlikle mücadelede uygulanan politikalardan biri ücret ve istihdam desteklemeleridir. Bu politikanın amacı işverenlere yönelik uygulanacak vergi indirimi,

sigorta prim desteklemeleri, ücret desteklemeleri, üretim giderlerine yönelik destekler vererek iş gücü maliyetini düşürerek istihdamı artırmaktır (Bayraktar, 2019,s. 53). Bu politikaların etkinliğinin, devletlerin iş gücü piyasının yapısına bağlı olarak değişeceği bilinmektedir. Ücret ve istihdam desteklemelerinin dezavantajları bulunmaktadır. Birincisi verilen teşviklerin istihdam artırıcı etkisinin iş gücü piyasasında göreceli olarak bir maliyet kavramının oluşturulmasıdır. İkincisi de iş gücü piyasasında yer alan çalışanlar ve işsizler açısından dezavantajlı bir durum oluşturmaktadır. Çünkü işveren aldığı teşvik kapsamında yer alan gençleri maliyetleri az olduğu için tercih etmektedir. Hatta bazı işverenler çalışan işçileri çıkarıp yerlerine gençleri işe alabilmeleri ya da tam tersi teşviklerin olmaması durumunda genç iş gücünün çalıştırılmaması durumlarını meydana getirebilmektedir. Fakat bu durum işverenlerin yeni işçi almaktan alı koymamaktadır. Özellikle de işverene yönelik verilen teşviklerin düzenli ve denetimli bir şekilde verilmesi dezavantajları en aza indirebilir (Erdayı, 2009, s.150).

4.2.2. Gençler İçerisinde Girişimciliğin Desteklenmesi

Gençler arasında özel sektöre yönelik girişim faaliyetlerinin desteklenmesi ve giderek yaygınlaşması, 2001 yılında BM, ILO, Dünya Bankası gibi kuruluşların destekleri ile kurulan Genç İstihdam Ağı'nın (YEN) özellikle üzerinde durduğu konulardandır. Yeni iş olanaklarının sınırlı olduğu durumlarda girişimlerin desteklenmesi, işsizlikle mücadelede önemli bir rol oynamaktadır (Altınsoy,2020, s.83).

Girişimcilik desteğinin ve etkinliğinin artırılması için yapılması gereken hususlar;

- İş kurmaya engel olan yasal ve katı kuralların esnetilmesi ile yeni iş kuracak kişilere kolaylıklar oluşturulmalı, girişimcilere bu tür kolaylıkların sağlanması ile iş gücü sektöründe olumlu etkilerin olacağı varsayılmıştır. Çünkü girişimciler yasal yolu tercih ederek kayıt dışı yöntemlere başvurmamaktadır.
- Genç girişimcilere devletin iş kurmada teşvik olması ve kredilerle desteklemesi.
- Girişimcilik konusunda eksik bilgiye sahip genç bireylere rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin verilmesi şeklinde sıralandırılabilir.

4.2.3. Doğrudan İş Olanakları Sağlama Programları

İş oluşturma programları, işsiz gençlerin iş bulmalarında tercih ettikleri önemli programlardır. Uzun dönemler işsiz kalan gençleri ilgilendirmektedir. 1980'den

itibaren uzun süreli işsiz kalanların sayısı arttıkça bu programın önemi artmıştır. İş oluşturma programları, yeni iş hayatına katılmalarına ve deneyim kazanmalarına katkı sağlayacak tamamlayıcı bir politika programlarıdır. Bu programın iki farklı özelliği vardır; birincisi, işverenin kamuda kar amacı gütmemesi, ikincisi, oluşturulan işin zamanı ve niteliğidir. İşler genel olarak uzun vadeli işler olmayıp sosyal fayda sağlamaktadır (Taş & Bilen, 2014, s. 98). Uzun vadede oluşacak işsizlik sorununda gençlerin piyasadan kopmasını engellemek ve gençlere ek gelir olarak fayda sağlamak amaçlanmıştır. Bu açıdan bu programlar istihdam oranlarını yükselterek uygulanan politikaları destekler nitelikteki ikincil programlardır (Erdayı, 2009, s.150).

4.2.4. İşe Yerleştirme Hizmetleri

Türkiye'de genç işsizliği azaltmak amacıyla çeşitli politikalar ve programlar uygulanmaktadır. Bunlar arasında işe yerleştirme hizmetleri önemli bir yer tutmaktadır. Bu hizmetler, gençlerin iş gücü piyasasına daha hızlı ve etkin bir şekilde entegre olmalarını sağlamak amacıyla geliştirilmiştir. Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), işe yerleştirme hizmetlerinin başlıca sağlayıcısıdır. İŞKUR, iş arayan gençlerle işverenleri buluşturmakta ve çeşitli destek programları ile bu süreci kolaylaştırmaktadır. Bu hizmetler, iş ve meslek danışmanlığı, işbaşı eğitim programları, staj programları ve mesleki eğitim kursları gibi çeşitli bileşenlerden oluşmaktadır. İş ve meslek danışmanlığı hizmetleri, genç işsizlerin kariyer planlaması yapmalarına, iş arama becerilerini geliştirmelerine ve iş bulmalarına yardımcı olmaktadır. Danışmanlar, gençlerin ilgi alanlarına ve yeteneklerine uygun meslekleri belirlemelerine destek sağlar ve onları uygun iş fırsatları konusunda bilgilendirir (İŞKUR, 2023, s. 15). İşbaşı eğitim programları, gençlerin pratik becerilerini geliştirmelerine ve iş deneyimi kazanmalarına olanak tanır. Bu programlar, işverenler tarafından belirlenen süreler boyunca gençlerin işyerlerinde çalışmasını içerir ve böylece gençlerin iş gücü piyasasına adaptasyonunu hızlandırır (Kabakçı, 2020, s. 167). İşbaşı eğitim programları, gençlerin iş arama sürecinde karşılaştıkları deneyim eksikliği sorununu gidermede etkili bir araçtır. Staj programları ve mesleki eğitim kursları, gençlerin belirli mesleki beceriler kazanmasına ve bu becerileri iş ortamında uygulamalarına yardımcı olur. Bu programlar, genellikle eğitim kurumları ile işbirliği içinde yürütülür ve gençlerin mesleklerinde uzmanlaşmalarını sağlar (MEB, 2021, s. 25). Ayrıca, mesleki eğitim kursları, iş gücü

piyasaının ihtiyaçlarına uygun olarak düzenlenmekte ve gençlerin iş bulma şansını artırmaktadır. İşe yerleştirme hizmetleri, Türkiye'de genç işsizlikle mücadelede kritik bir rol oynamaktadır. İşKUR tarafından sunulan iş ve meslek danışmanlığı, işbaşı eğitim programları, staj programları ve mesleki eğitim kursları gibi hizmetler, gençlerin iş gücü piyasasına girişlerini kolaylaştırmakta ve iş bulma süreçlerini hızlandırmaktadır. Bu hizmetlerin etkinliğinin artırılması, genç işsizliğin azaltılmasında önemli bir adım olacaktır.

4.2.5. Danışmanlık Ve Rehberlik Hizmetleri

Türkiye'de genç işsizliği, ekonomik ve sosyal politikaların odak noktalarından biri olarak önemini korumaktadır. Gençlerin iş gücü piyasasına girişlerini sağlamak için uygulanan danışmanlık ve rehberlik hizmetleri, gençlerin kariyer planlaması yapmalarına, iş arama süreçlerini yönetmelerine ve iş gücü piyasasında kendilerine uygun pozisyonları bulmalarına yardımcı olmaktadır.

Danışmanlık hizmetleri, genç işsizliği azaltmada kritik bir rol oynamaktadır. Bu hizmetler, iş arayan gençlerin bireysel yeteneklerini, becerilerini ve kariyer hedeflerini belirlemelerine yardımcı olmaktadır. Danışmanlık süreci, gençlerin iş gücü piyasasında daha bilinçli ve etkin bir şekilde hareket etmelerini sağlar. Türkiye'de Türkiye İş Kurumu (İşKUR) tarafından sunulan kariyer danışmanlığı hizmetleri, gençlerin iş arama süreçlerinde profesyonel destek almasını sağlamaktadır (İşKUR, 2021, s. 35).

Kariyer danışmanlığı, gençlerin eğitim ve iş yaşamlarına ilişkin bilinçli kararlar almalarına yardımcı olur. Bu hizmetler, gençlerin yeteneklerini ve ilgi alanlarını belirlemelerine, kariyer hedefleri doğrultusunda yol haritası oluşturmalarına destek olur. Kariyer danışmanları, gençlere özgeçmiş hazırlama, iş arama stratejileri geliştirme ve iş görüşmelerine hazırlık konularında rehberlik eder (Kara, 2019, s. 112).

Kariyer danışmanlığı ayrıca, gençlerin iş gücü piyasasında ihtiyaç duyulan becerileri kazanmalarını ve bu becerilere yönelik eğitim ve sertifika programlarına yönlendirilmelerini sağlar. Böylece, gençlerin iş bulma şansı artırılmış olur (Yılmaz, 2020, s. 78).

Rehberlik hizmetleri, gençlerin kariyer planlaması ve iş bulma süreçlerinde karşılaştıkları sorunlara czm bulmalarına yardımcı olur. Bu hizmetler, gençlerin kariyer gelişimlerine

yönelik bilinçli ve stratejik kararlar almalarını destekler. İŞKUR'un rehberlik hizmetleri, gençlerin iş arama sürecinde karşılaştıkları zorlukları aşmalarına yardımcı olur ve iş gücü piyasasına girişlerini kolaylaştırmaktadır (İŞKUR, 2021, s. 50).

Rehberlik hizmetleri kapsamında, gençlere iş arama teknikleri, iş ilanlarına başvuru süreçleri ve iş görüşmesi teknikleri hakkında eğitimler verilmektedir. Ayrıca, gençlerin kariyer planlamalarına yönelik atölye çalışmaları ve seminerler düzenlenmektedir (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2020, s. 88).

Günümüzde dijitalleşmenin etkisiyle, dijital danışmanlık ve rehberlik hizmetleri de önemli bir yer tutmaktadır. İŞKUR'un online platformları ve mobil uygulamaları aracılığıyla gençler, iş ilanlarına erişebilir, başvurularını yapabilir ve online danışmanlık hizmetlerinden faydalanabilirler. Bu platformlar, gençlerin iş arama süreçlerini daha hızlı ve etkili bir şekilde yönetmelerini sağlamaktadır (Ekinci, 2018, s. 34)

4.2.6. Sosyal Taraflarının Katılımlarının Sağlanması

Genç işsizliği, sadece ekonomik değil, aynı zamanda sosyal ve politik bir sorundur. Gençlerin iş gücü piyasasına girişleri ve sürdürülebilir istihdamın sağlanması, farklı sosyal tarafların iş birliği ile mümkündür. Sosyal taraflar arasında hükümet, işverenler, sendikalar, sivil toplum kuruluşları (STK'lar) ve eğitim kurumları yer alır. Bu aktörlerin iş birliği, genç işsizliğin azaltılmasında önemli bir rol oynar.

Hükümet, genç işsizliğin azaltılmasında merkezi bir role sahiptir. İş gücü piyasası politikalarının oluşturulması, gençlere yönelik istihdam teşviklerinin sağlanması ve eğitim sisteminin iş gücü piyasası ihtiyaçlarına uygun hale getirilmesi gibi görevleri vardır. Hükümet, bu politikaları oluştururken sosyal tarafların görüşlerini alarak, daha kapsayıcı ve etkili politikalar geliştirebilir (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2020, s. 45).

İşverenler, gençlerin iş gücü piyasasına katılımlarında kritik bir rol oynar. İşverenler, gençlere staj ve çıraklık programları sunarak, onların iş deneyimi kazanmalarını sağlar. Ayrıca, işverenlerin gençlere yönelik eğitim ve beceri geliştirme programlarına yatırım yapması, gençlerin istihdam edilebilirliğini artırır. İşverenlerin genç istihdamına yönelik teşviklerden faydalanmaları, iş gücü piyasasında gençlerin daha fazla yer almasını sağlar (TÜSİAD, 2019, s. 32).

Sendikalar, gençlerin iş gücü piyasasında korunması ve haklarının savunulmasında önemli bir rol oynar. Genç işçilerin sendikalara üye olmaları, iş gücü piyasasında daha iyi koşullarda çalışmalarını sağlar. Sendikalar, gençlere yönelik eğitim ve bilinçlendirme programları düzenleyerek, onların iş gücü piyasasında daha etkin bir şekilde yer almalarını destekler (DİSK, 2018, s. 20).

Sivil toplum kuruluşları (STK'lar), genç işsizliğin azaltılmasında önemli bir aktördür. STK'lar, gençlerin eğitim ve istihdam fırsatlarına erişimini artırmak için çeşitli projeler ve programlar yürütür. Bu programlar, gençlerin becerilerini geliştirmelerine ve iş gücü piyasasında daha rekabetçi hale gelmelerine yardımcı olur. STK'lar ayrıca, gençlerin iş arama süreçlerinde karşılaştıkları engelleri aşmalarına destek sağlar (Kaya, 2020, s. 54).

Eğitim kurumları, gençlerin iş gücü piyasasına hazırlanmasında kritik bir role sahiptir. Üniversiteler ve meslek okulları, gençlerin mesleki beceriler kazanmalarını sağlayacak programlar sunar. Eğitim kurumları, iş dünyası ile iş birliği yaparak, müfredatlarını iş gücü piyasasının ihtiyaçlarına göre güncelleyebilir. Bu iş birlikleri, gençlerin mezuniyet sonrası iş bulma şansını artırır (YÖK, 2018, s. 60).

Sosyal diyalog, genç işsizliğin azaltılmasında etkin bir yöntemdir. Hükümet, işverenler, sendikalar, STK'lar ve eğitim kurumları arasında düzenli ve yapıcı bir diyalog kurulması, gençlerin istihdam sorunlarına ortak çözümler bulunmasını sağlar. Sosyal tarafların katılımı, politikaların daha kapsayıcı ve sürdürülebilir olmasını sağlar (Özdemir, 2019, s. 40).

4.2.7. Eğitim Politikaları

Türkiye'de genç işsizliğin azaltılması için eğitim politikaları büyük bir öneme sahiptir. Gençlerin iş gücü piyasasına daha iyi hazırlanmalarını sağlamak amacıyla, mesleki ve teknik eğitim, yükseköğretim programlarının iş gücü piyasası ihtiyaçlarına uygun hale getirilmesi ve yaşam boyu öğrenme fırsatlarının artırılması gibi çeşitli stratejiler uygulanmaktadır. Bu politikalar, gençlerin istihdam edilebilirliğini artırarak, işsizlik oranlarını düşürmeyi hedeflemektedir.

Mesleki ve teknik eğitim, gençlerin belirli mesleklerde uzmanlaşmalarını ve iş gücü piyasasında ihtiyaç duyulan becerileri kazanmalarını sağlar. Türkiye'de Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yürütülen Mesleki Eğitim Merkezleri ve Meslek Liseleri, bu

amaca hizmet etmektedir. Mesleki ve teknik eğitim kurumları, gençlerin pratik beceriler kazanmalarını ve iş dünyasına daha hızlı entegre olmalarını hedefler (MEB, 2019, s. 72).

Meslek liselerinde verilen eğitim, gençlerin belirli mesleklerde uzmanlaşmalarını sağlarken, staj ve işbaşı eğitim programları ile teorik bilgilerini pratik becerilerle pekiştirmelerine olanak tanır. Mesleki Eğitim Merkezleri ise, hem okulda hem de iş yerinde eğitim olarak gençlerin doğrudan iş gücü piyasasına katılmalarını sağlar. Bu merkezler, gençlerin mezuniyet sonrası iş bulma şansını artırmaktadır (MEB, 2019, s. 75).

Yükseköğretim kurumlarının iş gücü piyasası ihtiyaçlarına uygun programlar sunması, gençlerin mezuniyet sonrası iş bulma şansını artırmak için kritik öneme sahiptir. Türkiye'de üniversiteler, iş dünyası ile işbirlikleri kurarak ve iş gücü piyasasının taleplerine uygun eğitim programları geliştirerek, gençlerin istihdam edilebilirliğini artırmayı hedeflemektedir.

Üniversitelerin iş dünyası ile işbirliği yapması, öğrencilerin gerçek iş dünyası deneyimleri kazanmalarını ve mezuniyet sonrası iş bulma şanslarını artırır. Bu işbirlikleri, aynı zamanda müfredatın güncellenmesine ve sektörün ihtiyaçlarına uygun hale getirilmesine yardımcı olur. Örneğin, teknoloji ve mühendislik alanlarında eğitim veren bölümlerin, sektördeki yenilikleri ve teknolojik gelişmeleri takip ederek müfredatlarını güncellemeleri, mezunların iş bulma şansını artırır (YÖK, 2018, s. 60).

Yaşam boyu öğrenme fırsatları, gençlerin eğitim süreçlerini iş yaşamları boyunca devam ettirmelerini sağlar. Bu kapsamda, halk eğitim merkezleri, uzaktan eğitim programları ve sürekli eğitim merkezleri, gençlerin kendilerini sürekli olarak geliştirmelerine ve yeni beceriler kazanmalarına olanak tanır. Yaşam boyu öğrenme, gençlerin iş gücü piyasasında rekabet gücünü artırır ve işsizlik oranlarını düşürür (Kaya, 2020, s. 120).

Halk eğitim merkezleri, gençlere mesleki ve kişisel gelişim kursları sunarak, onların iş gücü piyasasında ihtiyaç duyulan becerileri kazanmalarını sağlar. Uzaktan eğitim programları ise, gençlerin mekân ve zaman kısıtlaması olmaksızın eğitim almalarına olanak tanır. Bu tür programlar, özellikle çalışan gençlerin ve kırsal bölgelerde yaşayan gençlerin eğitim süreçlerini devam ettirmeleri için önemlidir (Akyüz, 2018, s. 45).

SONUÇ

Genç nüfusun yoğunluğu, bir ülkenin beşeri sermayesinin güçlü potansiyeline işaret eder ve bu durum, ekonomik fırsatlar yaratma açısından büyük avantajlar sunar. Genç nüfusun bu kıymetli potansiyelini harekete geçirecek dinamiklerin etkin kullanılması, ülke ekonomisi için olumlu bir tablo çizmektedir. Türkiye'de, 2023 yılı verilerine göre, 15-24 yaş arasındaki genç nüfus yaklaşık 13 milyon olup, toplam nüfusun %15,1'ini oluşturmaktadır (TÜİK, 2023). Hayata yeni atılan gençlerin yoğunluğu, ülkenin ekonomik dönüşümü için önemli bir fırsat yaratmaktadır. Ancak, bu yaş aralığındaki gençlerin yaklaşık dörtte birinin (yaklaşık %22,5'i) ne okula gitmekte ne de istihdam edilmekte olduğu gerçeği, en değerli ekonomik kaynak olan insan emeğinin verimli kullanılmadığını göstermektedir. OECD tarafından sağlanan verilere göre, bu kaybın ülkemiz ekonomisine yıllık 20 milyar doların üzerinde bir maliyeti olduğu anlaşılmaktadır (OECD, 2023). Bu kaybın ekonomiye kazandırılması, ülke refahına önemli katkılar sağlayacağı gibi, gençlerin sosyal yaşamlarına ve topluma da olumlu yansımaları olacaktır.

Genç yaş grubunun toplam nüfustaki büyük payı, iş gücüne katılımı artırmakta ve bu da ekonomik büyüme potansiyelini yükseltmektedir. Ancak, ülke ekonomisinin istihdam yaratma kapasitesinin sınırlı olması nedeniyle, iş gücü piyasasına katılan yeni iş gücünün fazlalığı işsizliğin sürekli artmasına yol açmaktadır. Dünyada ve ülkemizde işsizlik sorunu, ekonomi yönetimlerinin çözmesi gereken önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde, yıllardır AB ortalamasının üzerinde seyreden işsizlik sorunu, nüfusun genç olmasının etkisiyle ekonomik ve toplumsal boyut kazanmaktadır. İşsizliğin ekonomik maliyetleri ve insan emeğinin verimli kullanılmaması, sosyal ve psikolojik olumsuzluklara da neden olmaktadır. Çalışma, gelir yaratma ve sosyal statü kazanma, insan için önemli değerlerdir. İşsizlik, gelir kaybının yanı sıra, toplumsal dışlanma, umutsuzluk, hayal kırıklığı ve gelecek kaygısı gibi olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir. Bu sorunlar, genç yaşta yaşandığında, yaşamın ilerleyen evrelerinde de etkili olmakta ve çeşitli davranış bozukluklarına sebep olmaktadır.

Ekonomik koşulların genç işsizlikle yakın ilişkisi olduğu yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur. Genç işsizliğin nedenleri arz ve talep yönlü yaklaşımlarla açıklanmaktadır.

Talep yönünden bakıldığında, ekonomik kriz ve durgunluk dönemlerinde gençlere olan talebin azaldığı görülmektedir. Arz yönünden bakıldığında ise, genç iş gücünün nitelik eksikliği, eğitim ve iş gücü piyasası gerekliliklerinin uyuşmaması ve gençlerin yüksek beklentileri ön plana çıkmaktadır.

Ekonomistler, genellikle piyasa ve piyasa dengelerine güven duymaktadır. Piyasanın kendi içinde en doğru çözümü üreteceği düşüncesi uzun süre savunulmuştur. Ancak, 1929 Büyük Buhranı, ekonomik işleyişin her zaman bu şekilde olmadığını göstermiştir. Keynes'in "Genel Teori"si, iradi işsizlik yerine irade dışı işsizliğin her zaman görülebileceğini ileri sürerek bu durumu açıklamıştır. Buhran döneminden çıkarılan derslerle, kamunun ekonomi üzerindeki etkisi ve rolü artmış, düzenleyici ve denetleyici rolü ön plana çıkmıştır. Günümüzde ise, piyasa kurallarının serbestleşmesi ve küreselleşmenin baskın etkisiyle devletin ekonomi üzerindeki yönlendirici rolü azaltılmaya çalışılmaktadır. Ancak, piyasa kendi dengesi içinde kural koyarken, ekonomik kaynakların dağıtımında adaleti sağlamamaktadır. Bu nedenle, geniş kesimlerin ve özellikle gençlerin, asgari ücret düzeyindeki işlerden daha üst gelir düzeyine çıkmaları için teknolojik gelişmeye paralel tedbirlerin alınması zorunludur.

Ekonomik büyüme, ülke ekonomilerinin yarattığı gelirin reel artış oranını gösteren bir kavramdır. Ekonomik büyüme ile ekonomik kalkınma kavramlarının ayrı ele alınması gerektiği açıktır. Ülkeler, toplumun refahını artıran sürdürülebilir büyümeye ulaşmak için politikalar üretmektedir. Kapitalist sistemde ekonomik büyümenin temel belirleyicileri sermaye birikimi, teknoloji, nüfus ve iş gücündeki artıştır. Eğitim ve iş gücü piyasası politikaları, ekonominin büyüme ve iş yaratma potansiyelini etkilemektedir. Uluslararası tecrübeler, istihdamsız büyümenin sadece ülkemize özgü olmadığını, küresel bir olgu olduğunu göstermektedir.

İşsizliğin yarattığı ekonomik sorunların yanında, uzun süreli işsizliğin tetiklediği sosyal sorunlar, toplum dinamiklerini olumsuz yönde etkilemektedir. İşsiz kalan gençlerde kaygı problemleri büyüebilmekte ve daha ağır psikolojik ve sosyal sorunlara yol açabilmektedir. İşsizlik, gençlerde suç işleme eğilimini artırmakta ve intihar gibi ciddi sonuçlara yol açabilmektedir. İşsizlik ve yarattığı psikolojik sorunlar, mesleki beceri ve

güven kaybına neden olmakta, yeniden istihdam edilmede ve işe uyum sağlamada ciddi sorunlar yaratabilmektedir.

Türkiye'de hizmetler sektöründeki artış, küresel bir olgu olarak gözlemlenmektedir. Tarım sektöründen doğrudan hizmetler sektörüne geçiş, istihdamın sağlıklı büyümesini olumsuz etkilemektedir. Teknolojik ilerlemelerin gerisinde kalma, işsizliğe çözüm üretemeyen ekonomik büyüme ve küreselleşmenin getirdiği rekabet, işsizlik sorununu daha zor çözülür hale getirmektedir.

AB ülkeleri ortalamasının altında olsa da, genel işsizlik oranının üzerinde seyreden genç işsizliği, Türkiye'deki nüfus yapısı ve ekonomik faktörlerle açıklanabilir. İş gücü piyasasında gençlerin rekabet gücünün zayıf olması ve eğitim sistemlerinin yetersiz kalması, işsizliğin artmasına neden olmaktadır. Ekonominin durgunluk dönemlerinde gençlerin iş gücüne katılımı zorlaşmakta ve tecrübe eksikliği ön plana çıkmaktadır.

Aktif İşgücü Piyasası Politikaları (AİP'ler) kapsamında başarılı sonuçlar elde edebilmek için, bu politikaların hangi amaca hizmet edeceğinin öncelikli olarak doğru belirlenmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, uygulanacak istihdam politikalarından beklenen sonuçların net bir şekilde tespit edilmesi büyük önem taşımaktadır. Türkiye'de uygulanan AİP'lerin büyük ölçüde kamu sektörü eliyle yürütüldüğü gözlemlenmiştir. Ancak, bu hizmetin özel sektör ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlar tarafından da üstlenilmesi, maliyetlerin düşürülmesi ve etkinliğin artırılması açısından olumlu sonuçlar doğuracaktır.

Özel sektör ile kamu iş birliğinin ve koordinasyonunun güçlü bir şekilde kurulması, sektörde yetersiz olan eleman ihtiyacını karşılamaya yönelik eğitim programlarının hayata geçirilmesine öncelik verilmesini gerektirmektedir. AİP'lerin sektörel talepler doğrultusunda şekillendirilmesi, mesleki eğitimler ve işbaşı eğitimlerinin istihdam edilebilirliği artıracığı düşünülmektedir. Ayrıca, özel firmalar tarafından sunulan kursların iş arama yardımlarıyla uyumlu bir şekilde yürütülmesi sağlanmalı ve yüksek nitelik gerektiren, yüksek ücretli işlerde istihdam sağlayacak kurslara öncelik verilmelidir.

Nitelikli eleman ihtiyacının, sadece işgücü arzının değil, aynı zamanda işgücü talebinin de bir problemi olduğu düşünüldüğünde, uygulanan programların finansmanında özel sektörün de sorumluluk alması gerektiği fikri öne çıkmaktadır. Kamu istihdam bürolarının iyileştirilmesi ve özel istihdam bürolarının sayısının artırılarak etkinliklerinin güçlendirilmesi, AİP'lerin başarı oranlarını artıracaktır. İş arzı ve talebinin hızlı bir şekilde eşleşmesi, kişilerin istihdamda kalma şansını da aynı ölçüde artıracaktır.

AİP'lerin, Pasif İşgücü Piyasası Politikaları (PİP'ler) ile birbirini tamamlayıcı şekilde koordineli olarak yürütülmesi önem arz etmektedir. Küçük ve orta ölçekli işletmelere verilen istihdam desteklerinin net istihdam etkisinin sıfır olmaması için, bu işletmelerin sıkı bir şekilde kontrol edilmesi ve verilen desteklerin kısa süreli olması gerekmektedir. Ayrıca, girişimciliğin teşvik edilmesine yönelik politikalar ve iş kurma sürecindeki bürokratik engellerin azaltılması da AİP'lerin başarı şansını artıracak ek tedbirler olarak değerlendirilebilir.

AİP'lerin amacına ulaşp ulaşmadığının tespiti, bu politikaların etkinliğinin değerlendirilmesi ile mümkündür. Son dönemlerde AİP'lere yapılan harcamaların artması, bu programların etkinliğinin doğru ölçülmesi gerekliliğini daha da artırmaktadır. Türkiye'de bu alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde, analizlerin genellikle yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu eksikliğin temel nedenlerinden biri, politikaları uygulayan kurum ve kuruluşların sağlıklı ve düzenli veri tutmamasıdır. Veri setlerinin oluşturulması, belirli aralıklarla düzenli ölçümler yapılarak fayda-maliyet analizlerinin gerçekleştirilmesi ve kontrol ve araştırma gruplarının belirlenmesi sağlanmalıdır. Böylece, AİP'lere aktarılan kaynakların ne kadar verimli kullanıldığının kamuoyuna açık bir şekilde sunulması sağlanabilir. Bu tür bir şeffaflık, bağımsız araştırmacıların AİP etkinlik analizleri yapmalarına ve sonuçlara dayalı politika önerileri sunmalarına olanak tanıyacaktır. Ancak bu ölçümler ve kayıtlar tutulduğunda, AİP'lerin Türkiye özelinde etkin olup olmadığını kanıtlara dayalı olarak söylemek mümkün olacaktır.

Sonuç olarak Türkiye'de genç işsizliğinin azaltılması ve gençlerin iş gücü piyasasına etkin bir şekilde katılımının sağlanması için bütüncül ve çok yönlü politikaların uygulanması gerekmektedir. Eğitim, istihdam ve ekonomik politikaların uyumlu bir şekilde yürütülmesi, gençlerin iş gücüne katılımını artıracak ve işsizliği azaltacaktır. Devlet, iş

dünyası ve eğitim kurumları arasında güçlü işbirliği, genç işsizliği ile mücadelede başarının anahtarıdır. Bu süreçte, gençlerin niteliklerinin artırılması ve iş gücü piyasasının dinamiklerine uygun politikaların geliştirilmesi kritik öneme sahiptir. Genç işsizliği, sadece ekonomik bir sorun değil, aynı zamanda sosyal ve psikolojik boyutlarıyla da ele alınması gereken çok yönlü bir sorundur. Bu nedenle, genç işsizliğine yönelik çözüm önerilerinin ve politikaların, gençlerin yaşam kalitesini artıracak ve toplumsal uyumu sağlayacak şekilde tasarlanması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, S. (2018). Ekonomik büyüme ve istihdam ilişkisi. İktisat Yayınları.
- Adıgüzel , M. (2021). Türkiye'de Genç İşsizliği Etkileyen Faktörler. Harran Üniversitesi İİBF Dergisi, 5(8), 100-129
- Akcan, A. T. (2018). Türkiye’de gençlerin işsizlik histerisi. Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 20(1), 37-56.
- Akerlof, G. A., & Yellen, J. L. (1986). Efficiency Wage Models of the Labor Market. Cambridge University Press.
- Aktan, C. (2010). Monetarizm ve Rasyonel Beklentiler Teorisi. Ekonomi Bilimleri Dergisi, 2(1), 168-187.
- Akyüz, Y. (2018). Türkiye’de Uzaktan Eğitim ve Genç İşsizliği Üzerindeki Etkisi. Eğitim Bilimleri Dergisi, 6(1), 42-56.
- Altınsoy, H. (2020). Türkiye’de genç işsizliğinin boyutları ve çözümüne ilişkin öneriler. Çalışma İlişkileri Dergisi, 11(1), 69-89.
- Ardıç, K., & Yılmaz, A. (2011). İktisat Okulları ve Emek Piyasası (2.Baskı b.). İstanbul: Derin Yayınları.
- Arkolakis, C., Doxiadis, A., & Galenianos, M. (2016). The Challenge of Trade Adjustment in Greece. Brookings Papers on Economic Activity, 45(2), 263-299.
- Arslan, M. (2019). Türkiye'de Mesleki Eğitim ve İş gücü Piyasası: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Çalışma ve Toplum, 1, 45-67.
- Ashford, N. A. (1976). Crisis in the Workplace: Occupational Disease and Injury. MIT Press.
- Ataman, B. C. (1998). İşsizlik sorununa yeni yaklaşımlar. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 53(1), 59-72.
- Barro, RJ (1976). Rasyonel Beklentiler ve Para Politikasının Rolü. Para İktisadı Dergisi, 2 (1), 1-32.

- Bayrakdar, S. (2019). İşsizliğin çözümünde uygulanan aktif istihdam politikalarının etkinliği üzerine genel bir değerlendirme. *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 33(1), 45-60.
- Bekker, S., & Wilthagen, T. (2008). Flexicurity: A European Approach to Labour Market Policy. *Intereconomics*, 43(2), 68-73.
- Bertola, G. (2016). Labor Markets in EMU: What Has Changed and What Needs to Change. *Economic Policy*, 31(87), 345-382.
- Bertschy, K., Cattaneo, M. A., & Wolter, S. C. (2014). What Happened to the PISA 2000 Participants Five Years Later On the Effects of Vocational Education and Training. *European Journal of Education*, 49(3), 439-451.
- Blanchard, O. (2017). *Macroeconomics* (7. baskı). Pearson Education.
- Blanchard, O. J., & Fischer, S. (1989). *Lectures on Macroeconomics*. MIT Press.
- Boeri, T., & Garibaldi, P. (2019). A Tale of Comprehensive Labor Market Reform: The Italian Jobs Act. *ILR Review*, 72(1), 4-29.
- Bonoli, G. (2012). Active Labour Market Policy and Social Investment: A Changing Relationship. In N. Morel, B. Palier, & J. Palme (Eds.), *Towards a Social Investment Welfare State Ideas, Policies and Challenges* (s. 181-204). Bristol University Press.
- Bozdağlıoğlu, E. Y. (2008). Türkiye'de İşsizliğin Özellikleri ve İşsizlikle Mücadele Politikaları . *Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 45-65.
- Brunello, G., & Rocco, L. (2015). The Labor Market Effects of Academic and Vocational Education Over the Life Cycle: Evidence Based on EU-SILC Data. *IZA Journal of Labor Policy*, 4(1), 1-24.
- Bussemeyer, M. R. (2015). *Skills and Inequality: Partisan Politics and the Political Economy of Education Reforms in Western Welfare States*. Cambridge University Press.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. (2019). 4857 sayılı iş kanunu ve ilgili mevzuat. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Yayınları.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. (2019). Asgari ücret ve istihdam raporu. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Yayınları.

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. (2020). 2020 istihdam ve iş gücü piyasası raporu. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Yayınları.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. (2020). 2020 İstihdam ve İş gücü Piyasası Raporu. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Yayınları.
- Çelik, K. (2001). Makro İktisada Giriş, Trabzon: Murathan Yayınevi.
- Çelik, K. (2011). Makro İktisada Giriş. Trabzon: Murathan Yayınevi.
- Çelik, E. (2017). Sosyal eşitsizlik ve iş gücü piyasası. Toplum Bilimleri Dergisi, 15(2), 103-121.
- Davut Günaydın, M. Ç. (2015). Genç işsizliğin temel makroekonomik belirleyicileri: Ampirik bir analiz. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17-34.
- DİSK. (2018). Genç İşsizliği ve Sendikaların Rolü. Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Yayınları.
- Doğan, A. (2019). İş gücü Piyasası ve İşsizlik Türler, İstanbul: Beta Yayınları.
- Doğan, M. (2020). Gizli İşsizlik ve Türkiye Ekonomisi. Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, 12(1), 33-48.
- Duru, M. (2019). Genç İşsizlik Sorunu ve Çözüm Önerileri. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 22(3), 66-79.
- Dustmann, C., Fitzenberger, B., Schönberg, U., & Spitz-Oener, A. (2014). From Sick Man of Europe to Economic Superstar: Germany's Resurgent Economy. Journal of Economic Perspectives, 28(1), 167-188.
- Eğilmez, M., & Kumcu, E. (2007). Ekonomi politikası teori ve Türkiye uygulaması. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Eichhorst, W., Hinte, H., Rinne, U., & Zimmermann, K. F. (2015). Unemployment and Labor Market Reforms: A Causal Perspective. IZA Journal of Labor Policy, 4(1), 1-16.
- Ekinci, M. (2018). Türkiye'de Dijital İş Bulma Platformları ve Genç İşsizliği. İş Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, 20(3), 30-45.

- Ercan, H. (2019). Kayıt Dışı İstihdam ve Ekonomik Etkileri. İktisat Fakültesi Dergisi, 30(2), 87-101.
- Ercan, H., & Tansel, A. (2014). İş gücü Piyasası Yapısal Sorunları ve Çözüm Önerileri. TÜSİAD-T/2014-10/587, İstanbul.
- Erdayı, A. (2009). Dünyada genç işsizliği sorununun çözümüne yönelik ulusal politikalar ve Türkiye. Çalışma ve Toplum, 3(22), 133-162.
- Eren, M., & Özkılbaç, S. (2020). TÜRKİYE'DE GENÇ İŞSİZLİĞİ İLE SUÇ DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİ: DÜZEY 1 BÖLGELERİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA. Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi, 9(17), 13-20.
- EUROSTAT (2023, 20 Mayıs). Ülkeler Bazında Genç Nüfus Oranları. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/database> 20 Mayıs 2023 tarihinde alınmıştır.
- Eyüboğlu, D. (2003). 2001 Krizi Sonrasında İşsizlik ve Çözüm Yolları. 2001 Krizi Sonrasında İşsizlik ve Çözüm Yolları. Ankara: Milli Prodüktivite Yayınları.
- Featherstone, K. (2015). External Conditionality and the Debt Crisis: The 'Troika' and Public Administration Reform in Greece. Journal of European Public Policy, 22(3), 295-314.
- Fibbi, R., Lerch, M., & Wanner, P. (2007). Unemployment and Discrimination Against Youth of Immigrant Origin in the Swiss Labour Market. Journal of International Migration and Integration, 8(3), 347-367.
- Friedman, M. (1968). The Role of Monetary Policy. *American Economic Review*, 58(1), 1-17.
- Ghellab, Y. (1998). Minimum Wages and Youth Unemployment. Geneva: ILO Publishing.
- Giannitsis, T., & Zografakis, S. (2015). Greece: Solidarity and Adjustment in Times of Crisis. Berlin: Friedrich Ebert Stiftung.
- Gualtieri, V. (2016). Youth Unemployment in Italy: Causes and Solutions. Journal of Modern Italian Studies, 21(1), 32-50.
- Gündoğan, N., & Biçerli, M. K. (2003). *Çalışma Ekonomisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Gürlelel, C. (2020). Türkiye'de Tarım Sektörü ve İstihdam. Tarım Ekonomisi Araştırmaları Dergisi, 18(1), 92-110.
- Gürsel, S., & Ulusoy, V. (1999). Türkiye'de İşsizlik ve İstihdam (1.Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Gürsel, S., & Uysal, G. (2013). Türkiye'de Kayıt Dışı İstihdam ve Mücadele Stratejileri. *İktisat Dergisi*, 24(2), 88-98.
- Hart, O. (1995). Firms, Contracts, and Financial Structure. Oxford University Press.
- Hensen, M., & Dekker, R. (2005). The Role of Apprenticeships in Combating Youth Unemployment in the Netherlands. *European Journal of Education*, 40(3), 315-334.
- Hiç Gencer, A., & Hiç Birol, Ö. (2014). Neo-Klasik İktisat Ve Neo-Klasik Sentez. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 16(1), 259-280.
- Hiç, F. (1994). *Makro İktisat*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Hoeckel, K., Field, S., Justesen, T. R., & Kim, M. (2009). Learning for Jobs: OECD Reviews of Vocational Education and Training. OECD.
- Işığışok, Ö. (2017). İstihdam ve İşsizlik. Dora Basım Yayın Dağıtım 3.Baskı.
- Işık, V. (2016). TÜRKİYE'DE GENÇ İŞSİZLİĞİ VE GENÇ NÜFUSTA ATALET . HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi.
- İŞKUR. (2021). 2020 Faaliyet Raporu. Türkiye İş Kurumu Yayınları.
- İŞKUR. (2023, 17 Mayıs). İş ve Meslek Danışmanlığı Hizmetleri. <https://www.iskur.gov.tr/is-arayan/is-ve-meslek-danismanligi> 17 Mayıs 2023 tarihinde alınmıştır.
- İzgi, B. B. (2012). Genç işsizliği ve eğitimle olan ilişkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(41), 303-304.
- Kabakçı, S. (2020). Türkiye'de Genç İşsizliği ve İşbaşı Eğitim Programlarının Rolü. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 26(2), 157-173.
- Kalkınma Bakanlığı (2023, 1 Temmuz). On Birinci Kalkınma Planı. <https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/> 1 Temmuz 2023 tarihinde alınmıştır.

- Kalleberg, A. L. (2009). The Mismatched Worker: When People Don't Fit Their Jobs. *Academy of Management Perspectives*, 23(1), 6-8.
- Kanca, O. (2012). Türkiye’de işsizlik ve iktisadi büyüme arasındaki nedenselliğin ampirik bir analizi. *Ege Akademik Bakış*, 12(1), 43-54.
- Kara, A. (2020). Türkiye’de Eğitim ve Genç İşsizliği: Bir Durum Analizi. *Eğitim ve Bilim*, 45(201), 23-35.
- Kara, H. (2019). Kariyer Danışmanlığı ve Genç İşsizliği Üzerindeki Etkisi. *Mesleki ve Teknik Eğitim Dergisi*, 15(2), 105-120.
- Kara, H. (2019). Türkiye Ekonomisinde Konjonktürel Dalgalanmalar ve Para Politikası. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 15(1), 70-85.
- Karamessini, M. (2017). The Greek Social Model: Towards a Deregulated Labour Market and Residual Social Protection. In Vaughan-Whitehead, D. (Ed.), *The European Social Model in Crisis* (s. 265-298). Edward Elgar Publishing.
- Kaya, A. (2018). Mesleki Eğitim ve İş gücü Piyasası. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14(3), 59-73.
- Kaya, A. (2020). Genç işsizliğin azaltılmasında sivil toplum kuruluşlarının rolü. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 50-60.
- Kaya, A. (2020). Genç İşsizliğin Azaltılmasında Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 50-60.
- Kaya, A. (2020). Türkiye’de Yaşam Boyu Öğrenme ve İş gücü Piyasası İlişkisi. *Mesleki ve Teknik Eğitim Dergisi*, 8(2), 115-130.
- Kluve, J. (2010). The Effectiveness of European Active Labor Market Programs. *Labour Economics*, 17(6), 904-918.
- Koray, M. (2008). *Sosyal Politika*. (3.Baskı). Ankara: İmge Kitapevi
- Korkmaz, M. (2018). Tarım Sektöründe Gizli İşsizlik. *Tarım Politikaları Dergisi*, 7(2), 55-70.
- Korkmaz, A. ve Mahiroğulları, A. (2007). İşsizlikle Mücadelede Emek Piyasası Politikaları: Türkiye ve AB Ülkeleri. (2.Baskı). Bursa: Ekin Kitabevi

- Krugman, P., & Wells, R. (2018). Economics (5. baskı). Worth Publishers.
- Kurtuluş, H. (2008). Türkiye'de sendikacılık ve işçi hareketleri. Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Labrianidis, L., & Pratsinakis, M. (2016). Greece's new emigration at times of crisis. In Greece and the world economy: Essays in honour of Theophanis Christou Pallettas (ss. 99-128).
- Lazear, E. P. (2000). Personnel economics. MIT Press.
- Lucas, R. E. (1972). Beklentiler ve paranın tarafsızlığı. İktisat Teorisi Dergisi, 4(2), 103-124.
- Mankiw, N. G. (2016). *Macroeconomics* (9. baskı). Worth Publishers.
- Mankiw, N. G. (2019). *Macroeconomics* (10. baskı). Worth Publishers.
- Mankiw, N. G. (2019). Principles of economics (8. baskı). Cengage Learning.
- Marx, K. (1867). *Das Kapital: Kritik der politischen Ökonomie*. Verlag von Otto Meisner.
- MEB (2022, 10 Nisan). Mesleki Eğitim ve Staj Programları. <https://www.meb.gov.tr/mesleki-egitim-ve-staj-programlari> 10 Nisan 2022 tarihinde alınmıştır.
- MEB (2019). Milli Eğitim İstatistikleri: Örgün Eğitim 2018-2019. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB (2022, 25 Mayıs). Mesleki Eğitim ve Staj Programları. <https://www.meb.gov.tr/mesleki-egitim-ve-staj-programlari> 25 Mayıs 2022 tarihinde alınmıştır.
- Murat, S. &. (2011). AB'ye uyum sürecinde genç işsizliği. AB'ye uyum sürecinde genç işsizliği içinde İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- Murat, S. (1991). Sosyo-Ekonomik Boyutlarıyla Genel Olarak ve Türkiye'de Gençlerin İşsizliği. İstanbul: İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Murat, S., & Şahin, L. (2011). NEDENLERİ VE SONUÇLARI BAKIMINDAN GENÇLER ARASINDA YAYGINLAŞAN İŞSİZLİK. Istanbul Journal of Sociological Studies(44), 1-48.
- OECD (2023, 30 Haziran). Eğitim Verilerine Göre İşsizlik. https://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2018_eag-2018-en 31 Haziran 2023 tarihinde alınmıştır.

- OECD (2023, 30 Haziran). Ekonomik Anketler. <https://www.oecd.org/en/topics/sub-issues/economic-surveys.html> 30 Haziran 2023 tarihinde alınmıştır.
- OECD (2023, 30 Haziran). Ekonomik Araştırmaları Hollanda. https://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-economic-surveys-netherlands_19990367 30 Haziran 2023 tarihinde alınmıştır.
- OECD (2023, 30 Haziran). Ekonomik Araştırmaları İsviçre. https://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-economic-surveys-Switzerland_19990367 30 Haziran 2023 tarihinde alınmıştır.
- O'Higgins, N. (1997). The challenge of youth unemployment. Employment and Training Paper, ILO.
- Orhan, M. (1995). *Keynesyen İktisat ve Modern Uygulamaları*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Özdemir, M. (2018). Kayıt Dışı Ekonominin Boyutları ve Ekonomik Etkileri. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 130-145.
- Özdemir, S. (2019). Sosyal diyalog ve genç istihdamı. *Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(3), 35-45.
- Özşuca, M. (2003). *İşsizlik ve Ekonomik Etkileri*. İstanbul: Alfa Yayınları
- Öztürk, B. (2017). Ekonomik Yapısal Problemler ve İstihdam. *Ekonomi ve Toplum Dergisi*, 25(4), 112-128.
- Parasız, İ. (1998). *Para Politikası, Türkiye Uygulaması* (5. baskı). Bursa: Ezgi Yayınları.
- Pastore, F. (2017). Why Is Youth Unemployment So High and Different Across Countries IZA World of Labor, 2017(432).
- Paya, S. (1998). *İktisat Teorisi ve Politikası*. İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.
- Petmesidou, M., & Polyzoidis, P. (2015). What Policy Innovation for Youth in the Era of Prolonged Austerity? The Case of Greece. *Oñati Socio-Legal Series*, 5(4), 1143-1165.
- Quintini, G., & Martin, S. (2014). Same same but different: School-to-work transitions in emerging and advanced economies. OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 154.

- Rapanos, V. T., & Kaplanoglou, G. (2014). Governance, growth and the recent economic crisis: The case of Greece. In *Crisis in the Eurozone periphery* (ss. 73-96). Springer.
- Romer, D. (2012). *Advanced Macroeconomics* (4. Baskı) McGraw-Hill.
- Rosen, S. (1986). The theory of equalizing differences. In O. Ashenfelter & R. Layard (Eds.), *Handbook of labor economics* (Vol. 1, pp. 641-692). Elsevier.
- Samuelson, P. A., & Nordhaus, W. D. (2010). *Economics* (19th ed.). McGraw-Hill Education.
- Sargent, T. J., & Wallace, N. (1975). Rasyonel beklentiler, optimal para aracı ve optimal para arzı kuralı. *Ekonomi Politik Dergisi*, 83(2), 241-254.
- Seçer, B. (2006). Uluslararası boyutuyla genç işsizliği ve gençlere yönelik istihdam politikaları. *Tisk Akademi*, 1(1), 78-97.
- SGK (2024, 2 Nisan). Türkiye İşsizlik. <https://www.sgk.gov.tr/> 2 Nisan 2024 tarihinde alınmıştır.
- Shapiro, C., & Stiglitz, J. E. (1984). Equilibrium unemployment as a worker discipline device. *The American Economic Review*, 74(3), 433-444.
- Stiglitz, J. E. (1976). The efficiency wage hypothesis, surplus labour, and the distribution of income in L.D.C.s. *Oxford Economic Papers*, 28(2), 185-207.
- Stiglitz, J. E. (1987). The causes and consequences of the dependence of quality on price. *Journal of Economic Literature*, 25(1), 1-48.
- Stiglitz, J. E. (1987). The Causes and Consequences of the Dependence of Quality on Price. *Journal of Economic Literature*, 25(1), 1-48.
- Tansel, A. (2000). Türkiye’de İş gücü Piyasası ve Kayıt Dışı İstihdam. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 2(1), 240-260.
- Taş, Y., & Bilen, M. (2014). Avrupa Birliği ve Türkiye’de genç işsizliği sorunu ve çözüm önerileri. *Hak-İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 3(6), 50-68.
- Tekin, A. (2021). 2000’li yıllardan günümüze Türkiye ekonomisinde genç işsizlik sorunu ve çözüm önerileri. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, 8(1), 35-60.

- Topalhan, T. (2010). “Türkiye’de Altıncı Yılında Bireysel Emeklilik Sistemi Ve Uygulama Sonuçları”. Kamu-İş 11(2): 165-210.
- TÜİK (2023). İş gücü İstatistikleri. Türkiye İstatistik Kurumu. Retrieved from TÜİK
- TÜİK (2023, 15 Nisan). İş Gücü İstatistikleri. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=72&locale=tr> 15 Nisan 2023 tarihinde alınmıştır.
- TÜİK (2020). Türkiye iş gücü piyasası raporu. Türkiye İstatistik Kurumu Yayınları.
- TÜSİAD (2019). Genç İstihdamının Artırılmasında İşverenlerin Rolü. Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği Yayınları.
- TÜSİAD (2020). Dijitalleşme ve Türkiye İş gücü Piyasası. Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği Yayınları.
- TÜSİAD (2020). Türkiye’de Ekonomik Büyüme ve İş gücü Piyasası. Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği Yayınları.
- UNDP (2023, 28 Haziran). İnsan Gelişim Raporları. <https://hdr.undp.org/> 28 Haziran 2023 tarihinde alınmıştır.
- Ünsal, E. (1997). Makro iktisat. Makro İktisat. Ankara: İmaj Yayıncılık.
- Ünsal, E. (1997). Makro İktisat. Makro İktisat. Ankara: İmaj Yayıncılık.
- Visser, J. (2013). Wage Bargaining Institutions: From Crisis to Crisis. European Economy Economic Papers, 488, 1-56.
- Weiss, M. (1995). The Worker in the Workplace: The Psychological Dimensions. Yale University Press.
- Wolter, S. C., & Ryan, P. (2011). Apprenticeship. In E. A. Hanushek, S. Machin, & L. Woessmann (Eds.), Handbook of the Economics of Education (Vol. 3, s. 521-576). Elsevier.
- World Bank. (2023, 22 Mayıs). Türkiye Ekonomik Göstergeleri. <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/70376737-ff2a-54a0-9d86-c4c3b07ea1de> 22 Mayıs 2023 tarihinde alınmıştır.

- World Economic Forum (2022, 21 Aralık). Küresel Rekabet Edebilirlik Raporu. <https://www.weforum.org/publications/global-competitiveness-report-2019/> 21 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.
- Yllen, J. L. (1984). Efficiency wage models of unemployment. The American Economic Review, 74(2), 200-205.
- Yellen, J. L. (1984). Efficiency Wage Models of Unemployment. The American Economic Review, 74(2), 200-205.
- Yıldırım, K. K. (2012). Makro Ekonomi. K. K. Yıldırım içinde, Makro Ekonomi (s. 60). Ankara: Seçkin Kitapevi.
- Yıldırım, O. (2020). Genç işsizlik-ekonomik büyüme ilişkisi: Türkiye örneği. Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6(2), 45-67.
- Yıldız, B. (2021). Ekonomik Dalgalanmalar ve İş gücü Piyasası (s. 134, 138, 140). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Yılmaz, B. (2020). Gençlerin İş gücü Piyasasına Entegrasyonunda Kariyer Rehberlik Hizmetlerinin Rolü. Sosyal Bilimler Dergisi, 8(1), 70-85.
- YÖK (2023, 27 Haziran). Yükseköğretim Kurulu 2019 Yılı Faaliyet Raporu. Ankara. <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Yayinlar/Yillik-Faaliyet-Raporlari.aspx> 27 Haziran 2023 tarihinde alınmıştır.
- YÖK. (2018). Yükseköğretimde Kalite Güvencesi ve İş Dünyası ile İşbirliği. Yükseköğretim Kurulu Yayınları.
- YÖK. (2019). Yükseköğretim Kurulu 2019 Yılı Faaliyet Raporu. Ankara. Erişim adresi: <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Hakkinda/Faaliyet-Raporlari.aspx>
- YÖK. (2023, 27 Haziran). Yükseköğretim Kurulu 2019 Yılı Faaliyet Raporu. Ankara. <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Yayinlar/Yillik-Faaliyet-Raporlari.aspx> 27 Haziran 2023 tarihinde alınmıştır.
- Zaim, S. (1997). Çalışma Ekonomisi. Çalışma Ekonomisi. İstanbul: Filiz Kitapevi.

Zimmermann, K. F. (2012). Labor Market Reforms and Economic Growth: Evidence from Germany. In O. C. Ashenfelter & D. Card (Eds.), *Handbook of Labor Economics* (Vol. 4, s. 374-418). Elsevier.

